

کۆماری عێراق
وهزارهتی روژنبیری و راگهیانندن
دهزگای روژنبیری و بلاوکردنهوهی کوردی
ژنجیره ژماره (٢٠٠)

گه و ههراي گهر مهسپير

فهرههنگینکی کوردی - عه ره بی زاری که ئه پوریه

نعمت عیسی سایه

بهشی سههم

ك - گ - ل - م - ن - و - ه - ی

بهغدا - ١٩٨٨

- پیشکش -

پیشکش وہ نوانہی میوہتی مہردم کھن

سهره‌تا

دوای په‌ناکردن وه خوداو ده‌سمیه‌ت دان وهان دانی
براده‌ران ده‌س کردمه دانانی فره‌ه‌نگیکی کوردی -
عه‌ره‌بی زاری که له‌ه‌وری هه‌تا به‌ری چوار سال په‌وه‌ق
ره‌وه‌ق بی هه‌جان وه‌ه‌ول دانم بوه‌ ئی فره‌ه‌نگه «
که وه‌ه‌ری گه‌رمه‌سیر» که ئومیده‌وارم سود به‌خش بوودو
میوه‌تی زوانه شریته‌گه‌مان ، زوانی کوردی بکا .

له دوای جه‌نگی جه‌هانی دووه‌م تا کوو ئیمروو زوانی
کوردی گوهر پینیکی گه‌واری دیه ، چ له‌ روی نویسنه‌وه‌و
چ له‌ روی ریزمائه‌وه‌ له‌ لایه‌ن زوانه‌وان و بایه‌خده‌ران ،
وه‌ زوانه‌گه‌ وه‌ ئومیدی نواختن و ره‌ساننی وه‌ کاروانی
ژیان دا ، نه‌وه‌یش ناگری بیی دانانی زوانیکی په‌کگر‌تگ
له‌ گشت زاره‌گانی کوردی ، ئومیده‌وارم که ئی فره‌ه‌نگه
هه‌نگامیک بوو له‌ی ریه ، رنی دانانی زوانیکی
په‌کگر‌تگ .

ټی فوره ننگه که مین جیاوازه له نه و فوره ننگانه ی که تا
ټیزگه دانریانه له زوانی کوردی له رقی :

۱ - ټلف و بی : ټلف و بی ووی جووره ریز کریانه :
ا [ټسا، ټه ، ټا] ب ، پ ، ت ، ج ، چ ، ح ، خ ،
د ، ر ، ژ ، س ، ش ، ع ، غ ، ف ، ق ، ک ، گ ،
ل ، م ، ن ، و ، ه ، ی .

۲ - وشه گانی فوره ننگه له سهر ټلف و بی ریز کریانه
ټک له سهر دهنگ ، پانی پیتی «ټه ټه» و ټهرم له ټک جیا
ټکریانه سهوه ، ټهرا نمونه : (ر) و (ری) ، (ل) و (لی)
و ده که وه ټوسپانه .

۳ - پیتی «ټه ټه» و ټه له پیتی ټهرم تیی :
ا - «ل» گول ، گول . هتند .

ب - «ر» بهر ، بهر . هتند .

ج - «ی» سی ، سی . هتند .

۴ - ټگه ر هات و وشه ټه گ دو و بهش یا زیاتر بگریگه وه
له ناخاوتن دا ټهوا جیا کریانه سهوه و شماره له سهریان
دانریاگه ، نمونه : خیر ۱ = ۱ - وادی ، ۲ - دوره .

خیر ۲ = ۱ - سدور ، ۲ - خلیج ، ۳ - قادر ، متمکن
۵ - چاوگی فریزی ټوسپانه ټولی ناوی یا کاری
سهره کی دا جوور : ۱ - ناو : له ساو چوون ، ۲ - حسن ،
ټه وسهر حسن . هتند .

۶ - دهنگی «ټ» جوور دهنگی (RUE) ، له فوره نسی دا

ٲهولی ٲیتی (واه) دا تی .

٧ - ٲه گهرهات ومانای وشه یه گ وچاوگی له عه ره بی دا
جووریه ك بون ٲه وا جیایان کریا گه سه وه یا به «مصدري
مؤول» یا به ده ربرینیگی ترهه تاكو جیاوازی له به ٲنیان دا
نیشان بدری: ریز: ترتیب، ریزکردن: آن یرتب - عملیه
الترتیب تاكو و خوه نه وار یا ٲه وانه ی ٲی فرهه نگه وه كار
تیارن وه تایبه تی ٲه وانه ی كورد نین، بزائن ٲه دوو
وشه له یه ك جیاوازن .

نیشانه

١ - (ن) ناو

٢ - (ر) راناو

٣ - [ئن] ناوه لكار

٤ - [ئك] ناوه لكاردار

٥ - [چ] چاوك

٦ - [سر] سه رسورمان

٧ - [أ] ٲامراز

٨ - [ٲب] ٲامرازی ٲرسیار

٩ - [ٲب] ٲامرازی بانگ كردن

١٠ - [ك] كار

١١ - [در] ده ربرین

١٢ - [ٲاش] ٲاشپه ند

١٣ - [ٲش] ٲشپه ند

١٤ - [پپ] پرپوزیشن

١٥ - [پو] پیوه‌ند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته‌ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وه‌ر له‌ئه‌وه‌ی کوتایی وه‌ی سه‌ره‌تا بارم فره‌ سوپاسی ئه‌و
براده‌رو ماموستایانه‌ که‌م که‌ کومه‌ک ویا‌رمه‌تیم دان وه
تایه‌تی ماموستای فرودارم محسن بنی‌ویس که‌ هیچ
دریخیک نه‌کرد چ له‌ ده‌سمیه‌ت دائم له‌ نوسین و
ده‌رکردنی مانای وشه‌گان یا په‌یداکردنی وشه‌ی کوانه‌و
دیرین و چ له‌ رۆی ریکخسن و ریزکردنی وشه‌گه‌ان و
بابه‌تیان .

تصدیر

بعد الاتکال علی الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت علی وضع قاموس کردي - عربي باللهجة
الکلهورية، وكان ثمار جهودی المتواصلة لاربع سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بين ايديکم «گه‌وه‌ری
گه‌رمه‌سیر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المکتبة الكردية .

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسايرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان أساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م، ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الجروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال : كتبت الحروف (ر)، (پ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحروف الخفيفة قبل الحروف الثقيلة.

أ - ل - گول، گول . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - سی، سی . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣ . . الخ . مثال: خر١ = ١- وادي ، ٢- دورة .
خر٢ = ١- مدور ، ٢- خليع ، ٣- قادر ، متمكن .
٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل الاصيلي : ناو، له ناو چوون . خس نه وسه رخنس .

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو .

٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤولة او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية، لنتفرق بين معنى الكلمتين او بالاعرى اقسامها مثل: ريز = ترتيب، ريز كردن = ان يرتب، عملية الترتيب .

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [چ] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

- ٧ - [أ] أداة
 ٨ - [ثب] أداة استفهام
 ٩ - [ثب] أداة نداء
 ١٠ - [ك] فعل
 ١١ - [در] تعبير
 ١٢ - [باش] لاحقة
 ١٣ - [پش] سابقة
 ١٤ - [پپ] حرف جر
 ١٥ - [پو] حرف عطف
 ١٦ - [م] مجاز
 ١٧ - [تم] أنظر
 ١٨ - [كن] كناية

ويسرني ان اختم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
 وامتناني لجميع الاخوان الذاين ابدوا لي العون
 والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
 او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
 بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
 من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سهراوه

- ١ - قاموسى زمانى كوردى ، بهرگى يه كه م (ء)
 عبدالرحمن محمد امين زهبيحى
 ٢ - قاموسى زمانى كوردى ، بهرگى دووهم (ب)

- عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ۳ - فهرهنگي لهك ولور، دانان و كو كردنه وهى حه ميدي
ثيزهه په ناهه .
- ليدوان و بهراورد كردن مه حموود زامدار .
- ۴ - تهستيره گه شه ، فاضل نظام الدين .
- ۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي ، تاليف منير
البعليكي .
- ۶ - المنجد في اللغة والاعلام .
- ۷ - فقه اللغة للشعالي .

The Advanced Dictionary - A

By A.S.Hornby and others

London. 1967

- ك -

ك [ن] / كاف / الحرف العشرون من الالف باء
كابرا [ن] الاخ: ويقصد به الشخص المذكور اصلا:
كابرا چه بى هات؟

كات [ن] الزرع الذي في السنة التالية من بقايا
السنابل الواقعة في الحقل
كاتيله [تم] سه رتيل.

كار ۱ [ن] ۱ - عمل، حرقه، مهنة ۲ - (في القواعد)
فعل ۳ - شأن ۴ - حدث، واقعة ۵ - تأثير ۶ - عائد
الى: نهجمه دى كارى ئيمه ۷ - مهنة: له پاي چ كارى

هائکھ .

کار ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل :
سہر : سہرکارہ خزمہت : خزمہتکار :

ا - ٹہوکارحسن [چ] التثغیل (وبخاصة المکائن) :
ٹاسیاوہ ، خسہوکار .

ب - ٹہوکارکہفتن [چ] ۱ - الاشتغال ۲ - البدء
بالعمل : کارخانہگہ کہفتہوکار .

ج - ٹہوکارکردن [چ] الصرف : رووڑی چہن تہن
کہنہوکار؟

د - لہکارہوکردن [چ] الالہاء عن العمل : مہردمہگہ لہ
کارہو مہکہ :

ه - لہکارحسن [چ] الایقاف عن العمل ، التعطیل
عن العمل : بیماری لہ کار خسہگہسہی .

و - لہکارکہفتن [چ] ۱ - التوقف عن العمل ۲ - فقد
القابلیة للعمل : جہلیل پیر بوہو لہکار کہفتگہ .

ز - وہکار [ئن] ۱ - فَعَال ، مؤثر ۲ - ماہر ۳ - شجاع :
سہلام لہ جہنگ وہکارہ .

ح - وہکارہاتن [چ] الاحتیاج الی ، ان تصیح الحاجة
الی : ٹہرا چہدہ قہلہم؟ - وہ کارم تی .

ط - وہکارہاوردن [چ] الاستعمال : لہ ہات وچوو
ولآخ وہ کار تیارن .

کارت [ن] بطاقتہ ، کارت

کارتی کردن [ج] التأثير في : هیچ کاره تیی نیه کیک

کارخانه ۱ [ن] معمل، مصنع

کارخانه ۲ [ن] اصلي، بلادي : شهنگی کارخانه.

کارد [ن] سكينه كبيرة مدبية

کارداره [ن] ۱ - ماهر، نشط ۲ - شجاع : جهلال فره

کارداریه ۳ - مدبر.

کاردارهی [ن] ۱ - ماهر، نشاط ۲ - شجاعة ۳ - تدبر

کارزان [ن] خبير

کارسات [ن] فاجعة، كارثة، مشكلة، مصيبة

کارساز [ن] ۱ - مدبر ۲ - خالق ۳ - صانع

کارسازان [ج] ۱ - تدبير الامور ۲ - صنع

کارسازی [ن] تدبير، تنظيم الامور

کارکره [ن] ۱ - عامل ۲ - اجير ۳ - صانع

کارکردن [ج] الاشتغال : رووژئی ههشت سهعت

کار کهن.

کارکون [ن] مسهل : دواء الاسهال

کار لی کردن [تم] کارتیی کردن

کاروان [ن] ۱ - قافلة ۲ - مسيرة

کاروان سهرا [ن] مبيت القوافل : خهرئی خاصه له

کاروان سهرا بسهرئی (په‌ند).

کاروان کوشه [ن] ۱ - نجمة الصباح ۲ - شجرة برية.

کاروانی [ن] تسيير القوافل
 کاروانی کهر [ن] مسير القوافل
 کاروانی کردن [چ] ان تسيير القوافل
 کاروهدهس [ن] مسؤول: کی کاروهدهسی ثاوايه؟
 کاروبار [ن] شؤون، مصالح
 کاری [ئن] قتال، ممیت: دهردهگهی کاری به.
 کاریز [ن] ينابيع المياه الجوفية متصلة بنفق يخرج
 علی شکل ساقية، کهریز
 کاری کردن [چ] الاصابة في الصميم: بیماری بهگهی
 کاری کردگه.
 کاژ [ن] شجرة الصنوبر
 کاس [ئن] ۱ - مصاب بالدمار ۲ - منذهل، مصعوق
 کاساوسه [ن] تبادل الاكلات بين الجيران
 کاسه [ن] ۱ - كأس ۲ - تحف الرأس
 کاسب [ن] کاسب
 کاسبکار [ن] کاسب
 کاس بوون [چ] ۱ - الاصابة بالدوار ۲ - الانذهال،
 الانصعاق: له قاله قال کاس بوم.
 کاسبی [ن] ۱ - کسب ۲ - حرفه، مهنة
 کاسبی کردن [چ] الاكتساب، الكسب: چه کهید
 له مال، بچووته را خووت کاسبی بکه.
 کاس کردن [چ] ۱ - جعله مصابا بالدوار ۲ - جعله

منذهلا ، مصعوقا

كاس [ن] ۱ - حالة الدوار ۲ - حالة الذهول
كاشتن [ج] الزراعة، الفلاحة: ثمسال سى جفت
كاشتمه.

كافر [ن] ۱ - كافر ۲ - عديم الرحمة ، فتاك
كافربوون [ج] ان ينقلب كافرا
كافرکردن [ج] ۱ - جعله كافرا ۲ - اشارة مشاعر
العطف والرحمة على:

كافرى [ن] ۱ - كفر ۲ - انعدام الرحمة والرافة
كافوور [ن] كافور

كاك [ن] الاخ الكبير
كاكيان [ج] الوقوع ۲ - التنف: مويهك له سهرى
نه كاكياگه.

كاكيله [ن] ضررس
كاگه [سر] اخي: تستعمل للتعجب والاستغراب:
كاگه، يه كارى ته نيه!

كال ۱ [ن] ۱ - زراعة ۲ - محصول الزراعة
كال ۲ [ن] ۱ - خام، فنج، ني ۲ - فاتح: قورمى
كال.

۳ - خفيف، مشعشع، حلق، غير مركز، سابط:
چاى كال

كالا [ن] سلعة، بضاعة: پيرى، كاملى چيشت

به‌دیگه × گالای ناره‌وای له حهد ره‌دیگه (فولکلور).

کالات [ن] حصه رئیس العشیره من دیه القتیل

کاله [ن] حذاء جلدي

کاله‌وکه‌ر [ن] مخفف

کالک [ن] بطیخ

کالووش [ن] کاله

کالی [ن] ۱ - فجاجة ۲ - انفتاح اللون ۳ - کون

السائل خفیف، عکس کثیف

کالین [ج] الزرع: پاره‌که پینج وه‌نزه گه‌نم کالی:

کام ۱ [ن] ۱ - شهیه، مشتھی ۲ - رحاء ۳ - غلیل

کام ۲ [ثپ] أي؟ کام مال؟ کامیان کوریه؟

کامانن [ج] الارضاء، اشباع الشهیه: هیچ ئی ئایه‌مه

نیه‌کامنی.

کام بردن [ج] جعله يتوحم: سیفی بده کوره، کامی

بردی!

کام چوون [ج] التوحم: ئه‌وقه‌ره چه‌وه‌نووری ده‌ستان

بو کامی چگک.

کامران [ئن] سعید، متهنیء

کامرانی [ن] سعاده، هناء

کامرانی [ن] ۱ - اشباع الرغبة ۲ - استفحال

کامرانی‌کردن [ج] ۱ - ان يشبع الرغبة ۲ -

الاستفحال: بیماری کامرانی له سقانی کردگه.

كام شكائن [چ] ارواء الغليل: كامى خوهى له
شیرینی شکان

کامل [نن] ۱- کامل ، تام ۲- ناضج عقلا

۳- بالغ سن الخمسين فما فوق

کاملی [ن] ۱- کمال ، نضج ۲- سن الخمسين فما
فوق

کامیره [ن] کامیرا: الة التصوير

کامین [چ] الرضاء، ارتواء الغليل: وه يهك ودو پرتقال
نيه کامی .

کان [ن] ۱- جرف: منحدر صخري شاهق

۲- شهوة، شهية ۳- غليل ۴- قرار، استقرار

کانه [ن] کومه، کدس، ركام

کانه دان [چ] التکوم، الترمک، التکدس:

خاک کانه داگه له ناو جهوشه گه

کان که نین [چ] التوحم للطعام:

ئهرا ئه ناره گه کان که نیم .

کانگک [ن] موق العين

کانون [ن] شهر کانون

کاوه [ن] ۱- الکعبة: قبلة المسلمين ۲- بطل كردي

اسطوري

کاور [ن] ۱ - حمل، کبش ۲ - شخص بلید

کاساوسه [تم] کاساوسه

کاوش [تم] باوش

- نهو کاوش گرتن [تم] نهو باوش گرتن

کاؤل [ئن] مهدم، مهدوم، مخرب: لهی مال کاؤلمه!

کاؤل بوون [چ] التهدم، التخریب: مالت کاؤل بوو

نهرا ئی کاره و کرذید! ماللم کاؤل مه که.

کاؤل کردن [چ] التهدیم، التخریب: وه دهس خوهم

مال خوهم کاؤل کردم

کاولی [ن] عجر

کاولی [ن] هدم، خراب

که [نک] حالما، متی ما، حینما: که هاته وه خه وهرم

بکه.

که باب [ن] کباب

که پهر [ن] عقدة العظم المكسور بعد تجیره

که پهر به سین [چ] التعتقد: المادة السابقة: شکیانی

دهسی که پهر به ساگه.

که پر [ن] مظلة «سیاط»

که بسوول [ن] کبسول

که پوله [ئن] منطو

که پولهی [ن] انطواء

که بوو [ن] طیر من الهدهدیات

که پوول [ن] رأس
 که پووله [ن] قدر کبير مصنوع من الخشب
 که تان [ن] نبات الکتان ، بذوره
 که تنه [ن] مصيبة: چ که تنه ی لیم که فت!
 که چ [ن] هدم
 که چ بوون [چ] الهدم
 که چهل [ئن] اقرع ، قرعاء
 که چهل بوون [چ] ان یصبح اقرع ، قرعاء
 که چل کردن [چ] جعله اقرع ، قرعاء
 که چلی [ن] قرع
 کهر [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل:
 کار: کارکر.
 کهر [ئن] اصم ، صماء: کهره ، هیچ نیه ژنه وی
 کهراژه [ن] عفن.
 کهراژه دان [چ] التعفن: لهشم کهراژه داگه.
 کهراکه [ن] طبلة الاذن الداخلية
 کهرامات [ن] ۱ - کرامات الاولیاء ۲ - مصيبة: بچوو
 کراماتی پیت بایک خواری ژوهری خوهت نه ناسی!
 کهره [ن] زبد
 کهره [ئن] قصیر الاذن: میهی کهره.
 کهره پوله [ن] ثمار البردي
 کهره ته [ن] قرن یستعمل للبس الاحذية

که‌ره‌دان [ن] مزبده: کيس مصنوع من الجلد لحفظ
الزبد

که‌ره‌زات [ن] کرزات

که‌ره‌سته [ن] المواد الاولية

که‌ره‌ك [ن] مسحة كبيرة بدون دواسه: كرك

که‌ره‌م [ن] كرم، فضل

که‌ره‌م کردن [چ] ۱ - التكرم، التفضل ۲ - التکریم،
التفضیل

که‌ره‌و [ن] كرب: اصول العف العلاط العراض التي
تقطع معها.

که‌ره‌وز [ن] نبات الكرفس

که‌ره‌یان [تم] که‌ره‌دان

که‌ره‌بون [چ] الاصابة بالصم

که‌رت [ن] ۱ - قطعة ۲ - مقطع ۳ - قطاع

که‌رته‌شی [ن] نبات خس السبع

که‌رسه‌ر [ن] طير الغاقه

که‌رکردن [چ] جعله اصم: که‌م هاوار بکه، که‌رمان
کردید!

که‌رکول [ن] نبات شوکي

که‌رکیت [ن] مذاراب، مافور [شوکه الناسج]

که‌رگ [ن] عفن الخبز

که‌رگه‌ته‌شی [تم] که‌رته‌شی

کهرواس [ن] قمیص
 کهری [ن] صم، طرش
 کهریه [تم] کهره
 کهزازی [ئن] غر: قلیل الخبرة، بدائي، متوحش:
 کهزازین، هیچ وه خوهیان نه دینه.
 کهژ [ن] سلسله الجبل
 کهژاوو [ن] قلاع: بثور علی اللسان
 کهژال [ئن] اشقر، شقراء
 کهژالی [ن] شقر
 کهژاوه [ن] هودج
 کهژوو [ن] مرض عرق النساء
 کهژین [ئن] جبلي
 کهس [ن] ۱ - شخص، فرد ۲ - قریب ۳ - معیل:
 فه قیره و بی کهس
 کهساس [ئن] ۱ - مکتسد: بازار کهساسه ۲ - شقی،
 بائس، تعیس
 ژیانی کهساس
 کهساس بوون [ج] الاکتساء
 کهساسی [ن] ۱ - کساد، شقاء، تعاسة
 کهسکوون [ئن] حار جدا، حاد، حریف
 کهس نهزان [ن] بسر: ئی چیشته کهس نهزانه.
 کهس وکار [ن] ذوی: غه رب نبین، کهس وکاری

خومنان.

کهش [ن] ۱ - وهم ۲ - حافة

کهشار [ن] ۱ - ضفة ۲ - طرف ۳ - حافة ۴ - ساحل

کهشاره [ن] حد: کهشاره‌ی دهس

کهشان [ن] نقل مستمر

کهشان کردن [چ] النقل بااستمرار: لی نانه هر

کهشان کهن.

کهشاوکهش [ن] ملیء: کهشاوکهش جامه‌گه ثاوه

کهشتی [ن] سفينة، باخرة

کهشتیوان [ن] ملاح السفينة

کهشخه [ئن] ۱ - متأنق، مهندم ۲ - جمیل

کهشخه کردن [چ] التأنق، التهنيم

کهشخه‌ی [ن] تأنق، تهندم

کهشك [ن]

کهشكا [سر] لیث: کهشكا نه‌هاتام

کهشکهشان [تم] کهشان

کهشکهشان کردن [تم] کهشان کردن

کهشکه‌لانه‌کی [ن] لعبة قديمة

کهشك و دوو [ن] اكلة تعد من اللبن المجفف والتمر

کهشكوول [ن] ۱ - جراب الامتعة ۲ - موسوعة،

دائرة المعارف

کهشکینه [ن] رصفة: العظم المتحرك في رأس الركبة

کهشیده [ن] عمامة

کهف [ن] ۱ - رغوۃ ۲ - زبد الماء

کهفارهوت [ن] ۱ - کفارة ۲ - جزاء الکفارة

کهفه جیلگ [ن] سائل رغوي

کهفهل [ن] مشفة العضو الذکري

کهفتن [چ] ۱ - الوقوع، السقوط ۲ - التصادق

۳ - التمرض ۴ - الصيرورة ان يصير في وضع او موقع

معین: کهفتن نهو دواى ۵ - التحريض: کهفته و ژیری

پای ۶ - الشروع: کهفتن نهوکار، کهفتن نهودهو.

أ - نهوی کهفتن [چ] ۱ - المطاردة، التعقب ۲ - ان

یکون من نصیبه، من حصته: چهنی کهفته و پی؟

ب - نهو خو کهفتن [چ] التهیؤ، الاستعداد: دهرفهت

نهرای نهما بکه فیگه و خوهی

ج - لهیه کهفتن [چ] ۱ - الاتفاق: له سهر

ژن خوازین له یه کهفتن ۲ - المطاردة والتعقب

بعضهم بعضا

د - لی کهفتن [چ] ۱ - الملائمة، ان یلیق به:

چاکه ته گه خاسه لی کهفی ۲ - ارتکاب خطأ: له من

کهفتنگه له تو نه کهفی.

کهفتنه وه [چ] ۱ - ان یکون خلفاً: خوله کوو له ناگر

که فیگه وه ۲ - الحدوث او الظهور مرة ثانية: نه خوهشی

ناوله کهفته وه.

کهف کردن [چ] الترغو، تكون الرغوۃ

کهف کرین [چ] التزید

کهفیر [ن] کفکیر، مغرفة

کهل [ن] ۱ - فتحه النبات ۲ - فتحه، ثغرة ۳ -

علاقة: من کهلم وه ثهوه نی یه ۴ - مساعدة: کهلم

بگرن خودا کهلدان بکری

کهل [ن] ۱ - ذکر الغزال ۲ - تلقیح الابقار

- وه کهل [ن] في حالة الشيق (الابقار): مانگه هول

ها وه کهل

کهلاب [ن] ۱ - کلاب ۲ - مشذب الاشجار

کهلاکه [ن] محق الرأس

کهلاوه [ن] ۱ - خربة ۲ - اطلال

کهلاوه [ن] ۱ - خربة ۲ - اطلال: من وبایه قوش

مهردو هاوده ردیم. کهلاوه نشین هه ناسه سه ردین

[فولکلور].

کهلائی [ن] ۱ - زائر الائمة سبع مرات ۲ - لقب

للتعبير عن الاحترام

کهله [ن] ۱ - رأس ۲ - کراع

کهله بجه [ن] مثير الیدین، وثاق الیدین، کتاف

کهله بجه کردن [چ] وضع القید علی الیدین

کهله بدوون [ن] نوع من العبي حواشیه مطرزة

بالدانتیل الاصفر

کهله چی [ن] دار البغاء

که له رهق [ئن] ارعن، رعناء، عنید: که له رهقه،
قه بوول نیه کیگک.

که له رهقی [ن] رعون، عناد

که له شهق [ئن] لا ییالی بالاعراف

که له شهقی [ن] اللامبالاة بالاعراف

که له شیر [ن] دیک

که له شیرخودایله [ن] هدهد سلیمان

که له ک [ن] ۱ - عبارة ماء ۲ - حيلة، مراوغة

که له که [ن] خاصرة

که له که [ن] رص، وضع الاشياء بعضها فوق البعض

على شكل صفوف و بانتظام

که له کباز [ئن] حیال، مراوغ

که له کبازی [ن] تحایل، مراوغة

که له مه علووم [ن] حکمة: ما احاط بحنکي الخيل

من لجامه لمنعه من مخالفة راکبه

که له وپاچه [ن] ۱ - رأس و اطراف الحيوان المذبوح

۲ - اكلة تعد من الكراع

که له [ئن] احد، شخص ما: که له یه کی

که له گ [ن] ۱ - قشور الحبوب ۲ - نشارة

که له پینجه [ن] تشابک في عراق

که له پینجه دان [چ] التشابک: که له پینجه دانه له یه ک

که له دان [چ] التلقیح (الابقار): گانوی یه که له

مانگه گمان بدهم .

که لک [ن] ۱ - فائده ۲ - نفع ، ربح

که لکام [ن] شجرة الفولفان

که ل کردن [چ] ۱ - عمل فتحة في (حائط . الخ) ۲

- عمل فتح الباب

که لگا [ن] ثور

که لگت [ن] عملاق : سالار، چوارشانه و گه لگته

که لگه خراوه [ن] دار مهدومه ، بنایه مهدومه .

که ل گرتن [چ] المساعدة : فه قیره ، که لی بگرن .

که ل گرتن [چ] التلقح (ابقان) : مانگه گه تان ، گه ل

گرتگه .

که لوهز [ن] ۱ - مغاور ، غار

که ل وپه ل [ن] ۱ - ملابس ۲ - اثاث

که لئین [ن] ۱ - کبیر عمرا ۲ - کبیر اجتماعیا : وجیه

که لئین بوون [چ] ۱ - ان یکبیر عمرا : ماشه لله ،

جه لیل که لئین بوه .

۲ - ان یکبیر اجتماعیا : مه حسن که لئین بوه ، ده سی

چوو .

که لئین کردن [چ] ۱ - ان یکبیر ۲ - ان یعیش

۳ - ان یعظم

که لئینی [ن] ۱ - کبر ، شیخوخه ۲ - منزله اجتماعیه

کهم ۱ [ن] ۱ - ضفة ۲ - حافة، حد: کهمی دەس
کهم ۲ [ئن] ۱ - قلیل ۲ - بضع ۳ - ضئیل ۴ -
ناقص: پاره‌گت، کهمه.

کهمان [ن] کمان: الة موسيقية

کهمانجه [ن] کمنجة: الة موسيقية

کهمهز [ن] خصز، خاصرة

کهمهزبهن [ن] حزام، نطاق

کهمهزچین [ن] معطف نسائي

کهمهن [ن] ۱ - حبل ۲ - وریق، اریقا: احبوله تقنص

بها الخیل والبقر الوحشی

کهمه‌وسوون [ج] ۱ - التقلل ۲ - التناقص ۳ -

التضاؤل ۴ - التخفف

کهمه‌وکهز [ن] ۱ - مقلل ۲ - مخفف

کهمه‌وکردن [ج] ۱ - التقلیل ۲ - التخفیف

کهمتار [ن] ضبع، ام عامر

کهمتاکوت [نک] قلیلا، بعضا من: کهمتاکوت ثایهم

ها له بازار.

کهمچک [ن] ملعقة

کهمچکدان [ن] محفظة الملاعق

کهم دەس [ئن] فقیر: نه‌وقسه‌ره کهم دەسه ناتوانی

شه‌وی نه‌پرا ژنه‌ی بکیگ.

کهم رو [ئن] خجول: خدیجه، فره فه‌قیروه کهم رو.

که‌م رَوَى [ن] خجَل، استحياء
که‌م که‌م [ک] ۱ - تدریجیا ۲ - رویدا رویدا: که‌م
که‌م مه‌رمدمه‌گه فره‌یه‌و بَوَن.
که‌م کردن [چ] ان ینقص: باره‌گه شه‌ش که‌یلوو که‌م
کرد

که‌مووتەر [ن] حمام القمري
که‌م گوو [نن] سکیت، صموت، قلیل الکلام: امیر،
که‌م رَوو که‌م گوو.

که‌مگووی [ن] سکوت، صمت، قلة الکلام
که‌مونه [ن] کأس خشبي يستعمل لشرب الماء
که‌می [ن] ۱ - قلة ۲ - نقص ۳ - ضآلة ۴ - ندرة
که‌میل [ن] بعروور و اوساخ تلتصق بصوف الغنم حول
الشرح

که‌میل کردن [چ] ازالة او قص البعروور والاساخ
الملتصقة بصوف الغنم حول الشرح

که‌ن [ن] واد طبيعي في الاراضي السهلية
که‌نار [ن] ۱ - حافة، حد ۲ - حاشية ۳ - ساحل،
شاطيء

که‌ناو [ن] قناة، قنال
که‌نه‌سا [ن] تمسح (على الارض، الحائط) «حيوان»
که‌نه‌سا کردن [چ] التمسح

كهنتوور [ن] دولاب الملابس
 كهندر [ن] اخدود: حفر، حفرة المياه الجوفية
 كهنگر [ن] نبات الكعوب
 كهنگرخهرايه [ن] شوك الدواب
 كهنگلاشگ [ن] كعوب مقلوعة وجافة تذروها الرياح
 كهنو [ن] كوازه: مخزن الطحين مصنوع من الطين
 كهنيژ [ن] ١ - خادمة ٢ - جارية:
 شامى كهنيژان [كن] عشاء متأخر
 كهنين [ج] ١ - القلع ٢ - السلخ ٣ - الانتزاع، النوع
 ٤ - الحفر ٥ - الشق (ترعة)
 كهنيهوه [ج] ١ - القطف ٢ - ان يصبح بدينا: زگ
 كهنيهسهوه.
 ٣ - التفت: فزى خوهى كهنيهوه ٤ - الضراط: ترى
 كهنيهوه.
 كهو ١ [ن] طير القبيج
 كهو ٢ [ئن] ازرق، زرقاء
 كهوان [ن] قوس
 كهوه [ن] قرادة الاغنام
 كهوهدان [ئن] التقرد
 كهوهر [ن] ١ - عمود، مسند ٢ - نبات الكراث
 كهوهونه [ن] مجموعة من الفطرتبت في مساحة
 واحدة

کهوه و بوون [چ] الازرقاق: لهبه لی دانه لهشی کهوه و بوه.

کهوپختی [ن] طیر الحمام «بختی»

کهودرپرگ [ن] نبات شوکی ازرق اللون

کهور [ن] مرتفع جبلی

کهورخ [ن] جبان، خواف

کهورخی [ن] جبق، خوف

کهوزیه لگ [ن] جبان، خواف

کهوش [ن] حذاء ذو قیطان

کهوکردنهوه [چ] ۱ - ان یزرق ۲ - ان یضربه ضربا

میرحاً: وه چووی کهوی کردهوه.

کهوکز [ن] ۱ - ملك ۲ - سلطان ۳ - حاکم

کهول [ن] ۱ - جلد ۲ -

کهولّه [ن] ۱ - نبات شوکی ۲ - طالسوع: نوع من

الدمیل تخرج تحت القدم

کهولّه مہری [تم] کهولّه

کهون [ن] کون

کهوههفی [ن] نوع من الحیات زرقاء اللون

کهوی [ن] زرق، زرقة

کهوییه [تم] کهوه

کهوییه دان [تم] کهوه دان

کههراب [ن] کهرب: حجر کریم

که ره‌با [ن] که‌رباء

که‌ی [ئب] متی؟ که‌ی بچیم؟ که‌ی خوهر تاوا بوو؟

که‌یف [ن] ۱ - حال، شأن ۲ - بهجته، سعاده،

سرور ۳ - مسهل ۴ - اراده ۵ - نزهه

که‌یف دار [ئن] مبتهج، مسرور

که‌یف بوون [چ] ان یرید، ان یود، ان یحب:

هروه‌ختی که‌یفم بوو کار که‌م.

که‌یف کردن [چ] ۱ - ان یفرح ۲ - ان یتنزه

که‌یف وخوه‌شی [ن] تسالم: الماده السابقه

که‌یف هاتنه‌وه [چ] الانشراح: که‌یفی وه قسه‌گه‌ی هاته‌وه.

شجرة العولفاف

که‌یسم [ن] طراز

که‌یشتی [تم] که‌شتی

که‌یشتیوان [تم] که‌شتیوان

که‌یکوو [ن] شجرة

که‌یوانوو [ن] ۱ - عجوز ۲ - ام البيت

که‌یوژ [ن] ممر الحبوب في الطاخونة المائية

کپ [ئن] ۱ - صامت، ساکت ۲ - هادیء ۳ - ثقیل

السمع: گووشم که‌ه.

کپانن [چ] ۱ - الافحام (في الكلام) ۲ - الانهاك

بسبب المشي ۳ - الغلبة ۴ - السكون «الريح»

کپاهاتن [چ] ۱ - الصمت، السکوت ۲ - الهدوء:

دوای نهو ههراو بهزمه ئاواى کپهاات ۲ - تیر خواردن و
کپانا هات ۳ - الانسداد: گووشم کپهااتگه.

کپ بوونهوه [تم] کپهااتن

کپ کردنهوه [ج] جعله یکف، یهدا

کپی [ن] ۱ - صمت، سکوت ۲ - هدوء ۳ - ثقل
السمع ۴ - مکان لا یصیبه الامطار والرياح: دانهو
کپی پهگه و وازی کردن

کپیان [ج] ۱ - السكون (الريح) ۲ - الانهك في
العمل ۳ - التوقف عن السير بسبب التعب: کورئ
گشتی له شه که تی و بی نانی کپیا، خه رکه وله رئ کپیا.

کت [سر] تستعمل لاستجلاب الكلاب

کتري [ن] غلاية الماء لعمل الشاي

کت وکووله [ن] منبوذين وحقراء

کچ [ئن] منکوس، مطأطأ الرأس

کچانن [ج] ان يغليه وذلك بانقلات ابهام رجله من
يده في لعبة «حجلة» ونحوها: کهس نی په له قولان
بکچنیگه م. کی کی کچان؟

کچ کردن [ج] النكس: سهری کچ کرد: له شه رما
سهری کچ کردو چکه رئ په وه

کچیان [ج] ان ينگلب وذلك بانقلات ابهام رجله من
يده في لعبة: کهس نه کچانه ی خو هی کچیا.

کر ۱ [ن] ۱ - خط ۲ - سطر الكتابة

کر ۲ [ثن] كرك: التي ترقد على البيض (دجاج):
چوار مامرم کره.

کرا [ن] اجرة

- وه كرادان [چ] التأجير: خانگه گه ی وه کرا دا.

کرادهر [ن] مؤجر

کراکهر [ن] مستأجر

کراکردن [چ] الاستئجار: سیاریه یه ک کرا کردنه بچن

ئهرا زیارهت

کرامات [ن] ۱ - کرامة، معجزة

کرانن [چ] ۱ - السحب على الارض ۲ - الحک ۳ -

النیش

کره [ن] ۱ - صوت السحب على الارض ۲ - صوت

الحک ۳ - موافقة، قبول ۴ - بحة الصوت

کره کردن [چ] ۱ - احداث الصوت عند سحب على

الارض ۲ - احداث صوت عند حركة ۳ - الموافقة،

القبول: دلیه و، کرهیش کیگک. ۴ - ان یبح الصوت:

هه واهه و ده نگم کره کیگک

کرپوون [چ] ان تکرک الدجاجة

کرته [تم] صوت القطع، صوت القضم

کرته کرت [ن] صوت القطع او القضم المتكرر

کرته کردن [چ] احداث الصوت عند الانقطاع او

القضم

کرج [ئن] ۱ - مفتول ۲ - متشنج ، متقلص : پارچه‌ی

کرج

کرج بوون [چ] ۱ - التفتل ۲ - التشنج ، التقلص

کرج کردن [چ] ۱ - الفتل ۲ - جعله یتشنج ، یتقلص

شجرة القصب

کرجی [ن] ۱ - حالة الفتل - حالة التشنج والتقلص

کرجه [ن] وقع الاقدام : کرجه‌ی پای هات .

کردار [ن] عمل ، فعل

کردار [ئن] مقلم ، مخطط : پارچه‌ی کردار .

کرده [ن] ۱ - عمل ، فعل ۲ - مسعی

کردگار [ن] خالق ، اله ، رب العالمین

کردم [سر] فرضاً : کردم نه‌هات!

کردن ۱ [چ] ۱ - العمل ، الشغل ، الفعل ۲ - الصنع

۳ - ان یشاء ۴ - ان یجعل : چه‌بکه‌ن؟ هه‌رچگه کردن

چمان نه‌کردن .

کردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر

الفعل : ئاو : ئاوکردن

- ئه‌وبی کردن [چ] ان یشبه : سه‌لام ئه‌و باوگی کیک .

کردنه‌وه [چ] ۱ - الفتح ۲ - فك الوثاق ۳ - حل

العقدة الجنسية بين الزوجین ۴ - الاشعال : ئاگری

کرده‌وه .

کرف [ن] شجرة

کرز [ئن] ساکت، سکون
 کرزبوون [چ] السکوت: باوگی لی تیاو، کرز بو.
 کرزکردن [چ] الاسکات: تنه لی کردو کرزی کرد.
 کرک [ن] العمود الفقري، صلب
 کرکر [ئن] مخطط، مقلم
 کرکراکه [ن] صیوان الاذن
 کرکردن [چ] التذلي بحيث يلامس الارض: قژی کر
 له زه و کرد.
 کرم [ن] دود
 کرم دان [چ] ان يدود: خورماگه کرم داگه.
 کرمژن [ئن] مدود: خورمای کرمژن
 کرم [تم] کرمژن
 کرنووش [ن] رکوع، سجود، انحاء
 کرنووش بردن [چ] الركوع، السجود، الانحاء
 کریش [ن] عکرش، بخیل
 کریشین [ئن] معکرش، ذو عکرش
 کریوه [ن] مطر مصحوب بالثلج، مطر ثلجي
 کز [ئن] ۱ - حزین، جازع، کتیب ۲ - خافت ۳ -
 ضعیف
 - وه کزه وهاتن [چ] التوسل، الالتماس: وه کزه و
 هات و منیش وازه لی هاوردم.
 کزه [ن] ۱ - عتاب، عتابه: نوع من الغناء الكردي

۲- حرقة ۳- هبة النسيم البارد ۴- انين
کزه کردن [چ] ۱- غناء العتابة ۲- الانين
کزه کز کردن [چ] الشعور بعدم الراحة: گیانم، کزه کز
کیگه.

کز بسوون [چ] الجزع، الاكتئاب: نه گهر فلسی زهر
بکیگه کز بوو.

کز [ئن] ناشف

کز ره و بسوون [چ] ان ینشف: فانيله گه، وه ته ری
مه کریه و وه، بیلا که می کز ره و بوو.

کز ره و کردن [چ] جعله ناشفا

کز ری [ن] کون الشيء ناشفا

کز کردن [چ] ۱- جعله یحزن، یجرع

۲- ان یخفف، ان یضعف

کز گگه [ن] خبز مصنوع من طحين الذرة

کز ی [ن] ۱- حزن، کآبة، جزع

۲- خفوت، ضعف

کز مژ [ن] زیب

کز ووژ [ئن] بخیل

کز ووژی [ن] بخل

کز سب [ن] کسب، کدح

کزش ۱ [سر] ۱- کلمة تستعمل لابعاد الدجاج

۲- في لعبة الشطرنج تعني: ابعاد الملك

کش ۲ [ن] جرخره.

کشه [ن] صوت سحب الشيء على الارض
کشه کردن [چ] احداث الصوت عند سحبه على
الارض

کششگ [ن] حبل عريض.

کش کردن [چ] ۱ - الجرجرة على الارض ۲ - ابعاد
الدجاج ۳ - التحذير لابعاد الملك في لعبة الشطرنج
کشمات [ن] هادىء، ساکت، صامت

کشمش [تم] کژمژ

کشوهر [ن] دولة، قطر

کفاو [ن] مرق يعد من البصل والدهن

کفه [ن] صوت السائل المقلي

کفه کردن [چ] احداث الصوت عند الغليان

کفه کف [ن] صوت الغليان المتواصل

کفت [ن] غليل

کفته [ن] کفته

کفت نان [چ] ارواء الغليل: کفتى دلى خوى له

گوشت نا

کفر [ن] ۱ - کفر ۲ - تجديف

کفر کردن [چ] ۱ - الكفر ۲ - التجديف

کف کردن [چ] الغليان والطفح

کف وکاف [تم] کفه کف

کل [ن] ۱ - ارسال، بعث ۲ - تودیع، تشیع

۳ - طرف العین: کلی چہو۔

کلاش [ن] کلاش

کلاشکەر [ن] صانع او بائع الکلاش

کلافہ [ن] ۱ - شلیلة الخیوط ۲ - تکور

کلافہ بوون [ج] التکور: کلافہ بوو دا له زهو.

کلافہ کردن [ج] ۱ - التکویر ۲ - اللف: ماہینہ گہ

کلافہی دوکی کرد، کلافہی مه چیره گہ بکہ.

کلاتهر [ن] ۱ - رئیس القرية ۲ - رئیس مخفر الشرطة

کلاو [ن] طاقيہ، عرقية

کلاوانه کی [ن] لعبة الطاقيہ

کلاوکلاو [ن] ۱ - خدعة، حيلة ۲ - مراوغة

کلاوکلاو کردن [ج] ۱ - الخدعة، التحايل

۲ - المراوغة

کلاووه سهره [ن] بعاق: قطر ذات قطرات كبيرة

کلفهت [ن] اولاد

- کوچ وکلفهت [ن] الاموال والاولاد

کلکام [ن] بنات الشفلح

کل کردن [ج] ۱ - ارسال، البعث ۲ - التوديع،

التشیع

کل کردنه وه [ج] الاعادة، الارجاع: جهر جهره گہی

مالی شریف هاوردید کلی کردیده وه؟

کَلگ [ن] اصبع

۱ - گَلگ برای خوهی خوانیه کهی [در] بخیل

ب - کَلگ پرباگی تیه رزی [در] ثمین جدا

کَلگه وری [ن] ۱ - نبش ۲ - تلاعب

کَلگه وری کردن [چ] ۱ - البنش ۲ - التلاعب

کَلگه توتنه [ن] خنصر (اصبع)

کَلگ که له [ن] ابهام

کلوانگ [ن] خاتم

کَلوفت [ثن] ضخم

کَلوفتی [ن] ضخامة

کلومنجر [ثن] منحرف: مألمان ، وهرای وهری یه کن

وهلی قاپیه گان که می کلومنجرن .

کلومنجری [ن] انحراف

کلوور [ثن] متحور

کلووربوون [چ] النخر: سی دگانم کلووربوونه

کلوورکردن [چ] جعله منخوزا

کلووری [ن] نخر

کلوول [ثن] سیء الحظ ، منکوب

کلوولی [ن] سوء الحظ ، نکبة

کلووم [ن] ۱ - حجر کبیر ۲ - رتاج الباب

کلیت [ن] مفتاح

کلیته [ن] قلنسوة للرأس والعنق معا
 کلیت بوون [ج] الانغلاق
 کلیت کردن [ج] الغلق، الاقفال: وهختی دهر چگ
 کلیت قاپیه گه کرد.
 کللیل [تم] کلیت
 کللیل بوون [تم] کلیت بوون
 کللیل کردن [تم] کلیت کردن
 کلیم [ن] بساط او كنفة صغيرة
 کلینچگک [ن] عصص
 کندیر [ن] رئیس العمال
 کندیری [ن] مهنة رئیس العمال
 کنوکوو [ن] تهیؤ، استعداد للسفر
 کنوکوو کردن [ج] التهیؤ، الاستعداد: کنوکوو کردن
 بچن نهرا که رکوک.
 کنیشت [تم] قایوشت.
 کنیشت کردن [تم] قایوشت کردن
 کوانه [ثن] ۱ - عتیق، قدیم ۲ - رث ۳ - سالف
 کوانه بوون [ج] ۱ - ان یعتق، ان یصبح قدیما
 ان یصبح رثا.
 کوانه کردن [ج] ۱ - جعله عتیقا ۲ - ان یستعمله حتی
 یصبح رثا.
 کوانه ی [ن] ۱ - عتق، قدم ۲ - کون الشيء رثا

- كوانگك [ن] موقد النار
- كوه [ن] ١ - مجموعة ٢ - نجوم ثريا
- كوَه [ن] جيل .
- كوهيله [ئن] جبلی : پشی كوهيله .
- كوهيلی [ن] مدني ، اهل المدن ، حضري
- كوبه [ن] ١ - اكلة الكبة ٢ - ورقة في لعب الورق
- كوبوونهوه [چ] اجتماع : تاواي له مالى قوَاخا
- كوبونهسهوه .
- كوت [ن] ١ - قطعة ، جزء ، كسر من شيء
- ٢ - نصف : كوتى نان ٣ - جبر ، اجبار : هه كوته بچيد؟
- ٤ - ضرورة ٥ - ملححة ، الحاح
- كوتانن [چ] ١ - الدق ٢ - السحق ٣ - الغرز في
- ٤ - التطعيم التلقيح (طب)
- كوتهك [ن] هراوة ، نبوت
- كوتهكهههري [ن] الحمام الهزار
- كوتهكين [ئن] ١ - كالهراوة ٢ - غليظ
- كوت دان [چ] «الغلي» البحث عن القمل في شعر
- الرأس وقتله
- كوتهل [ن] ١ - كزرة ٢ - تمزيق ٣ - عظم القص
- كوتهل كردن [چ] ١ - التمزيق ٢ - الكذرة
- كوتر [ئن] نافر ، غير متحمس : لى كاره كوتره .
- كوترى [ن] نفور ، عدم التحمس .

کوترگیان [چ] الکدم
 کوترگیانن [چ] ان یکدم
 کوت کردن [چ] اللاح: هر کوت کرد بچووک.
 کوت کوت ۱ [ن] کلمة تستعمل لاستجلاب الکلاب
 کوت کوت ۲ [ئن] مقطع، مجزاً
 کوت کردن [چ] الاجبار: کوته لی کرد دهریچووک.
 کوتوپر ۱ [ئن] فجائي: دهردی کوتوپر
 کوتوپر ۲ [ئک] رأساً، في الحال: هرئه ژنهفت،
 کوتوپر چگ.
 کوتومت [ئک] بالضبط، تماماً، طبق الاصل.
 کوتینگ [ن] العقدة بين الجذور والساق الجاف
 کوجرات [ن] نوع من القماش نسبة الى مدينة
 کوجرات في الهند.
 کوچ [ئن] اعضب، عضباء
 کوچ بوون [چ] ان يصح اعضب، عضباء
 کوچ کردن [چ] جعله اعضب، عضباء.
 کوچگ [ن] حصی
 کوچگاره [ن] حجر الصوان
 کوچگانه [ن] ائافی
 کوچگین [ئن] کثیر الحصی: زهوی کوچگین
 کوچله [ن] ۱ - کأس خشبي ۲ - منطقة الحوض
 في الجسم

کوچی [ن] غضب
 کودی [ن] شجر، یقطین
 کودی قه بانگی [ن] قرع
 کودی ملگه [ن] شجر عنافی
 کور [ن] ۱ - ابن، نجل ۲ - ذکر
 کورانہ [ئن] ولادی
 کورہ [سر] للتنبیه والاستغراب: کورہ مہکہ! کورہ ٹہیہ
 چہ کہین!
 کورہ [ن] کیر الحداد
 کورہک [تم] کہرہک
 کورہرزا [ن] حفید، ابن الابن
 کورہزا [تم] کورہرزا
 کورته بالآ [ئن] قصیر القامة
 کورخان [ن] ۱ - موقد کیر الحداد ۲ - موقد الحمام
 کورد [ن] الکرد، الشعب الكردي
 کوردہرہ [ن] واد یفیض شتاء ویجف صیفا
 کوردہواری [ن] ۱ - المناطق الكردية ۲ - النماذج
 والمثالية الكردية.
 کوردی [ئن] کردي
 کورکانن [ج] ۱ - البكاء بصوت مسموع
 کورکہ [ن] اقعاء، تضام
 کورکہ کردن [ج] الاقعاء: ہەر واران دایا، ہەر کہس و

له ژیری داری کورکه کرد.

کورکوپ [ن] طیر القطا

کورگگه [ن] بظر

کورپی [ن] جحش.

کوز [ن] ثرمة، قص

کوزه [ن] کوز: کوزهی ناو.

کوز کردن [ج] التقطیع الی فصوص: کوزی شامیه گه بکه.

کوز کوز [نن] ذو شرائح او فصوص

کوزهك [ن] مالوش

کوس [ن] فرج النساء

کوسپ [ن] عائق: مهول دا کوسپ بخینگه ریمنیان

کوسکهش [نن] ۱ - متملق ۲ - منافق ۳ - قواد

کوسکهشی [ن] ۱ - تملق ۲ - نفاق

کوسوو [نن] زانیة ، فاحشة

کوش [پاش] افناء ، قتل ، ابادة: مهل + کوش =

مهلکوش

کوشاننهوه [ج] ۱ - الاطفاء ۲ - حل النزاع والحروب

او وضع حد لها: ناگره گه بکوشننهوه ۲ - مهول بدهن

ئی جهنگی براکوشیه بکوشننهوه

کوشتار [ن] مذبحه

کوشتن [ج] ۱ - القتل ۲ - التسکین ۳ - القضاء علی

(التأثير . الخ)

کوشتنه وه [ئن] قضاء الوقت: وه خسته گه یان وه وازی
کردن کوشته وه.

کوشك [ن] قصر

کوشنده [ئن] قاتل، فتاك: بیماری سه ره تان
کوشنده یه.

کوک [ن] طاقية مصنوعة من اللباد

کوکردنه وه [چ] ۱ - الجمع، التجميع ۲ - الاکتتاب:
پاره ی خونه گه کوکردنه وه.

کول [ئن] ائلم: چه قوه گه کوله.

کول ۱ [ن] تربص: له کول و سیاگه.

کول ۲ [ئن] ۱ - قصير: من له براگه م کولترم

۲ - مغلي: ئاوی کول

کولانه [ن] وکر الکلاب

کولانن [چ] ۱ - السلق: گوشته گه بکولن ۲ - الطهو

۳ - الغلي: ئاو کولنی

کولاننه وه [چ] ۱ - اثاره الجرح: زه خمگه ی کولانه وه

۲ - اثاره المشاكل او الامور القديمة.

کوله [ن] ۱ - ناموسية ۲ - جراد

کوله [ن] مجموعه، قطعة: کوله ی گهنم

کوله بال [ن] معطف من اللباد قصير الرदन.

کوله پاس [ن] حراسة الزرع من الطيور.

كوله پاس كردن [چ] الحراسة : المادة السابقة
 كوله پسی [ن] خلصة ، خفاء
 كوله پسی كردن [چ] الاختلاس ، الخفاء
 كوله زوانه [ن] نبات الحمحم
 كوله ش [ن] حيوان الشيهم
 كوله نجه [ن] سترة نسائية قديمة
 كوله نجی [ن] حشرة من فصيلة العقارب
 كوله مقن [ن] قماء قصير القامة تدينه
 كوله و بوون [چ] القصير: شه وه گه م كوله و بوه .
 كوله و كردن [چ] ۱ - ان يقصر ۲ - الاختزال ،
 الاختصار
 كول بوون [چ] ان يثلم : كاره گه كول بو .
 كولك [ن] ۱ - زغب ۲ - (م) وجه : قسه گه نا وه
 كولكيه وه .
 كول كردن [چ] ان يصيره اثلم : كول تيش گه گه
 مه كه .
 كولكن [ن] كثير الزغب
 كولكولاهه [ن] طير القبرة
 كول گرتن [چ] التربص
 كولگ [ن] مريض صغار الاغنام
 كولمگ [ن] حرقفة
 كولنان [ن] مقربة : المحل الذي يوضع عليه قرب

الماء

كولتهت [ن] جلد قديم يستعمل للترقيع

كولى [ن] ثلم

كولى [ن] فعر

كوليان [ن] ١ - ان ينغلي، ان يغلي ٢ - ان يطهر

٣ - ان ينسلق

كوليره [ن] مرض الكوليرا

كولين [ن] ١ - خوج كبير لحفظ الملابس ٢ - مخزن

في بيت الشعر.

كولينجه [ن] كليجه

كولينگي [ن] قرية صغيرة

كوم [ن] ١ - حد ٢ - طرق

كومهك [ن] مساعدة، معاونة

كومهك كردن [ج] المساعدة، المعاونة: فه قيره،

كومهكى يکهن

كومت [ن] تضلع، ترنج، تعرج خفيف

كومته كومت [ن] تضلع متكرر

كوميهاله [ن] سند كمياله

كونا [ن] ثقب، فتحة، زرف، نقب

- كوناسيه [م] سجن: نانهيان له كوناسيه

كونابوون [ج] الثقب: قايهگه كونا يوه.

كونار [ن] ١ - شجرة السدر. ٢ - نبق: ثمار شجرة

السدر.

كوناكر [ن] آلة الثقب

كوناكر دن [ج] الثقب: ثاسن كوناكر دن ستممه.

كوناوانجه [ن] كوة الحائط

كونه [ن] قرب، قرية

كونج [ن] منبع الماء في قعر البئر

كونجى [ن] سمس، نبات السمس

كوئى [ن] ملوط

كوئيه تى [ن] لواطه

كونيلنگ [نم] كولينگ

كوو ١ [ن] جميع، تجميع

كوو ٢ [نپ] اين: هاله كوو؟

كووه [نم] كوه

كووپ [ن] ١ - قدح ٢ - ثاية: علامة لتحديد قطع

الارض المعدة للحراثة.

كوويان [ن] جلال الحيوان، أكاف.

كووتا [ن] ١ - امتناع ٢ - تقصير

كووتاكر دن [ج] ١ - الامتناع ٢ - التقصير: لهخاسه

هيج كووتا نه كهيت.

كووتايى [ن] حالة الامتناع ٢ - حالة التقصير

كووچ [ن] ١ - ارتحال ٢ - هجرة ٣ - ثروة: كووچ و

كلفه تم وه قوربانى بوو.

كووده [ن] ضريبة
كوور [ثن] ١ - اعمى ٢ - رفيع ٣ - ثانوي : كووره
رى ٤ - مطفى ، منطفىء
كووراي [ن] غشاوة العين
كووره و بون [چ] الانطفاء : چراخه گه كووره و بون
كووره و كردن [چ] الاطفاء : كوورى چراخه گه
بكه ره وه .

كوورپه [ثن] يافع
كوورپه ي [ن] كون الفرد يافعا
كوورسز [ن] زديء الاحتراق : تماكو كوورسز
كوور كردن [چ] الاعماء : دودى كوورمان كرد
كووره كووره - ك [ن] طير الحدأة
كوورگ [ن] نبات ينمو بين الزرع ذو ثمر مر الطعم
كوورى [ن] عمي

كووزهر [ن] قصالة : السنابل غير المدروسة تماما
كووس [ن] مصيبة ، محنة ، مشكلة
كووسار [ن] الجهة المظلمة من الجبل
كووسه ١ [ن] هدف ، مرمى
- كووسه له سهر مه ره تجان [در] وان عدتم عدنا
كووسه ٢ [ثن] امرد الوجه ، لا يثبت لحية ، املس
الوجه

كووس خسن [چ] الابلاء بمصيبة

کووس کهفتن [چ] الابتلاء بمصيبة:

یا خودا کهس کووسی نه که فی [دعاء]

کوک ۱ [ن] ۱ - حذیة الظهر ۲ - سنام

کوک ۲ [ن] ۱ - متفاهم، متفق ۲ - منتظم: کارمان
کوک.

کوک و بوون [چ] ۱ - التفاهم، الاتفاق ۲ - الانتظام

کوک دان [چ] جعله یحدودب: پیری کووکی داگه

کوک کردن [چ] ۱ - التنظيم ۲ - التحریض

کووکن [ن] محدودب: پیره و کووکن

کووکنی [ن] تحذب

کووگرتن [چ] ان یشر: کردهی کوو نه گری؟

کوول [ن] ۱ - ظهر ۲ - صهوة الجواد ۳ - جائز

۴ - جذع النخل المقسم الی شرائح

أ - نه و کوول چوون [چ] الרכوب، الامتطاء: چگه و

کوول نه سپه گه

ب - نه و کوول گرتن [چ] الحمل علی الظهر

ج - له کوول و بوون [چ] التخلص من: بیلابچوو،

له کوول مانه و بو

د - له کوول و کردن [چ] التحرر من: ئی شه ره له

کوول مه و بکه.

ه - له کوول حسن [چ] تحریر کاهل من: کاره گه له

کوولی خوهی خس.

- له کووول کهفتن [تم] له کوووله بووون
 کووولا [ن] ۱ - قرامه : الخبز المحترق بالتور
 ۲ - سیاط
 کوولان [ن] ۱ - زقاق ۲ - شارع فرعی : کوولان وه
 کوولان کهفتمه و شوونی .
 کووله [ن] رقی ابیض اللب : شامی کووله
 کوولوهنی [ن] غماء
 کوولوهنی کردن [ج] ان یغمو : ان یسقف بالغماء
 کوولنج [ن] قولونج
 کووم [ن] خوف، حذر، وجل : وه کوومه و قسه کرد .
 کوومار [ن] جمهوریة
 کووماج [ن] العمود الافقي الرئيسي في بيت الشعر
 کوومه [ن] کومه، کدس
 کوومه بوون [ج] التکوم، التکدس
 کوومه کردن [ج] التکویم، التکدیس
 کوومه ل [ن] جمع، مجموعة : مهردم کوومه ل کوومه ل
 هاتن .
 کوومر [ن] دیزانتری
 کووم کردن [ج] ۱ - الخوف ۲ - التجوس : کور نازا
 له هیچ کووم نیه کیگ
 کویلگ [ن] لب الخراج او الحجة او الدملة
 کی [ن] تبین : خه سره و کی و دانی و لاخه گان کرد .

کی [ئب] من : ئه وه کی به؟ کی ها له مال؟

کیان [ن] مخزن التبن

کیهر [ن] کحیلة (خیول)

کیهر [ن] جلدی

کیهرد [تم] کارد

کیهل [ن] متبن : عمبار لخرن التبن

کیهنی [ن] عین ماء

کیر [ن] العضو الذکری للانسان والحيوانات

کیربر [ن] ختان

کیربرین [چ] الختن

کیرگه کهرانه [ن] نبات ربیعی يشبه نبات البصل

کیرووک [ن] لب النباتات

کیس [ن] ۱ - - کیس ۲ - محفظة النقود

أ - له کیس چوون [چ] الخسارة

ب - له کیس دان [چ] جعله یخسر

ج - له کیس مان [چ] الفضلة

کیسه [ن] ۱ - کیس ۲ - انتفاخ ۳ - ورم کیسی

کیسه بيمار [ئن] فقير

کیسه بيماری [ن] فقر

کیسه کردن [چ] التکيس : زه خمه گه ی کیسه کردگه .

کیسهل [ن] سلحفاة

کیش [ن] ۱ - مطاطية ۲ - وزن ۳ - سحب

كيشان [چ] ١ - النقل ٢ - الاستغراق ٣ - شهر
(السلاح .. الخ) ٤ - التقاط (الاذاعة .. الخ) ٥ -
الوزن

كيشانه وه [چ] ١ - انسحاب ٢ - رفع (خيطة
العملية .. الخ)

كيشه [ن] نقل (وخاصة الزرع المحصول الى البيدر
كيشه كهر [ن] ناقل: المادة السابقة
كيشه كردن [چ] النقل: المادة السابقة: دره و ته و او بو،
خهريك كيشه كردنه.

كيشت [ن] زرع، زراعة

كيشت وكال [ن] زراعة

كيشمه كيش [ن] تناحر، تجرجر

كيش هاتن [چ] ان يكون قابلا للتحدد او التمطط
لاسيك كيشي تسي

كيك [ن] ١ - كعك ٢ - برغوث

كيلو [ن] ١ - كيلو غرام ٢ - كيلو الفل

كيلو غرام [ن] كيلوغرام

كيلومتر [ن] كيلومتر

كيميا [ن] ١ - كيمياء ٢ - كناية عن وافر الفائدة.

كيمياوي [ن] كيمياوي، كيميائي

كينه [ن] حقد، كراهية، بغض، بغضاء

- گک -

گک ۱ [ن] /گاف/ الحرف الواحد والعشرون من
الالف باء

گک ۲ [پاش] تضاف الى الفعل الماضي فتكون
صفة: شكيا، شكياگ

گا ۱ [ن] ۱ - ثور ۲ - مرة

گا ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
داد: دادگا

گاڤا [ن] قطع الاغنام

گاڤان [ن] عصا راعي الابقار

گاڤه [ن] قوق او قرق الدجاج

گاڤهگاڤ [ن] قوق الدجاج المتكرر

گاڤهگاڤکردن [چ] ان يقوق (الدجاج)

گاڤهم [ن] قطع الابقار

گاڤ [ن] ۱ - كماشة ۲ - حافة: لهسر گاڤ

گاڤوانه [ن] نبات لسان الثور

گاڤينو [ن] كازينو

گاڤاره [ن] مهد، كاروك

گاڤوڤ [ن] شهر تموز

گاڤو [ن] نوع من الطاقية

گاڤورميچ [ن] لعبة

گال [ن] ۱ - تمریض ۲ - اثاره
 گاله [ن] حجر
 گاله گال [ن] جلجله، حدیث بصوت عالی
 گاله گال کردن [ج] الجلجله
 گالته [ن] ۱ - سخریه ۲ - فراح
 گالته وگهپ [ن] ۱ - محادثة ۲ - ممازجة
 گال دان [ج] ۱ - التحریض ۲ - الشکوی علی ۳ -
 التالیب: گال کس وکاری دادهس دریزی لیمان
 بکنه .

گام [ن] خطوة
 گام کردن [ج] القیاس بالخطوات: خانگه گه گام
 کردم چوار گام بو.
 گام نان [ج] ان یخطو
 گامیش [ن] جاموس
 گامیش لهوان [ن] راعی الجاموس
 گان [ن] نزاع ، جماع
 گانه کوسی [ن] سحاق
 گان دان [ج] ان یزنی (المرأة)
 گاندهر [ن] زانیه
 گانکهر [ن] زانی
 گان کردن [ج] النزاع ، الجماع
 گاوان [ن] راعی البقر

گاوانى [ن] مهنة راعي البقر
گاوانى كردن [چ] ممارسة مهنة راعي البقر: گاوانى
كردن له كورده وارى كار خاسى نى يه.

گاووه [ن] خنزير

گاووه سن [ن] دجر: شفرة المحراث

گاويار [ئن] متعادل في اللعب

گاويارى [ن] تعادل

گاوچفت [ن] ثور الحراثة

گاور [ن] كافر

گاوس [ن] مخمضة كبيرة

گاها [سر] ۱ - لعل ۲ - اذا: گاها هات!

گامى [نم] گاها

گائين - ه [ن] جبة البقر

گاين [چ] ان يضاجع

گاينجه [ن] شجرة دلب

گه [پاش] تفيد التعريف: نان: نانهگه

گهپ ۱ [ن] ۱ - حديث، محادثة ۲ - كلام

۳ - رواية، قصة

گهپ ۲ [ئن] ۱ - عظيم ۲ - ضخم ۳ - كبير السن

گهپ بوون [چ] ۱ - ان يکبير عمرا ۲ - ان يکبير

اجتماعيا

گهپ دان [چ] التكلم، التحدث: شه وارى زمان

دريژه ٿهرا گهپ دان خواهه .
 گهپ کردن [ج] ۱ - التکبير ۲ - التعظيم : کاره گه
 ٿاسان بو به لام گه پي کردن .
 گهپ و گوور [ن] محادثة، تبادل الكلام
 گه پي [ن] کبر .
 گهچ [ن] حص، کلس
 گهچهره [ن] تکلس
 گهچهره دان [ج] التکلس : لهشم گهچهره داگه .
 گهچ دان [ج] التبييض بالحص
 گهچين [ئن] ملطخ بالحص
 گهر [ن] ۱ - اختصار (نه گهر) ۲ - حافة : گهري دهس
 گهر ۱ [ن] تل صغير
 گهر ۲ [ن] اجر، جرباء .
 گهرا [ن] بويضة الجراد
 گهرا [ئن] المتبلى بالنعاط ، شهواني
 گهرايون [ج] الابتلاء بالنعاط
 گهراج [ن] كارج، مرأب العجلات
 گهراي [ن] نعاط : شيق مفرط او غير سوي
 گهريون [ج] الاصابة بداء الجرب
 گهريوش [ن] مقدار قليل من المسحوق
 گهريه [ئن] سيء الحظ، غير محظوظ : گهريه و
 بي چاره و بهد به ختم

- گهرجهی [ن] سوء الحظ
- گهرد [ن] غبار
- گهردانن [چ] ان يطوف به: كورهی نهخوشه و
گهردنیگهی وه یلاو وه لاوا.
- گهرده گوجان [ن] الريح الشيطانية
- گهرده له [تم] شهره کی
- گهردن [ن] عنق، جيد
- گهردوون [ن] کون
- گهردین [چ] ۱ - التجوال ، التطواف : له شه وه کی تا
ٹیواره وه ناوایا گهردی.
- ۲ - البحث عن : ئهرا کی گهردی؟
- ۳ - التفتيش : ناو دوولآوه گه بگهردن
- گهرکردن [چ] جعله اجرب، جریاء: خه رگی کاری
گهرمان کرد
- گهرم [ن] ۱ - حار ۲ - دافیء ۳ - ساخن ۴ - متقد
- ۵ - محتد ۶ - منفعل، غاضب ۷ - راشح بالمحبة ۸
متحمس
- گهرماژهك [ن] حصق: طفح جلدي مصحوب بوخز
وحكة
- گهرمه سیر [ن] منطقة حارة
- گهرم بوون [چ] ۱ - الاحترار ۲ - الدفء
- ۳ - السخونة ۴ - التحمس

گهرمکهر [ن] سخان
 گهرم کردن [چ] ۱ - التسخين ۲ - التحميص
 ۳ - التدفئة
 گهرمی [ن] ۱ - حرارة ۲ - دفء
 گهرمیان [تم] گهرمه سیر
 گهری [ن] ۱ - جرب ۲ - غش ، خداع
 گهریکهر [ن] غشاش
 گهری کردن [چ] الغش: له وازی گهری که ن:
 گهز [ن] ۱ - ذرع ۲ - طول الذرع ۳ - شجرة الطرفاء
 - ثيه گهزه و ثيه پیمانہ [در]: تعرف الحقيقة في
 الميدان العملي وليس بالكلام.
 گهزی شا [ن] ذراع طويل
 گهزاره [ن] سمك
 گهزاره دار [ثن] سميك
 گهزاف [ن] تبجح
 گهزاف دان [چ] التبجح: ههز گهزاف ده ن و هيج له
 بنیان نی به
 گهزافدهر [ن] متبجح
 گهزاف کردن [تم] گهزاف دان
 گهزهز [ن] نبات الجزر ، جزر
 گهزهزین [ثن] ۱ - كثير الجزر ۲ - خاص بالجزر
 گهزوو [ن] من السماء

گهزین [ثن] کثیر الطرفاء، خاص بالطرفاء

گهزینک [تم] گهزینگ

گهزین [ج] ۱ - العض ۲ - اللدغ

گهزینگ [ن] مرض الصدف الجلدي

گهس [ن] اسف، تأسف: گهس گرانمه نهرايان

گهشت [ن] ۱ - جولة، سفرة سياحية ۲ - تجوال

لاجل التسول

گهشتهل [ثن] معتاش، من يزور البيوت لاجل

الاعتياش

گهشتهلی [ن] اعتياش

گهشت کردن [ج] ۱ - التجول ۲ - التسول: گهشت

نهکا وه مالآنا.

گهل [ن] مجموعة: گهل گهل پياگه هات. گهلی کوپ

هات

گهل [ن] منطقة العورة

گهلآل [ن] واد في ارض سهلية

گهله کوومه [ن] ۱ - هجوم جماعي ۲ - حملة جماعية

گهله کوومه کردن [ج] ۱ - الهجوم الجماعي ۲ -

الحملة الجماعية

گهل بهسانن [ج] التجمع، التجمهر: تاواي گشتی

گهل بهساگه له دهر مآلی قوخوا.

گهلو [ن] بلعوم

گه مال [ن] ذکر الکلپ

گه مال جهنگه [ن] ۱ - معركة بين ذكور الكلاب على

الاناث ۲ - [م] قتال بين مجموعة من الناس

گه مه [ن] مزاح

گه مه کردن [چ] ان يمازح: نه وه راسی کهن تا گه مه

کهن؟

گه مرخه [ن] تعفن، عفونة

گه مرخه دان [چ] التعفن: نانه گه گه مرخه داگه

گه ن [ن] ۱ - رديء: پارچه ی گه ن ۲ - سيء: کاری

گه ن.

گه ناسر [ن] طير العطوة

گه نه و بوون [چ] ۱ - ان يصبح رديئا، ان يصبح

سيئا: وه زعی گه نه و بوه ۲ - التدهور: په یوه نی یان

گه نه و بوه. به ینیان گه نه و بوه.

گه نه و کردن [چ] ۱ - ان يجعله رديئا ، سيئا

۲ - جعله يتهور

گه ن بوون [چ] ۱ - ان يصبح رديئا ۲ - ان يسوء:

به ینیان. گه ن بوه ۳ - ان يتلف: گه نه گه گه ن بوه.

خاگه گه ن بوه

گه نج [ن] کنز: گه نج نیشیگه و بان خه زینه

گه ن کردن [چ] ۱ - الاساءة: گه ن کردی جه وایی

دایده وه ۲ - الاتلاف: گه نی پارچه گه مه که.

گهنم [ن] حنطة، نبات الحنطة
 گهنمشيره [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
 گهنمگيا [ن] قرطمان: عشب يشبه نبات الحنطة
 گهنى [ن] ۱ - رداة ۲ - سوء، سيئة، اساءة
 ۳ - عفونة، تعفن.
 گهنياگ [نن] متعفن: گوشتى گهنياگ
 گهنيان [ج] التعفن: نهاره گه گهنياگه
 گهن وگوتال [ن] سقط المتاع
 گهنى كردن [ج] الاساءة: گهنى مهكه تا خودا گهنى
 نهو رى به نهيارى
 گهو [ن] لوزة: گهوى هاتگه
 گهوات [ن] مومس، قواد
 گهواتى كردن [ج] ممارسة القوادة
 گهواد [تم] گهوات
 گهوادى [تم] گهواتى
 گهوداى كردن [تم] گهواتى كردن
 گهوج [نن] بليد، بطيء الفهم: گهوجه، له كهس
 نيهره سيگهو.
 گهوجى [ن] بلادة، بطء الفهم.
 گهورا [نن] ۱ - كبير سناً: سالم له سلام گهوراتره
 ۲ - اجتماعيا، منصبا، سلطة.. الخ على، له حزب،

له رفیق گهوراتره ۳ - کبیر حجماً: داری کونار له
داری گز گهوراتره ۴ - واسع، فسیح: حهوشه گهی
ثیمه له حهوشه گهی ثیوه گهوراتره ۵ - وجیه: کی
گهورای ناوایی یه.

گهورابوون [چ] ۱ - ان یکبر سنا: کوره گانی گهورا
بوئه ۲ - ان یکبر اجتماعیا
گهوراوو بوون [چ] التوسع: کراسه گهم گهوراوو بوئه.
گهوراوو کردن [چ] التوسیع: چاکه ته گهم ته نگه،
که می گهورایه و یکهم

گهورای [ن] ۱ - کبر السن ۲ - منزلة ۳ - وسعة ۴ -
توسع، فسحة ۴ - حجم ۵ - وجاهة
گهوری [ن] اثار قدیمة: بهیلووله گهورینگه له
خانه قی.

گهوزه [ن] تمرغ، تمریغ، تعفر، تعفیر
گهوزه دان [چ] التمریغ، التعفیر: گهوزه ی له ناو
خهرگ دا.

گهوزه کردن [چ] التمرغ، التعفر: گهوزه کرد له ناو
خاک

گهوزه لگ [ن] خنفساء

گهوله زنگ [تم] گهوزه لگ

گهولی [ن] حبو

گهولی کردن [چ] الحبو: کوره تان که فته و پا، تا هیمان

گه ولى كيك

گهون [ن] شجرة الكثیراء

گهونزه [تم] گهوزه

گهونزه دان [تم] گهوزهدان

گهونزه كردن [تم] گهوزه كردن

گهونلى [تم] گهولى

گهونلى كردن [تم] گهولى كردن

گهوههر [ن] مجوهرات، جواهر

گهيشت [تم] گهشت

گهيشتهل [تم] گهشتهل

گهيشتهلى [تم] گهشتهلى

گهيشت كردن [تم] گهشت كردن

گهيم [ن] سادن

گپ [ن] اندلاع (نار)

گپ كردن [چ] الاندلاع: ناگره گه گپ كردو چگك له

ناسمان

گت [ن] ۱ - نتوء، بروز (على الارض) پاى كه فتهو

گتيگك ووه دهمه ورميا ۲ - توقف ۳ - درزه، خياطة ۴ -

عقدة في خياطة

گتهگت [ن] مشي سريع وبخطوات قصيرة: وهگته

گت هات.

گتهودان [چ] الترفيع: بالى شه وه گهم نه لچپياگه، بچم

گنیه و بدهم

گت کردن [چ] التوقف: گتی بکهن تا کهم له وهر.

گنگه [ن] نط

گنگه دان [چ] النط: مهل گنگه دیگه

گتوو [ن] طیر عرناس

گچه [س] تستعمل لطرده او حث الابقار علی المشی

گر [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل:

قایی + گر = قاییگر

گر ۱ [ن] ۱- شدة: گری ئاگر ۲ - لحظة، فترة

قصيرة: گری له لاما بنیشن.

گر ۲ [ئن] ۱ - متقد: ئاگره گه گره ۲ - شدید:

تهوه گهی گره.

گران [ئن] ۱ - غال، ثمین: چیشتی گران له چیشتی

تهرزان خاستره ۲ - عضال: دهردی گران

گران [ئن] محموم: تهوی گران.

گران بوون [چ] الغلاء، ارتفاع الاسعار: کههره با

گران بوه.

گرانجام [ئن] مغال، الذي یبیع بالغال: له ولی

مهسین، فره گرانجامه.

گرانجامی [ن] بیع بالغالی: گرانجامی هه رامه

گران کردن [چ] ان یغالی، ان یزید الاسعار: گرانی

نارد کردن.

گِرَانَن [چ] الهَرِير: سه‌گه‌گه ليم گِرَان .
 گِرَانِي [ن] غَلَاء، ارتفاع الاسعار
 گِرَه [ن] ۱ - احتراق ۲ - اتقاد ۳ - اشتياق ، شوق
 گِرَه‌كِرْدَن [چ] الاحتراق ، الاتقاد: ناگره‌گه‌ی گِرَه‌كِرْد
 گِرَه‌و [ن] ۱ - رهن ، ارتهان ، رهان ۲ - رهينه
 - له‌گره‌ونان [چ] الارتهان: وضع شيء كرهينه:
 سه‌عه‌ته‌گه‌ی نا له گِرَه‌و.

گِرَه‌و‌كِرْدَن [چ] الرهان: گِرَه‌و كه‌م وه سه‌عه‌تِي
 بچمه‌و‌جِي

گِرَه‌و‌گِرْتَن [چ] اخذ الرهينة: احمد: يه‌كَيْك له لِيْتَان
 گله‌وده‌م . محمود: ئه‌پا گِرَه‌و گِرِي؟!
 گِرَه‌هَاتَن [چ] الاتقاد: گِرَه‌ی گَوونای تِي
 گِرَه [ن] اشتعال، اندلاع

گِرَه‌كِرْدَن [چ] الاشتعال، الاندلاع: ناگرگه گِرَه‌كِرْد
 گِرَب گِرْتَن [چ] الاحتراق: چيلگه‌گه گِرَب گِرْت .

گِرْتَن ۱ [چ] الاعتقال، الوجود في السجن:
 هه‌رده‌شِير گيرياگه ۲ - القبض على: دزه‌گه گيريا

۳ - المسك: ئه‌و شمشيره ئه‌پام بگر ۴ - الالتصاق: ئِي
 قاقه‌زه ديوار نيه‌گِرِي ۵ - ان يتسع، ان يسع: خانگه‌گه

چوار خيزان گِرِي ۶ - حجز (مكان، مقعد... الخ)
 جِي ئه‌پام گرتينه؟ ۷ - الاصابة بمرض: زه‌رده‌ی

گرتگه ۸ - البناء: خانگي گرتگه ۹ - الضغط على

موضع كما في الحذاء الضيق: كهوشه گه پام گرنی
۱۰ - التلطیح: سهری گرنه خه پرگ ۱۱ - العض:
سه گ گرنه م ۱۲ - التمسك بشيء: قسه له دهم گری.
گرت ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فيكون مصدر
الفعل گر + گرتن = گرگرتن.

- لی گرتن [چ] اللوم: هه رچگ کینگ لی مه گرن،
چونکه دلی سزیاهه.

گرنه وه [چ] ۱ - التحضير: ده رمان گرنه وه ۲ -
التجبير: کی زانی شکیان بگریگه وه؟ ۳ - الازالة:
زقومیانه، بانیان مه گره وه ۴ - التقشير: تووکی خه یاره گه
گرنه وه.

۵ - التبسيط: دهس گرنه وه له مه ردم ۶ - الالتحاق:
له دوا یا گرنانه وه ۷ - الاستيعاب: یه کجار بخوه نیگه ی
گریگه یه وه ۸ - الفتح: نهو گوونیه نه پرام بگره وه

گرد ۱ [ن] راییه، مرتفع: مالمان ها وه بان
گردیگه وه.

گرد ۲ [ئن] ۱ - مدور، دائري ۲ - مجمع: مه ردمه گه
گرده.

گرده [ن] اكلة تعد من العجين واللحم

گرده ل [ئن] قصر القامة ویدین

گرده لی [ن] قصر القامة وبدانتها

گرده و بوون [چ] التجمع: گشت تاوای له مزگه فت

گردهو بوه .

گردهوکردن [چ] ۱- التجميع : گردبانهو بکه له مالی
خوهتان ۲ - اللم : خورماگه رشیاگه، گردیهو بکه .

گردگه [ن] زند: قطعة لحم مطبوخ ، جلاقة
گردی [ن] ۱ - حالة كون الشيء مدورا او دائريا ۲ -
حالة كون الشيء او الاشياء متجمعة، مجمعة

گردینگه [ن] عقد النبات

گرزه [ن] جرذ

گرزنگه [ن] فتل محبوبك

گرفتار [ن] ۱ - مبتلي : گرفتاری دهسی کهم دهسی به

۲ - متيم : گرفتاری زولف سیاتم

گرفتاریبون [چ] [چ] الابتلاء: گرفتار بومه وه دهس
بی عهقلهوه

گرفتارکردن [چ] [چ] الابلء: گرفتاری دهس زالمم مهکهن

گرفتاری [ن] ابتلاء، بلاء

گرفته [تم] گرفتار

گرکردن [چ] [چ] التوقف للحظة: نهوه هاتم، گپی بکه .

گرگرتن [چ] [چ] ان يسعر: ناگرهگه گرگرت .

گرگگه [ن] ضرب من البطيخ

گرمانن [چ] [چ] ۱ - الرعيد: ناسمان گرمان . الدوي:

تووب وه بان سهرمانا ههر گرمان .

گرمه [ن] ۱ - رعيد: گرمه ناسمان ۲ - دوي:

گرمه‌ی توپ

گرمه‌گرم [ن] ۱ - رعید متکرر ۲ - دوی متواصل
گرمگه [ن] سمانة الفخذ

گرم [ن] ۱ - قلیل الاعتبار ۲ - کثیر الضراط (م)
گرم وگام [تم] گرمه‌گرم

گرم وهوب [تم] گرم وگام

گرنج [ن] ۱ - تدرج ۲ - تسنن

گرنج گرنج [ن] ۱ - متدرج ۲ - متسنن

گریه [ن] ۱ - عقدة: سی گریه ها له مه‌چیره‌گه ۲ -

بکاء: له‌یه‌ک بریاگه پای ریواریمان X وه‌یه‌ک نیه‌په‌سی

گریه و زاریمان. (فولکلور)

- گریه‌کووره [ن] العقدة المستعصية

گریه‌به‌سان [چ] الانعقاد: مه‌چیره‌گه گریه به‌سا.

گریه‌خواردن [تم] گریه به‌سان

گریه‌دان [چ] العقد: گریه‌ی پژنه‌گه‌ی‌دا

گری‌فری [ن] عدم الاستقرار: له‌یه‌ک شوون

نیه‌نیشی، گری‌فری که‌فتگه‌سه‌و ژیری پای

گز [ن] ۱ - قطع، قص ۲ - (طفل) عض

گزه [ن] تم - گز - ۲

گزکردن [چ] القطع، القص: چه‌قووه‌گه ده‌سم گز

کرد.

گزگ [ن] مکنسه

گزگ دان [ج] الكنس: گزگ ناو ماله گه بده

گزنگه [ن] شعاع: گزنگی خوهر

گزینگه [ن] بؤؤة العين

گژ [ن] ۱ - تسلق ۲ - عراق

أ - وهگژاچوون [ج] ۱ - التسلق: چگه گژی دارنگا

۲ - التعارك: چگه گژی براگه یا.

ب - وهگژادان [ج] جعله يتعارك: دایه ی وه گژی

هاوساگه یانا.

گژه [ن] هفیف الريح: گژه ی وا

گژهو [سر] تستعمل لاثارة الثور جنسيا

گژکردن [ج] التنفش: قژی گژ کردگه . خهلیه گه گژ

کردگه .

گشت [ن] ۱ - کل ۲ - کل واحد، کل شیء...

الخ: گشت کهسی گهورای مالی خوهریه .

گشتی [نن] عام: خهسه خانه ی گشتی .

گفت [ن] قول، تعهد: له گفتی خوهری په شیمان

بووهوه .

گفتار [ن] نطق، کلام ۲ - قول، تعهد

گفته [تم] گفتار

گف [ن] شعر منفوش

گفه [ن] حفیف الريح

گفه کردن [ج] الحفیف

گفن [ئن] منفوش الشعر: قزی گفن

گف وگاف [ن] حیف. متواصل

گگو [ن] وقوة

گگوکر [ن] طير الوقواق

گل [ن] ۱ - فرصة، مجال: گل نه‌رای نه‌کفت بچوو

۲ - الم: چه‌وگل ۳ - دحرجة، تدحرج ۴ - واحدة

واحد: گلی نان.

۱ - نه‌وگل بوون [چ] التدحرج: له‌قهی پآله‌گه رمیاو

بوهو گل.

ب - نه‌وگل کردن [چ] الدحرجة: جامه‌گه کرده‌وگل.

گل [ن] ۱ - طين خاوة ۲ - تراب

گلآ [ن] ورق الاشجار

گلآده [ن] قلادة

گلاراو [ن] صؤل: مرض يتسم بالرعشة وحركة غير

طبيعية

گلاراو کردن [چ] الصؤل: نه‌رانیه‌نیشی،

گلاراو‌کردیده!

گلاره [ن] حدقة العين

گلارگ [تم] گلاره

گلانن [چ] ۱ - الطرح ارضا: له کوول نه‌سپه‌گه

گلانه‌ی ۲ - جعله یکبو: پاچقولی داو گلانه‌ی

گلآو [ئن] قدر، وسخ، متلوث

گلای [ن] قذارة، وساخة، تلوث
گلهت [ن] مرة: نئی گلهته نه، گلهتی تر سهر لیتان
تهدهم

گلهر [ن] ۱ - جمع، ۲ - لف ۳ - اکتتاب
گلهرکردن [چ] ۱ - الجمع ۲ - اللف ۳ - الاکتتاب:
پارهی خانگی تهپرای گلهر کردن.
گلهگل [ن] ۱ - تدحرج ۲ - مشي بطيء: وه گلهگل
هات

گلهوخواردن [چ] ۱ - الرجوع في الطريق: له دهمی
ری گلهوخوارد ۲ - الاستدارة: وهدهسی راسا گلهو
خوارد ۳ - البقاء، المکوث: له مالی براگهی گلهو
خوارد.

گلهودان [چ] ۱ - الارجاع (في الطريق): له ری
گلیهودان ۲ - الصد والارجاع: گلی ریهنهگهوبده، تا
نهچنه مهزهگه ۳ - الابقاء، المنع من الذهاب:
براگهی گلیهودا له مالی خوهران ۴ - الاستدارة:
کهمی له نواتر گلهوبده ۵ - القبول والاستلام من:
هرچک صالح فقیره، وهلی هیچ له کهس گلهو
نیهدیک.

گلهوده [ن] مانع، مصدر: کهس گلهوده ری نیبه
گله [ن] اندلاع: گلهپهی ناگر.
گلهکردن [چ] الاندلاع: پریمزهگه گلهپه کرد.

گل خواردن [ج] التجول: بی کاره و وه ناو تاوایا ههر
گل خوینگ

گل دان [ج] ان يتجول به: کوره ی بیمار و ههر گلی
تهدا وه مهلاو ده وریشا.

گل کردن [ج] التأم ، التوجع: جهوی گل کرد.
گلگ [ن] کازه

گلمتک [ن] حجر کبیر

گلمووجه [ن] تکور

گلمووجه کردن [ج] التکوير: ان يصيره على شكل
کرة.

گلمووجهک [تم] گلمووجه

گلوو [ن] دعبل

گلووان [ن] لعبة الدعبل

گلووان کردن [ج] ممارسة لعبة الدعبل

گلووب [ن] مصباح كهربائي

گلووس [ن] کروس

گلووله [ن] ۱ - لفة : گلووله ی بهن ۲ - تکور.

گلووله بوون [ج] التکوير: گلووله بووه و که فتگه له بن
مال

گلووله کردن [ج] ۱ - اللف: گلووله ی بهنه گه بکه

۲ - التکوير: کاره گه گلووله مان کردگه.

گلووله ی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ملفوفا ۲ - حالة

كون الشيء او الانسان مكوراً.

گلیان [ج] ۱ - الكبو: له كوولُ نِه سِه گه گلیا
۲ - الانطراح، السقوط على الارض: پای سر بردو گلیا.
گلیهی [ن] عتاب: نه چیتسه سه لای و گلیهی له سه ری
تیه دیری.

گلیه یکه ر [ن] معاتب

گلیهی کردن [ج] المعاتبه: گلیهی کرد له
خوشکه گهی، سه ره لی نه داگه.

گلیر [تم] گه لهر

گلیر کردن [تم] گه لهر کردن

گلیره [ن] لهب، لهیب، وهج، توهج

گلیره کردن [ج] الالتهاب، التوهج: ناگره گه گلیره کرد

گلین [ن] قمة الجبل

گلینه [ن] قزحیة العين

گلینگ [ن] گلینه

گمگه [ن] اكلة تعد من التمر والسم

گن [ن] قطعة: گنی خه رگ، گنی گوشت

گنل [ن] قزم، قصیر القامة

گنلی [ن] كون الفرد قزما، قصیر القامة

گننه [ن] فراد

گننه دان [ج] التقرد: ریه نه گه مان گننه داگه

گننه وشک [ن] حب البطم، شجرة البطم

گنووز [ن] مخيط لخيطة البردعة وغيرها
 گنووزه [ن] شطاً
 گنووزهدان [ج] الشطاً
 گنى [ن] حالة كون الشيء على هيئة قطعة
 گو [ن] خراء، براز الانسان وبعض الحيوانات
 گوان [ن] ضرع: ثدي الحيوان
 گوّه [ن] اذن: وه گوّه نه ژنهويم.
 گوهر [ن] هشيم: نه گهر بوده ناگر گوهرسزنى!
 گوچگه [ن] اذنين
 گوّه قولاخ [نن] منتبه
 گوّه قولاخه و بوون [ج] الانتباه
 گوپ [ن] ۱ - شغافة ۲ - جرعة: گوپى تاو بده پيم.
 گوپن [نن] كلثوم
 گوچ [ن] اشتمزاز
 گوجايز [نن] ۱ - لائق: ئى كاره وه ئيوه گوجايز نى به
 ۲ - جائز: له پروى گه ورا قسه كردن گوجايز نى به.
 گوجه لگ [ن] شجرة الحنظل، ثمارها
 گوجهر [نن] قزم وذو منظر غير محبب: دلوه رشو
 كردگه به كى گوجهر
 گوجهرى [ن] كون الفرد قزما وذا منظر غير محبب
 گوج هاتن [ج] الاشتمزاز: كوره گه، گوجى له
 قسه گه مان هات!

گور [ن] حیویة ، نشاط
- وه گور [ئن] ذو حیویة ونشاط: حسین پیره، وهلی
وه گوره.

گوراو [ن] نفطة، بشرة مائية

گوراوه [ن] نفطة، بشرة مائية

گوراوه کردن [چ] التنفط، التبثر: بیله گه دهسم گرت و
ناو دهسم گشتی گوراوه کردگه.

گوراو کردن [تم] گوراوه کردن.

گوره [ن] هدیر: گورهی مه کینه

گوره خته [ن] ودك: رَوْن دان له رونی گوره خته
خاستره

گوره کردن [چ] الهدیر: سیارة گوره کیك.

گوره وشار [ن] عصر، تعصر

گوره هاتن [چ] ۱ - [تم] گوره کردن ۲ - التمتع
بالحیویة والفرصة: هه رده وئیل گورهی تیی

گورج [ئن] ۱ - ذوقابلیة: حسن، له ری کردن.

گورجه ۲ - متهیء، مستعد: ئهرا نان خواردن
گورجه. ئهرا قسه کردن گورجه. ۳ - نشط.

گورجه و بوون [چ] ۱ - استراد الحیویة والنشاط:
که می گیانم گورجه و بوه ۲ - التهیؤ والاستعداد: بزان

علی گورجه و بوه، تا بچیم؟

گورجه و کردن [چ] ۱ - منحه الحیویة والنشاط:

دەرمانه‌گه گیانم گورجه‌و کرد ۲ - التهيئة ، والاعداد:
کوريله‌وه بکه ئه‌را کار. کار.

گورجی [ن] ۱ - حیویه، نشاط، قابلیه ۲ - تهیؤ،
استعداد ۳ - نشاط:

گورچگ [ن] ۱ - کلیه ۲ - (م) تحمل ۳ - صبر
گورچله [ن] کلیه ، کلیه صغیره
گورد [ن]

گورده [ن] ریب ، ریبیه

گورز [ن] هراوه «کرازه»

گورگ [ن] ذئب

- کلگ وه قنگ گورگه‌و کردن [در] عمل المستحیل:
ئه‌گه کلگ وه قنگ گورگه‌و کردگه، کاری ئه‌را خوهی
پیدا کیک.

گورگاز [ن] ۱ - حیوان طنطل ۲ - (م) انسان قبیح
الشکل

گورگانگاز [ن] عضة الذئب

گورگه‌خه [ن] غفوة الذئبة: غفوة مع فتح العين

گورگه‌خه‌و کردن [ج] الغفوة: المادة السابقة

گورمیچه [ن] لکم، لکمه: يهك گورمیچه کیشا بانی
قه‌بووزیا.

گوزار [ن] ۱ - طریق، ممضی ۲ - خبر، اخبار:
حال و گوزاریان خاسه.

گوزهر [ن] طریق

گوزهشته [ئن] ماض، سالف: سالی گوزهشته

گوزران [ن] عیش، عیشة: گوزرانیان پهد نی یه .

گوزران کردن [ج] ۱ - العیش: وه چه گوزران

کهین؟ ۲ - تحمل العیش مع: کهس نهولیا گوزران

نیه کیك ۳ - قضاء (الوقت، الحالة . الخ) گوزرانی

ئی مانگه لیره بکه تابزانیم چۆن بوو.

گوش [ن] قنب

گوشت [ن] لحم

گوشتاو [ن] مرق اللحم

گوشت گرتن [ج] السمن، التلحم: پهسی گشتی

گوشت گرتگه

گوشتی [ن] نذر: گوشتی نهرا حهزرت عباس کورهم

وه سالم بایگه وه *

گوشتی کردن [ج] ان ینذر: گوشتی بکه نهرا ئیمامی،

مناله گانت سالم بوون.

گوشتین [ئن] ۱ - لحمي ، خلص باللحم

۲ - خصب: زهوی گوشتین.

گوکردن [ج] التغوط، الخري

گول ۱ [ن] سنبل: گولی گهنم

گول ۲ [ئن] ۱ - وسخ، قدر ۲ - عديم الهيئة

والوقار: سهیران، چهنی جوانه شو گولی دیری.

گول [ن] ۱ - ورد ۲ - زهر ۳ - قطعة: گولی زه و ۴ -
 بقعة، نقطة: سى چوار گول مه ره كه و ها وه كراسه گه ته وه
 گولاو [ن] ۱ - ماء الورد ۲ - عطر
 گولاوى [ئن] عطري: سىنى گولاوى.
 گولّه بهر هفتاؤ [ن] زهرة الشمس. حب زهرة الشمس.
 گولّه بهر وژه [ن] حب زهرة الشمس، نبات زهرة
 الشمس.
 گولّه زهرده [ن] شمار: ورد ذو ازهار صفراء
 گولّه قرمزى [ن] ضرب من الورد ذات ازهار حمراء
 گولّه م [ن] بركة ماء.
 گولّه ننگ [ن] ۱ - تلابيب ۲ - ناسور
 گولّه ورى [ن] قطف سنابل الحنطة المصغرة للقلي
 گولّه ورى كردن [چ] ان يقطف سنابل الحنطة
 المصغرة للقلي
 گول باينه [ن] الاقحوان
 گولباخى [ن] ورد الجوري
 گولپه [تم] گلپه
 گولپه كردن [تم] گلپه كردن
 گولت [ن] ضرب من المسدس
 گول دار [ئن] ۱ - مورد ۲ - مشجر
 گولدان [ن] سندان ، مزهرية
 گولزار [ن] مرج

گول کردن [چ] ۱ - التزم: بامیه گه گول کردگه (م)

اصابة الهدف: قسه گهت گول کرد.

گول گول [ئن] ۱ - مورد ۲ - منقط

گول گولار او [ن] مرج

گول گولی [تم] گول گول.

گولله [ن] رصاصة، طلقة

گولله بهن [ن] تعویذة مكتوبة ثبت على الساعد

اعتقادا بأنها تحمي حاملها من الرصاص

گولوه [ن] فتحة في اسفل التنور لتنفيس الهواء

گولوه نی [ن] غطاء رأس نسائي مورد، مصنوع من

الحرير

گول وهدهم [ئن] طري: خه یاری گول وهدهم.

گولی نه ورووز [ن] وردة النوروز: وردة تنبت في

النوروز اي في اذار.

گوم [ن] ۱ - ضیاع، فقد ۲ - اختفاء

گومان [ن] ۱ - شك، ريبة ۲ - ظن، اعتقاد

گومان کردن [چ] ۱ - الشك ۲ - الظن، الاعتقاد:

شمال له مال نی یه، گومان کهم چگه نهرا شار.

گوماهاتن [چ] الاختفاء، ان يتوارى عن الانظار:

نه سرین، نه وه سی چوار رووژه، گوما هاتگه.

قامووسه گهم گوما هات.

گومهت [ن] قبة

گومهتی [ن] ضرب من السفينة المصنوعة من
المقصب

گومهز [تم] گومت

گومهسار [ن] اهمال، ترك

گومهسارکردن [ج] الاحتمال، الترك: گومهساری

که، کهی کوره!

گومهیل [ن] حثية: ملئ الكفتين معا: گومهیلی برنج

بده پیم

گومهیل کردن [ج] الكيل بالحثية.

گوم بوون [ج] الضیاع، الفقدان: پاره‌گهت قایم که،

نه‌گک گوم بوو.

گومرا [ئن] وقح و غیر مؤدب: کورهت چه‌نی گومرایه.

گومرا بوون [ج] ان یصبح وقحا و غیر مؤدب: فره

گومرا بوو قسه‌ی باوگ و دایگ له گووش نیه‌گری

گومراکردن [ج] ان یصیره وقحا و غیر مؤدب سلوکیا:

نه‌را ئی قهره گومرای کورهت کردیده تاخراوه عالم بدا؟

گومرای [ن] وقاحة وانعدام السلوك والادب.

گومرگ [ن] ۱ - دائرة الگمرگ ۲ - رسم الگمرگ

گومرگ کردن [ج] فرض رسم گمرگی علی:

هه‌رچیشتی گومرگی نه‌کریاگه قاچاخه.

گوم کردن [ج] ۱ - الاضاعة، الفقد: جانناگهی گوم

کرد ۲ - الاهمال: گومی که کهی مناله!

گوموش [ن] نوع من الحلويات على شكل حبيبات

گون [ن] خصية

گونا ۱ [ن] خطیئه، ذنب، جرم: وه چ گونای

گیریاگه؟

گونا ۲ [نن] يدعو للثناء: گونایه، لی مهده. گونایه،

کومه کی بکه.

گونابار [نن] مخطيء، مذنب، مجرم

گوناکار [تم] گونابار

گوناکردن [چ] ان یخطيء، ان یذنب، ان یجرم:

گونا مهکه، تا خودا لیت نه گری.

گونهسه نه [ن] حاکم مطلق: گونهسه نه ی، ههرچک

توای که ید!

گونه کاور [ن] نيات خصی الجمل

گونه گون [ن] تهديد فارغ

گونه گون کردن [چ] التهديد. المادة السابقة

گونجانن [چ] التوفيق، ان یصیره ملائما. خودا، کار

گونجنی

گونجیاگه [نن] متفق، متوافق

گونجیان [چ] الاتفاق: له بهك گونجیان.

گونکیش [ن] مخص: الذي یخصی الحيوانات

والانسان

گون کیشان [چ] الخصی: گونی نه سپه گه کیشان.

گوننگ [ن] شنگه
گوننگ بر [ن] عامل شنگه .
گوننگ برین [چ] عمل شنگه .
گوو [ن] ۱ - قوه، حیویه: ها وه گوو ۲ - نوع من
الخرز.

۳ - قول ، کلام ۴ - حلمة الثدي
أ - نه وگووهاتن [چ] استرداد القابلية على الكلام:
گهرمهو بوو هاتهو گوو.

ب - له گوویردن [چ] افقاده القابلية على الكلام:
زقوم له گوو بردهی.

ج - له گووچوون [چ] فقد القابلية على الكلام:
له رخا، له گوو چگه .

د - وه گوو [ئن] ۱ - قوي: شکر جاری ها وه گوو ۲ -
يملك القابلية على التكلم: له خووی چگه تا ها
وه گوو؟

گووبه ن [ن] مصیبة: کهی لی گووبه نه رزگارمان بووا
گووپال [ن] احشاء

گووت [ن] ۱ - كرة ۲ - جمع ، تجميع

گووتال [ن] سقط المتاع

گووتان [ن] لعبة الكرة

گووتانکه ر [ن] لاعبة الكرة ، لاعب الكرة.

گووتان گردن [چ] ان يلعب لعبة الكرة : بچن لهو

دهیشته گووتان بکه‌ن .

گووتره ۱ [ن] من دون وزن او کیل : خه‌یاره‌گه ،
وه گووتره ، وه چه‌نی؟

گووتره ۲ [ئن] ۱ - مجانا : چیش‌ت گووتره نی‌یه

۲ - سهل ، ممکن : جه‌نگ کردن گووتره نی‌یه .

گووت کردن [ج] الجمع ، التجمیع : گووتی ریه‌نه‌گه
کردو بردان ئه‌پرا ئاو

گووتین [ئن] کروی

گووچان [ن] معجن : العصا المنعطفة الرأس

گوور [ن] عجل

گوور [ن] قبر

گوورانی [ن] اغنية ، نشید

گوورانیچر [ن] مغن ، مطرب ، منشد

گووره [ن] قدر : وه گووره‌ی خوه‌د لی بووه .

وه گووره‌ی خوه‌د قسه بکه .

گوورکه‌نه‌ک [ن] غریر ، غرغور (حیوان)

گووروه‌گوور [ئن] مقبور

گووروه‌گوورکردن [ج] التقبیر

گووز [ن] ضراط

گووزانن [ج] جعله يضطرط

گووزه [ن] هروب ، ولی الادبار (م)

گووزه‌کردن [ج] الهروب (م)

گووڤار [ن] مجله

گوش [ن] ۱ - اذن ۲ - اول رضاعة للطفل بعد

الولادة مباشرة ۳ - تربية

أ - وهگوشادان [ج] التناسي: ههچگ نهژنهوی

وهگوشا دیگی .

ب - وهگوشا هاوردن [ج] الاسماع: قسه باره

گوشیا بزانیم چه کیك؟

ج - وهگوش بوون [ج] الاستماع، الانصات:

وه گوش بوو چه وهت؟

گوشه [ن] ۱ - زاوية ۲ - اذین ۳ - مقبض

۴ - غلاصم السمک

گوشهك [ن] اذین

گوشه ماسی [ن] صدف، محارة

گوشه وانگ [ن] متبهنصت: گوشه وانگ بوو نهگ

ناوت بچرن .

گوشه وانگی [ن] الانتباه والانصات

گوشیر [ن] غشاش، حیال، مخادع

گوشیری [ن] غش، حيلة، خداع

گوشپاره [ن] قرط

گوشخاره [تم] گوشپاره .

گوش دان [ج] ۱ - الاستماع، الانصات: گوش

بده بزانیم باسی چه کهن؟ ۲ - الاهتمام: گوش وه

کهس مهده . گووش وه قسهی نهو مهده
گووش کردن [چ] ۱ - ارضاع الطفل للمرأة الاولى
بعد الولادة مباشرة . التعليم : گووشیان وه نهفات
کردن کریاگه .

گووشگ [ن] مقبض ، عروة
گووش وه خوهیاگرتن [چ] السكوت والتظاهر بعدم
السماع تجنباً لامر مکروه . قسهی گهنی خوهی
نهژنهوئی و گووش وه خوهیاگری .

گوول [ن] ۱ - هدف ، اصابة ۲ - مرمی ۳ - خدعة ،
حيلة

گوول خواردن [چ] ان ینخدع : وه قسهی کهس
گوول نیهخوهی .

گوول دان [چ] ان ینخدع : گوولی داو پارهگه لی
سهن .

گوول کردن [چ] تسجیل (هدف ، اصابة)

گوونا [ن] وجنة

گویشت [تم] گوشتا

گویشتاو [تم] گوشتا

گویشت گرتن [تم] گوشت گرتن

گویشتی [تم] گوشتی

گویشتی کردن [تم] گوشتی کردن

گی [ن] نوبه ، دور : کهی گی تنه؟ له شوونی باپیر

گئی . منہ .
 گیا [ن] فقیر: گیاو دہولہ من دژمن
 گیا [ن] عشب، کلا
 گیاپوون [چ] الافتقار، ان یصبح فقیرا: نہ یہ کجار
 گیا بوو، نہ پیش یہ کجار دہولہ من.
 گیاکەر [ن] متسول
 گیاکردن [چ] التسول: فہ قیرہو گیا کینگ
 گیان [ن] ۱ - روح: لہ ورسی گیانمان دەرچگ.
 لہ یہ منہی کردم گیانم دەرچگ ۲ - جسد:
 گیانم سہرتاپا ژان ئەکا.
 گیانہ لگیان [ئن] حمیم: برادہری گیانہ لگیانن
 گیانہ یگیان [تم] گیانہ لگیان
 گیاندار [ن] احیاء
 گیان دان [چ] الموت: تسلیم الروح.
 گیانسین [ن] قابض الروح
 گیان کهنین [چ] الاحتضار: رشید پیمارہو گیان کهنی
 گیان لہوہر [تم] گیاندار
 گیاپکەر [تم] گیاکەر
 گیایی کردن [تم] گیاکردن
 گیایی [ن] ۱ - فقر ۲ - استجداء، تسول
 گیہ [ن] معدة، کرش
 گیہدان [ن] کیس المعدة

گیند [ن] سبانخ : وەراز لە گیەڵ تووریا، توهمی سەد
 توهم بری (پەند)
 گیپال [ن] احشاء
 گیتار [ن] قیثارة
 گیچەل [ن] محنة، مشكلة، مصيبة
 گیر [ن] ۱ - وقف، توفیق، ایقاف ۲ - تعطیل،
 تأخیر، صمود، تحمل ۴ - صمام ۵ - احضار،
 انحباس ۶ - اهمية ۷ - سيطرة ۸ - حصول ۹ - مسك
 ۱۰ - العمود الفقري ۱۱ - مسمار الامان.
 أ - لەگیربردن [چ] افقداە السيطرة: زقوم، دەسم
 لەگیر برد.
 ب - لەگیرچوون [چ] فقد السيطرة: لە زقومی،
 دەسمان لە گیر چگە.
 ج - لەیهک گیرهاتن [چ] التشاجر: لەسەرزەو
 بەش کرن. لەیهک گیر هاتن.
 د - وەگیر [ئن] مهم، ذو تأثير فعال: ئی جارە وەگیرە.
 گیر [ئن] مائل، منحرف: چەوی گیرە.
 گیرا [ئن] مستجاب، ملتی: دوغای گیرا نی یە.
 گیرام [سر] قد، كل ما في الامر: تستعمل للتقليل
 من اهمية شيء امر. الخ: فزه بكيك، گیرام سئ
 وەنزە بكيك! گیرام ئمروو دەنگە نەكيك، خووسوو
 دەنگە كيك!

گیرانن [چ] ۱ - الالبكاء: هه ركهس گيرانهد دووسده،
هه ركهس خه نانه دژمنده ۲ - ان يصيبه بالامساك:
تهناری كوريسه منال گيرنی .

گیره و بوون [چ] المیلان، الانحراف: یالی گیره و
بوه .

گیره و كردن [چ] ان یمیل، ان يحرف: نه خوه شیه گه،
دهمی گیره و كردگه .

گیرخواردن [چ] - التورط: گیر وه دهس ئی بی باوگه وه
خواردمه .

۲ - التعتل، التأخر: له پئی، فره گیر خواردن .

گیردار [ن] ضرب من البنادق

گیردان [چ] ۱ - التوقیف، الوقف: گیری براگهی

بدهن، تا خوهی تیی ۲ - التأجيل: گیری بدهن تا

تیه مه وه ۳ - التأخیر: دیره، گیریان مه دهن . ۴ -

التحكم والسيطرة علی: میز گیر نادا .

گیرسن [چ] البكاء: تهرا چه گیرس؟ تهرا گیری!

گیرفان [ن] جیب

گیرفانبر [ن] نشال، سراق الجيوب

گیرفان برین [چ] النشل، سرق الجيوب .

گیركردن [چ] الانحصار، الانجاس: ری پریا

ثیمهش له و ره گیر كردیم، کلله گه له قفله گه گیر كرد .

گیر ووده [چ] اسیر: گیر ووده ی دهسی زالمه

گیرووده‌یی [ن] حالة کون الفرد اسیراً.
گیرهاتن [ج] ۱ - الحصول علی : رووژئی ده دوانزه
دینار گیرم تی

۲ - التورط : گیر هاتم وه دهس کوپری گه‌نه‌وه.
گیرهاوردن [ج] ۱ - الحصول علی : منه‌ی پکه،
چیشتی ئه‌پا خوده گیر بار ۲ - التوریط : گیری
دوْزه‌مه‌ی هاوردنه‌ی

گیری [ن] بکاء، نحیب
- دهس ئه‌وگیری نان [ج] الاجه‌اش بالبکاء : چه‌وی له
باوگی کهفت و دهس ناو گیری.

گیرپی [ن] حالة کون الشيء مائلا، منحرفا
گیریان [ج] ۱ - الخسوف : مانگه گیریاگه ۲ -
الکسوف : خوهر گیریاگه ۳ - الانسداد : لوتم گیریاگه
۴ - الاصابة بالامساک : زگی گیریاگه

گیزه [ن] ازیز
گیزه‌کردن [ج] الازیز: گووله، گیزه کرد وه بان
سه‌رمانا

گیزوگاز [ن] ازیز متواصل
گیژ [نن] دائخ، مصاب بالدوار: سه‌رم ژان کیگه و
گیژم.

گیژاو [ن] دوامة، دردر.
گیژبوون [ج] الاصابة بالدوخة، الاصابة بالدوار:

له بوو بهنج گيژ بووم .

گيژخواردن [چ] ۱ - الدوران: گيژ وه دهوري خوويا
خواردو رنيا .

۲ - التجول يدون هدف: بي کاره وه ناو کوچه وه
کولانا ههر گيژ خونگه

گيژدان [چ] ۱ - ان يطوف به: گيژي کوره مهده وه
مالانه وه

۲ - جعله يدور حول نفسه: يهك زله لي داو گيژي دا
وه دهوري خوويه وه .

گيژکردن [چ] جعله يصيب بالدوار: سياره گه گيژمان
کرد .

گيس [ن] ضفيرة ، جديلة

گيسهك [ن] قفا رقبة

گيس دريژي [ن] ان تحسب نفسها كيرة القوم ،
وبالتالي القيام بالتوسط لدى المنازعين منطلقاً من
المنطلق اعلاه .

گيس دريژي کردن [چ] التوسط من منطلق قيادة
القوم . وبخاصة المرأة ، ويقابله الرجل: ريش دريژي
کردن

گيسك [ن] جدي

گيشت [تم] گشت

گيل [ن] ۱ - ساف في حياكة الكلاش ۲ - ارتجاج ۳

- دوران ارتجاجي

گیل دان [چ] ان یحیک سافاً فی حیاکة الکلاش:

گیلی له کلاشه گه نه پام بده

گیل کردن [چ] الارتجاج ، الدوران الارتجاجي:

قنگی گیل کیک .

گیوه [ن] نوع من الکلاش «کیوه»

گیولگ [ن] ضرب من النبات البري

- ل -

ل [ن] /لام/ الحرف الثاني والعشرون من الالف باء

لا [ن] ۱ - صفحة الكتاب ۲ - جانب ۳ - انحراف

۴ - صوب ، شطر ۵ - مکان : کریم ها له چ لای؟

۶ - لفته ، التفاتة

أ - له لآحسن [چ] التجنيب ، الابعاد: خوهدلهی شهره

بخه له لا .

ب - له لآکهفتن [چ] الابتعاد: خاس بوله شهر کهفته

لا .

ج - وه لآبادان [چ] المرور ، الاجتياز من : کهس وه

لآما نهدا

د - وه لآهااتن [چ] التمايل : هات وه لآياو رپميا .

لآئه لآکردنه وه [چ] الالتفات: لآئه لآکرده و دی له

شورنيان ده ونه ن .

لآبچين [ن] حذاء الرياضة

لابردن [چ] ۱ - الانحراف ۲ - الانعطاف ۳ - رفع
(الطعام بعد الانتهاء من تناول)
لاپال [ن] ترشیح: تصفیة بالترشیح
لاپور [ن] اقحام النفس في امر بدون درایة او معرفة
سابقه

لاپره [ن] صفحه الكتاب، الدفتر. الخ:
سی لاپره خوونیم.

لاپرکردن [چ] اقحام النفس في امر دون درایة
لات [ئن] معدم: لاتهو هیچ خودای شك نیهوهئی
لات بوون [چ] ان یصبح معدما
لات کردن [چ] الافقار
لات ولوت [ن] فقراء معدومون
لاتی [ن] فقر مدقع، املاق

لاچوون [چ] ان یتنحی جانباً: لاچووله ری پیه‌گه.
لادان [چ] ۱ - جعله یتنحی جانباً: لای دا له ری پیه‌گه
۲- التفادی: نه‌گه‌ر خووی لا نه‌داگی، برنگه‌گه سه‌ری
چوچان ۳ - الانحراف، الانعطاف: له ری لادا وه‌رهو
خوار ۴ - التجنب: خوهد لهی شه‌ره لا بده.
لادیه [ن] ریف: لادیه له شار بی ده‌نگت‌ره.
لار [ئن] مائل: نهو باره لاره، راسیهو بکه.
لاره [ن] کلام لا معنی له، هراء.
لاره‌کردن [چ] الهراء

لارهو بوون [چ] الميلان: باره‌گه لارهو بوو.
لارهو كوردن [چ] جعله يميل: شان دا وه باره‌گه يياو
لاريه و كرد. دهس لارهو نه‌كه، ئاره‌گه رشي.
لاري [ن] ۱ - ميل، ميلان ۲ - ضرب من التبغ:
تماكوو لاري.

لاژنان [ن] قسم من البيت خاص بالحريم.
لاس [ن] روو، فضلات الحيوانات
لاسهري [ن] سلسلة من الخرز تلبسها النساء للزينة.
لاسدان [ن] مخزون روو
لاس كردن [چ] الروو: مانگه‌گه لاس كرد
لاسِر [ن] انسلال

لاسِر كردن [چ] الانسلال: لاسِر كرده و ناو.
لاسن [ن] ۱ - كثير الروو، ملطخ بالروو ۲ - (م)
قليل الاعتبار، قليلة القيمة.

لاسين [ن] مروو، ملطخ بالروو
لاشاك [ن] دفعة جانبية في عملية الجماع
لاشاك دان [چ] الدفع من الجانب. المادة السابقة
لاشه [ن] جثة، جثمان، وفاة.

لاف [ن] لحف: غطاء النوم
- لاف و گه‌زاف: تباهي، تفاخر
لافاو [ن] فيض، فيضان: شكرانهم بيت بوو بيناي
باني سهر × وشگه‌گه لالان لافاو گرتنه وهر (فولكلور)

لاق [ن] ۱ - رجل ۲ - (م) انفة ، تكبر ، استعلاء .
تیه : لاقی خواهی نیه دوتی قسه نه ولمانا بکیگه .

لاك [ن] ۱ - ختم ۲ - ختام : شمع یکحم ویختم به
۳ - فطیسة

لاك دان [چ] ۱ - الختم ۲ - السد او الاحكام
بالشمع

لاکردن [چ] الطیش عن الهدف : گولله گه لا کرد .
لاکردنه وه [چ] ۱ - الالتفات : تماشای نوا بکه ، لا
مه که ره وه ۲ - ابداء المساعدة : ئی فه قیره ، کهس
له لی لانه کرده وه .

لاگرتن [چ] التعرج : له هاتنه وه ، لا لیمان بگرن
لال [ن] ابکم ، اخرس
لاله [ن] مصباح زبني «لاله»

لالهنگی [ن] شجرة ، فاکهه اللالنگی
لال بوون [چ] التخرس ، الاصابة بالیکم : له ریخ
لال بو

لال کردن [چ] ان یصییه بالیکم : نه خواهش لالی کرد
لالگیانه وه [چ] التوسل ، الاسترحام : کاری گهن
مه که وه له کهس مه لالگیه وه .

لالی [ن] خرس ، بکم .

لام [ن] رفض

لامه [ن] ۱ - ضرب من المسدس ۲ - حاجز ماء

لامه‌نانه‌وه [چ] وضع الحاجز للماء: لامه‌ی تاوه‌گه
بنه‌ره‌وه .

لام هاوردن [چ] الرفض: کهس نی‌یه لام له‌هه‌ق
بیری

لام و جیم [ن] رفض وعدم الرضا.

لام و جیم هاوردن [چ] الرفض وعدم الرضا
لان [ن] جیل (ویخاصة الدجاج): ئی لانه هه‌فتی
مامر بوو یانزه‌ی که‌له‌شیر.

لان [پاش] تضاف الی الاسم فتكون اسم المكان:
موش + لان = موشه‌لان.

لانه [ن] ۱ - رخم، قن الدجاج ۲ - عریش ۳ - وکر
۴ - ماوی

لانه‌ما [ن] سلیل ، سلالة

لانه‌ویز [ن] متشرد، مشرد: مامره‌گه لانه‌ویزه
لانه‌ویزبوون [چ] التشرذ: که‌له‌شیره‌گه لانه‌ویز بوه .
فره‌ی مه‌ردم لانه‌ویز بوه .

لانه‌ویزکردن [چ] التشرید: جه‌نگ لانه‌ویزیان
کردگه .

لانه‌ویزی [ن] تشرذ

لانتاس [ن] حفنة: ملیء کف واحدة

لانگ [تم] لانه

لاو [تم] لافاو

لاوان [چ] الهدهده، التهويد، ان يهز او يغني
للطفل حتى ينام: دوهته بلاون تا بخهفي.
لاوانتهوه [چ] التجويد، الترتيل: خاس دهنگ
لاوانتهوه.

لاوهكائن [چ] الابعاد، الاخذ جانباً: گونيهگه لاوهكن و
قالى يهك بخروه.

لاوهكيان [چ] الابتعاد، التنحي جانباً: نهرا له
شوونهگههى خوهى لاوهكيا!

لاولاو [ن] شجرة الليلاب

لاوهلاو [نك] ركوب (الدواب) صفحا، اي ان يمد
الرجلين على صفحة واحدة: لاوهلاو سوار مهو، نهگ
بگلى.

لاوهلاوه [ن] هدهده، تهريده: لاوهلاوه نهراى بکه تا
بخهفي

لاوهلاوه کردن [چ] الهدهده، التهويد

لاوين [تم] لاوان

لايه [ن] غريب: دوهتى خوهوم وه لايه نادهم.

لاى لاي ۱ [ن] مرض النكاف

لاى لاي ۲ [ن] جرار، عرمم، سپاي لاي لاي.

لاين [ن] تأييد، تنصير

لاينگر [ن] مؤيد، نصير

لاين گرتن [ن] التأييد، التنصير: ههركهس ههق بوه

لاینی بگر

له [پپ] ۱ - فی : قهله مهگه م ها له ناو جانناگه م .
چیشتی ها له گیرفانت ۲ - علی : ها له بانئ میزه گه
۳ - من : له شاره و هات ۴ - منذ : له نیمه پرووه و
خهفتگه ۵ - مع : کی له لاتان بو؟ ۶ - بال : له سهت

پیس

له بین [ن] کل، جمیع : مالیان له بین هاتن .
له پ [ن] ۱ - کف، راحة الید ۲ - مقدار ما توسعه
الکف ۳ - قطعة : له بی نان بده پیس .
له پاچه [ن] صفة براحة الید : وه گورمیچه لی دا تا
وه له پاچه؟

له پال [ن] قطعة، كسرة : له پالی نان .
له پهر [ن] طفح جلدي علی شکل بشور .
له پهردان [ج] التطفح : پشتم له پهر داگه
له پهسا [تم] پهسا
له پ کوتان [ج] التلمس (الطریق) جوور کوور له پ
کوتا .

له پگ [ن] خرز ، خرزه ، دگمه
- چمان له پگ کهو له ناو گوی خوهی دیه (در) :
يضحك كثيرا وبدون داع .

له ت [ن] قطع ، قطعة ، جزء ، كسرة : له تی نان بده

پیس

لهتكهر [ن] قاطع ، الة القطع
لهت کردن [چ] التقطیع ، التکسیر: وه چه قوله تی
شامیه گه کرد.

لهت لهت [ئن] مقطع: لهشی لهت لهته.

لهت لهت کردن [چ] التقطیع

لهتر [ن] تلجلج ، تعثر اللسان.

لهتردان [چ] التلجلج ، ان يتعثر اللسان: لهیه تهوی

گرت، زوانی لهتر دا

لهچهر [ئن] ثرثار، لغوی

لهچهری [ن] ثرثرة، لغوة

لهچگه [ن] عصابة الرأس

لهخشانن [چ] ۱ - الهز ۲ - جعله يضلع

لهخشه [ن] ۱ - هز، اهتزاز ۲ - تضلع

لهخشیان [چ] ۱ - الاهتزاز ۲ - التضلع

لهر [ئن] ۱ - هزیل: مانگاگه فره لهره ۲ - نحیل،

نحیف

لهرانن [چ] الهز: وا داره گه لهرنی

لهراننه وه [چ] الهز با استمرار

لهره [ن] ۱ - هز، هزة ۲ - ترنج

لهره کردن [چ] الاهتزاز

لهره لهر [ن] اهتزاز، هز متواصل

لهره هاتن [چ] ۱ - الاهتزاز ۲ - التمايل ، الترنج

لهرز [ن] قشعريرة: لهرزوتهو
 لهرزائن [چ] الهز: هزتي دهسي لهرزتي ،
 ياخوهي دهس لهرزتي ؟
 لهرزه [ن] رعشة ، ارتعاش
 لهرزگرتن [چ] الاصابة بالقشعريرة: فره سهرامه ،
 لهرزم گرتي .
 لهرزلي نيشتن [چ] الارتعاش ، الارتجاف: له رخ ،
 لهرزلي نيشت .
 لهرزين [چ] ۱ - الارتجاف ، الارتعاش: له سهراما
 گپاني لهرزتي لهتاوي باوگي لهرزتي ۲ - الاهتزاز:
 له دهنگي تووپهگه خانگهگه مان لهرزتي .
 ۳ - الترنج ، التمايل ، التملل
 لهرزينهوه [چ] الاهتزاز بخفة: دارهگه ، كه مي
 لهرزينهوه .
 لهرگ [ن] لحم الحيوان الضعيف . كلحم الغنم
 الضعيف
 لهري [ن] ۱ - هزال ۲ - نحافة . نحول
 لهريان [چ] ۱ - الاهتزاز ۲ - الترنج ، التمايل
 لهزهت ۱ [ن] ۱ - لذة ، ذوق ، مذاق ۲ - متعة ، تمتع
 لهزهت ۲ [ن] ۱ - لذيد : ليهكاوهگه هه لهزهته
 ۲ - ممتع : وازيهگه فره لهزهته .
 لهزهت بردن [چ] التلذذ ، التمتع : لهزهت بردن له

- شامی، لهزهت بردم له قسه بیان .
- لهزهت دار [ئن] ۱ - لذیذ ۲ - ممتع
- لهش [ن] ۱ - جسم: سهری له لهشی جیاوه و کرد
- ۲ - جثة، جثمان، رفاة: لهشهگهی له قه ور دهر کردن .
- یهك لهش گوشتی وهرک سهنم .
- لهشکهر [ن] جیش
- لهش ولار [ن] هیکل عام
- لهش و لاردار [ئن] ضخم
- لهق [ئن] ۱ - مسترخ، مرتخ، محلوک، مفکوک:
- بسمارهگه لهقه
- ۲ - مقلقل: دگانی لهقه . دیواری نیشتمانگه مان
- لهقه:
- ۳ - فاسد: خایی لهق
- لهقائن [ج] ۱ - التحريك، الهاز: لهقانهی تا لهخهوا
- هاوردهی . ۲ - الخض، السرج: مهشکهگه بلهقن و
- ثمجا لی داکهرا .
- لهقاو [ن] لجام
- لهقاو کردن [ج] التلجیم: له قاوی نهسپهگه کرد .
- لهقه [ن] رفس، رفس
- لهقهخسن [ج] الرفس: وریا به خهرهگه لهقه خینگ
- لهقهدان [ج] ۱ - الرفس ۲ - (م) التنصل عن
- العمل: له نیمهی کارهگه لهقه دا .

لهقهوه‌شائین [تم] لهقه‌دان

لهق بوون [ج] ۱ - ان یرخی، ان یصبح راخیا:
بزماره‌گه لهق بووه.

۲ - ان یصبح مقلقلا: سی چوار دگانم لهق بووه
لهق کردن [ج] ان یرخی: فره مه‌له‌قنه‌ی، له‌قی که‌ید
له‌قی [ن] ۱ - تراخی ۲ - حاله کون الشیء مقلقلا
له‌قیان [ج] الاهتزاز ۲ - ان یقلقل ۳ - الترنج،
التمایل

له‌قیانه‌وه [ج] ۱ - الاهتزاز: وا، داره‌گه له‌قانه‌وه ۲ -
الاهتزاز مسحوباً بالارتجاج: ده‌سی له‌قیایه‌وه و چایه‌گه
ریشان.

له‌قین [تم] له‌قیان

له‌ک [ن] قطعة: له‌کی زه‌و. له‌کی ته‌ور
له‌که [ن] ۱ - بقعة، نقطة: سی چوار له‌که خون‌ها
وه‌کراسه‌گه‌یه‌وه

۳ - لطحه، وصمة عار ۳ - شائبة

له‌که‌دار [ن] ۱ - مبقع، منقط ۲ - معیب، شائب،
مفضوح

له‌که‌دان [ج] ان یکوُن البقع: له‌شی له‌که‌ی سیه
دا‌گه.

له‌که‌گرتن [تم] له‌که‌دان

له‌ک له‌ک [ن] مبقع، منقط

لهكن [ئن] كثير البقع والنقط

لهگن [ن] ماعون كبير.

لهگه [ن] ۱- قياس الحليب في اناء وذلك بواسطة

قش لتحديد مستواه ۲- قش او عود قياس الحليب

لهگه نان [چ] ان يقيس او يحدد مستوى الحليب او

مقداره في الاناء.

لهم [ن] حاقة: لهمی دهم

لهمه [ن] مصباح

لهنجه [ن] ترنج، تمايل

لهنجه کردن [چ] الترنج، التمايل

لهنجه ولار [ن] ترنج و تمايل في المشي

لهنگه ۱ [ن] تعطيل، تأخير، تأخر

لهنگه ۲ [ئن] غير موزون، غير متوازن، غير مقفى:

ثی بیی شعره لهنگه.

لهنگه [ن] ۱- رسو ۲- رسوخ، استقرار ۳- ترسيخ

لهنگه ردان [چ] ۱- الارساء ۲- الترسيسخ:

خودا لهنگه ری زهؤ داگه .

لهنگه رگا [ن] مرسی

لهنگه رگرتن [چ] ۱- الرسو ۲- الرسوخ

لهنگه بوون [چ] التعطيل، التأخر: له ری لهنگه بوون.

لهنگه کردن [چ] التعطيل، التأخير: واران لهنگمان

کرد

لهنگيان [ج] التضلع : وهختی وهتاوړی کینگ، لهنگی

لهواشه [ن] قرص خبز کبير الحجم

لهوان [ن] ۱- نبات البردي ۲- حصير مصنوع من البردي .

لهوهر [ن] ۱ - کلا، عشب ۲ - مرعی

لهوهرانن [ج] الرعی، ان یسم الماشية للرعی : کی دوه که پهسه گان لهوهران؟

لهوهریان [ج] ان یرعی : گیاکه خاس نی په پس له لی نیلهوهړی .

لهوجه [ن] لغوی، ثرثار

لهورت [ن] ثری، غنی «لورد»

لهورت بوون [ج] الثراء، الغنی : رسول پاره که فه قیر بو، ثمسال لهورت بوه

لهورتنی [ن] ثراء، غنی

لهوس [ن] شفة الحيوان

لهوسن [ن] ذو شفة طويلة او غليظة

لج [ن] شفة الانسان

- لج قهلو کردن [در] الازدراء لج له لیمان قهلو کرد .

لچاولج [ن] ملیء : لچاولچی جامه گه ئاو هاورد

لچاولج کردن [ج] الاملاء : لچاولچی جامه گه کرد له له ئاو

لچ گه زین [ج] التأسف، الندم : کار له کار ترازیامه،

ههرچگه لچ بکه زی فایده ی نی په .

لچن [ئن] ذو شفة طويلة او غليظة
لر [ن] ۱ - دور، دوران، تدوير ۲ - التفات
لرآنن [چ] ۱ - التدوير ۲ - اللف
لرخوردن [چ] الدوران: زو، وه دهوری خوویه وه لر دا
خونگ.

لردان [چ] التدوير: په‌یشته‌مالی پر دا وه دهوری
خوویه وه.

لسینه وه [چ] اللبس: مانگاگه گوره‌گه‌ی لسیه وه.

لفانگ [ن] توأم: صابرو جابر لفانگن

لفت [ن] اسلوب: لفتی شیرینه

لق [ن] ۱ - غصن، ۲ - فرع

لقوم [ن] حلقوم: حلاء

لقوته [ن] طعام

لقوته چی [ن] صاحب مطعم

لقوته‌خانه [ن] مطعم

لك [ن] ۱ - دمل: لكي له ملي ده‌رچگه ۲ - عقد،

عقدة: لكي ها له زگی.

لك دار [ئن] ۱ - مدمل ۲ - ذو عقد

لكن [ئن] ۱ - كثير الدممل ۲ - كثير العقد

لكيان [چ] الالتصاق: جاجگه‌گه لكيا وه پيشتیه وه

لم [ن] ۱ - جمع ۲ - طرف، حد، حافة

لم کردن [چ] الجمع، اللم

لنگ [ن] ۱ - مساق ۲ - قائم، قائمة ۳ - مفرد،
عدل: لنگی کلاش.

لنگه [ن] فردة: سى لنگه تماکورو.

لنگ گرتن [چ] ۱ - الوقوف على الاقدام ۲ - (م)
الشفاء من المرض: خودا بکيگ لهى بيمارى به لنگه
نه گرى!

لوت [ن] ۱ - انف ۲ - قمة جبل

لوتولا [ئن] زعلان: شلير، چمان لوته لايه له ليमान،
وننه ئهرا پا ليमान بريه

لوته لاي [ن] زعل

لوتوانه [ن] خراعة

لورج [ن] رجف، رجفة

لورجه [تم] لورج

لوگ [ن] مرجعي، اكلة تعد من اللبأ

لول [ئن] ۱ - ملفوف، مطوي ۲ - مفتول ۳ -
متغصن

لولانن [چ] العواء: چه قهل لولنى.

لوله [ن] ۱ - عواء ۲ - انبوب: لولهى ئاو ۳ - شيش

۴ - شيش كباب: مقدار اللحم الذي يشوى على

الشيش ۵ - ماسورة البندقية

لول بوون [چ] ۱ - ان ينف، ان ينطوي ۲ -

التغصن

لَوَل خواردن [تم] لول بوون

لَوَل دان [ج] اللف، الطوي

لَوَلدهر [ن] الة اللف

لَوَلکهر [تم] لولدهر

لَوَل کردن [ج] السلف: لَوَلی تهوه گه بکه. لَوَلی

قاقهزه گه کردو خسه ی چه کمه چه گه

لَوَلی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ملفوفاً، مطوياً

۲ - تغضن

لَوَو [ن] ۱ - ثنية، طية، ۲ - فتلة ۳ - ارقام اوراق

اللعب: سی لوو، چوار لوو. الخ ۴ - محاذاة: وه

لَوَو دیواره گه یا ری کرد. وه لوو جووه گه یا چگه

لَوَویا [ن] لوبیا، ثبات لوبیا

لَوَوچ ۱ [ن] تغضن، تجعد

لَوَوچ [ئن] متغضن، مفضن، متجعد، مجعد:

پارچه ی لَوَوچ

لَوَوچ بوون [ج] التغضن، التجعد: ستره گه م لَوَوچ

بووه

لَوَوچ کردن [ج] جعله يتغضن، يتجعد

لَوَوچی [ن] حالة التغضن والتجعد

لَوَوس [ئن] ۱ - املس ۲ - قلت: زوانی لَوَوسه

لَوَوسابوون [ج] الانسلاال خوفا او حیاء: له شه رما،

لَوَوسا بوئه را مال

لووس بوون [ج] ١ = ان يصيح املس ٢ - ان يصيح
فلتاً.

لووقه [ن] ١ - حدو ٢ - هرولة

لووقه كردن [ج] ١ - الحدو ٢ - الهرولة

لووقه نان [ج] ١ - الحدو، جعله يحدو ٢ - جعله

بهرول: دهوى ماهينه گه نا، تا لووقه نا؟

لووکه [ن] قطن، نبات القطن

لوولّه [ن] ترنج من وطأة الفقر، الانزعاج . الخ

لوولّه لوولّ [ن] ترنج متواصل

لوولّه هاتن [ج] الترنج: لوولّه سهرى تى

لوومى [ن] ليمون، شجرة الليمون

لوومى دووزى [ن] ليمون دووزى

لوينه [ن] عامل الطاحونة المائية

ليهر [ن] لعاب، رضاب

ليهره [ن] ليرة: عملة هندية

ليهرگاو [ن] سائل لعابي، رمال

ليهرن [ن] كثير اللعاب: فره پيس و ليهره.

ليهك [ن] قَوْح

ليهكاو [ن] سائل القَوْح

ليهمردان [ن] قسم خاص بالرجال في الدار، كرجله.

ليهوان [ن] ١ - غرس ٢ - براز مخاطي

ليهوون [ج] ١ - الانتهاء من (عمل) ٢ - ان

ينفك، ان ينحل.

لینگاو [ن] ماء عكر، ماء كثير الطين، ريبة.

لینگه [ن] فريقه: طعام يطبخ للنساء.

لی چوون [چ] النضج، الترشح: کونه گهت ثاو لی چوو.

لیخه روو [ن] امعاء، مصران

لیخن [ن] عكر: ثاوی لیخن

لیخن بوون [چ] التکمر، التکدر: ثاوه گه لیخن بوه.

لیخن کردن [چ] التعکیر، التکدیر: مه چنه ثاوه گه

لیخنی کهین.

لی دان [چ] ۱ - الضرب: زله یه ک لی دا ۲ - الدق،

القرع: کی له زه ننگه گه دا. ۳ - الاصابة: ابراهیم دا

له نیشانه گه ۴ - العبور: کهس ناتوانی له سیروان بدا.

لیز [ن] ۱ - مسکن، مقر، ملجأ ۲ - قن الدجاج

۳ - وکر

لیزه [ن] سکون، استقرار

لیزه گرتن [چ] السکون، الاستقرار: هیمان

که له شیره گه لیزه نه گرته.

لیژ [ن] منحدر، مائل

لیژه بوون [چ] التحدر، الميلان: له خواره وه

زه وه گه مان که مه که مه لیژه و بوو.

لیژه و کردن [چ] جعله ينحدر، يمیل

لیژی [ن] انحدار، میل

لیسکه [ن] شعاع: نهول لیسکه‌ی خوهردا هاتنه‌وجی
لیسکه‌دان [چ] ان یشع: خوهر هیمان لیسکه نه‌دا بو
ده‌روه‌نی‌که‌ر له‌مال‌ ده‌رچگ

لیف [ن] لیف

لیفه [ن] کیس مصنوع من الجوت او الصوف
یستعمل للاستحمام

لیق [ئن] لزج، دبق

لیق بوون [چ] التلزوج، الدبق

لیق کردن [چ] جعله لزجا، دبقا

لی‌قومی‌گ [ئن] منکوب، مصاب بفاجعة

لی‌قومیان [چ] الاصابة بالنکبة: چه لیدان قومی‌گه؟

لیقی [ن] لزوجة، کون الشيء لزجا

لیکه [ن] شطاً

لیکه‌کیشان [چ] الشطاً: بیازه لیکه‌کیشاگه.

لی‌کردنه‌وه [چ] ۱ - الحل، الفک ۲ - التخلیص:

ته‌را‌خاتر‌خودا‌ئی‌کوره‌لیم‌بکه‌ره‌وه!

لی‌گرتن [چ] اللوم: هه‌رچگ‌وه‌ت‌لی‌مه‌گرن،

چونگه‌خوسه‌له‌دلّه

لیل [ئن] ۱ - معتم: خوهر‌او‌وا، دنیا‌لیله ۲ - معکر،

مکدر: ئاوه‌گه‌لیله

لیل [ن] طین متعفن

لَيْلَاو [ن] عتمة العين
 لَيْلَه [ن] ١ - غسق ٢ - ظلمة الغسق
 لَيْلِگ [ن] خنوص: صغار الخنزير
 لَيْلِگاو [ن] سائل طيني متعفن
 لِيْمُوو [تم] لوومي
 لِيْ نَان [چ] ١ - التحميل: چهن باتمان له قاتره گه
 نايد؟ ٢ - الجماع
 لِيُو [ن] ١ - شفة ٢ - شاطيء ، ضفة: لِيُو جوو.
 لِيُوَانَه [ئن] جنوني، خاص بالجنون: قسه لِيُوَانَه.
 لِيُوَه [ئن] مجنون
 لِيُوَه بُوون [چ] التجنن: لِيُوَه بُوَدَه قسه وه عالم كهيدا!
 لِيُوَه كَرْدَن [چ] جعله يجن: هِيْگَالِيْ پياگه مه كه ن،
 لِيُوَه ي كَرْدِيْن!
 لِيُوَه ي [ن] جنون

- ٤ -

م ١ [ن] / ميم / الحرف الثالث والعشرون من الالف
 باء
 م ٢ [ك] فعل الكينونة للفرد المتكلم: بيمارم،
 كار كه رم.
 م ٣ [ر] ١ - انا: م بچم؟ ٢ - ضمير تملك للمفرد
 المتكلم: مالم ها له مندلي
 ما [ئن] مؤنث: وه ركي ما، گووري ما.

مات [ن] ۱ - ساکت ، صامت ۲ - کثیب ، مهموم
۳ - هادیء

ماتهمین [ن] مهموم ، حزین

مات بوون [چ] السکوت ، الصمت

مات کردن [چ] الاسکات والکتم : خوهی مات
کرد.

ماتوور [ن] ۱ - ماطور ۲ - دراجه بخاریه

ماچه ۱ [ن] من ورق اللعب

ماچه ۲ [ن] انشی : خهری ماچه

ماچ کردن [چ] التقییل

ماچ کردنهوه [چ] التقییل : ماچی دهس پاوگی
کردهوه

ماچ ومووجی [ن] تبادل القبلا

ماچ ومووجی کردن [چ] ان یتبادلون القبلا

ماخه [ن] اتان : انشی الحمار

مار [ن] شعبان ، حیه

- ماری مردگ (در) خبیث : تهماشای مهکه فهقیره،

مار مردگیگه!

ماران گاز [ن] عضة حیه ، اثر العضة

ماره [ن] قران

مارهبر [ن] عاقد القران

مارهبرین [چ] عقد قران : عزیز ماره بریه، سی چوار

رووژی تر سوهر نهکا .

ماردهم [ن] ضرب من البنادق القديمة

مارزا [ن] عقي : مادة ذاكنة تخرج من بطن الوليد
بعيد ولادته

مارزاگردن [چ] العقي : نووماگه مارزا كرد

مارگ [ن] شفلح ، نبات الشفلح

مارماسی [ن] حنكلیس ، جريث

مارمولك [ن] ابو بريص

ماريله [تم] مارگ

ماز [ن] ۱ - سلسلة جبل ۲ - سبيل : نهرا مازی خودا
واز بارن

مازگ [ن] ۱ - العمود الفقري ۲ - عفص البلوط

ماس [ن] روية : لبن خائر

ماساو [ن] روية مخففة «شنيئة»

ماسه [ن] غرين

ماسهوا [ن] ۱ - اكلة تعد من الروية والرز ۲ - عرف :

هر له شارتی ماسهوايک وه کارتی (په‌ند)

ماس و پوون [ن] اكلة تعد من الروية والدهن

ماسی [ن] سمك ، سمكة

ماسياگ [ئن] ۱ - متختر ۲ - مخصب

ماسيان [چ] ۱ - التختر ۲ - الاختصاڤ

ماسيه [ن] كومة الجوب المنذرة من البيدر:

ماسییهی گهنم

ماش [ن] ماش، نبات الماش

ماشته [ن] صدریه: شاگردگه ماشتهیهك لهوهر
کردگه.

ماش و برنج [ئن] اشهب: ریشی ماش و برنجه

ماشین [ن] سیارة

ماق [ن] ۱ - حق ۲ - علاقه، صلة: خودا بزانی

ماقم وهی کارهوه نی به.

مافهته [ن] طاعون الماعز

ماق [ن] حیره، احتیار، دهشة، اندهاش

ماق بردنهوه [چ] الاحتیار، الاندهاش: مهردمهگه

گشت ماقیان بردهوه له قسه گانی

ماک [ن] بنان: ماکي کللگک

مال [ن] ۱ - دار: مآلی له خانهقی سهنگه ۲ - اهل:

مآلیان ها له کوو؟ مآلیان ها له بهسره.

مالار [ن] نفس: مالارمان له خهنگک بریاوه

مال ئاواى [ن] وداع، تودیع

مال ئاواى کردن [چ] الوداع: شوانهگه مان، مال ئاواى

کرده لیمان چگک.

ماله [ن] مالج

ماله کینه [ن] ربع، اربع: ما بینیه الاطفال علی شکل

بیوت من الحجاره والتراب.

مألِبِر [ن] الذي يسطو على البيوت
 مال برين [ج] السطو: ثمشو مالى كاوه بريابه .
 مال دارى [ن] تكوين البيت .
 مالدارى كردن [ج] التصرف بالشكل الذي يتطلبه
 الامر للعيش وتكوين البيت
 مالى [ثن] ۱ - اليف، داجن: شكارى مالى
 ۲ - بيتي، خاص بالبيت: دلنگى مالى .
 مالى كردن [ج] التديجين: شير مالى كردن
 مالىن [ج] ۱ - الكنس: پروين پهسا ناومال مالى
 ۲ - الجرف: ناو خهرمانه گه مان مالى .
 مامه چه [ن] قابله: مامه چه ژن زايينگه وه .
 مامرئاوى [ن] دجاج الماء
 ماملت [ن] معامله، مساومه
 ماملت كردن [ج] المعاملة ، المساومه : وه چه مني
 ماملتني دوكانه گه كردين؟
 ماميران [ن] بقلة الخطاطيف
 مان ۱ [ج] ۱ - البقاء، المكوث: دهس ثاجر كهس
 له لاي به ما ۲ - الوجود: كهس وه حهيات وه نيه مني .
 مان ۲ [ن] للجمع المتكلم (ضمير تملك)
 مال: مالمان ، نيشتمان: نيشتمانمان
 مانا [ن] ۱ - معنى ۲ - سبب: ماناي چه سه قسه
 پيمان كهين؟!

مانادار [ئن] ۱ - ذو معنی ۲ - ذو سبب، وجیه
 ۳ - البقاء: له بیس نان سی نان مایه وه.
 مانگ [ن] ۱ - قمر، هلال، بدر ۲ - شهر: سالی
 دوانزه مانگه.
 مانگا [ن] بقر: مانگاگه یان شیرایه.
 مانگه شهو [ن] لیل مقمر
 مانگه شهوی [ن] کون اللیل مقمرأ
 ماوه [ن] ۱ - مدة: ماوهی مانگی بی کار بوم ۲ - عصر
 زمن، عهد: لهو ماوه ئوتورمبیل نه بو
 ماوش [ن] اسفین، سفین، حشو، حشوة
 مایه [ن] ۱ - رأسمال ۲ - اثتی ۳ - منقحة
 مایه رزا [ئن] معوق بالولادة: منالی مایه رزا
 مایه سیری [ن] بواسیر
 ماین ۱ [تم] ماهین
 ماین ۲ [چ] التخثر: شیره گه مایه
 مه تاره [ن] زمزمیه ماء
 مه تاره مه تاره [ن] لعبة، قوامها ان یكون فریقان اکواماً
 تراپیه صغیره سرا وان یبدد کل فریق الاکوام الترابیه
 للفریق الاخر ولمدة محددة. ثم یبدأ الفریقان
 یاحساب الاکیوام الترابیه الباقیه لکلا الفریقین،
 والفریق الذی یحتفظ باکوام تراپیه اکثر بعد التبدید هو
 الفائز.

مهتاره مهتاره كردن [ج] ممارسة لعبة الاكوام الترابية .

المادة السابقة

مهتل [ن] اقصوصة فولكلورية

مهجووس [ن] مجوس، عبدة النار

مهجووسی [ثن] مجوسی، عابد النار.

مهچير [ن] ١ - نصاح: خيط لحياكة الملابس ٢ -

خيط لحياكة الانسجة ٣ - خيط لحياكة الكلاش .

الخ

مهچيره [ن] خيط: ذلك الجزء من سداة حامل البثر

او مستودع اللقاح

مهچيره دان [ج] التخييط: تكون الخيط: ياره ما مهچيره

داگه .

مهختوم [ن] تمر مختوم

مهخش [ن] ١ - تدريب ٢ - تمرين

مهخشهل [ن] مشعل

مهخش دان [ج] ١ - التدريب ٢ - التمرين

مهخشدهر [ن] مدرب

مهخشكهر [ن] متدرب

مهخش كردن [ج] ١ - التدرّب ٢ - التمرن

مهخلگه [ن] كومة كبيرة من الجماد او الحيوان

مهخلگه دان [ج] التكوم

مهخمهل [ن] مخمل، قماش مخمل

مهديه [ن] مدالية

مهراز [ن] حوض النهر: پرى مهرازی سيروان داليه
ته ماتهيه

مهرازه [ن] اداة العمل المروز في بعض البساتين او
لتسوية الارض

مهرافه [ن] ١ - عراق ٢ - نزاع، تنازع
مهرافه كردن [چ] العراق، التنازع: سالى دوانزه مانگ
له سهر منال مرقاة كه ن.

مهراق [ن] هم، غم، قهر
مهراق خواردن [چ] ان يصبح مهموماً، مغموماً،
مقهوراً

مهروهه [ن] حقل الشلب
مهروههز [ن] ١ - مرخص، مسموح له ٢ - فك، حل
مهروههز كردن [چ] ١ - الترخيص، السماح ٢ -
الفك، الحل

مهرج [ن] شرط: وه مهرجى قهبول كرد، كهس قسه
نهكا.

مهرج كردن [چ] ١ - الاشتراط ٢ - الرهان: مهرج
كه سليمان ها له مال.

مهري [ن] مختصر «مهگهر» مهري قاتر بزايگ، كه يكوو
بگري بهر (فولكلور)

مهريچاك [ن] ضرب بركبة في لعبة الحجلة

مهرد [ن] ۱ - رجل ۲ - شخص شجاع (م)
مهردانه [ثن] رجولي: کاری مهردانه
مهردم [ن] ۱ - ناس ۲ - شعب ۳ - مخلوق
۴ - بشرية.

مهردی [ن] رجولة: دزی کردن مهردی نی به.
مهردی کردن [چ] ابداء الرجولة: مهردی بکه پره‌سنمانه
خده‌سه‌خانه‌یا.

مهركووب [ن] ۱ - حيوان يستعمل للركوب وحمل
الامتعة ۲ - ما يحمله الحيوان.

مهرك [ن] منية، حتف، ردى، موت: مهرك ها وه
دهس خودا.

مهركه‌سه‌رى [ن] شق الانفس: وه مهركه‌سه‌رى
خانگى پيدا كرد

مه‌رمه‌ر [ن] مرمر

مه‌رو مالآت [ن] الاغنام والمواشي

مه‌زار [ن] مزار: مه‌زارى خدرزنه ، مه‌زارى ويسى
نازار.

مه‌زارن [چ] ۱ - التنظيم ، الترتيب: ته‌وول جار

ناومآله بمزرن، ثمجا نان بخوه. ۲ - جعله يتفق:

ته‌را منآله‌گانث نيه مه‌زرنى ، هه‌ميشه هه‌ر جه‌نگ كه‌ن!

مه‌زريان [چ] ۱ - الانتظام: هه‌رچگ كه‌م دلنگه‌يله‌گه

بمه‌زرنم، نيه مه‌زرن ۲ - السكون، الهدوء: چه‌نى

چل و فلین! که می بمه زرن.

مهزاد [ن] مزاد، بیع بالمزاد

مهزادکیشان [چ] البیع بالمزاد: مهزادی خانگه گهی
کیشا. مهزادی بروسانه گه یان کیشان.

مهزه [ن] ۱ - طعم، مذاق ۲ - ما یؤکل مع
المشروبات الروحية لتطیب طعم الفم.

مهزه دار [ثن] ذو طعم، ذو مذاق: کالگی سامراء
مهزه داره

مهزووک [ثن] عاقر، عقیم: ژنی مهزووک.

مهزووکی [ن] عقر، عقم

مهژمه [ن] صینیة کبيرة مصنوعة غالباً من النحاس.

مهس [ثن] ۱ - سکر، ثمل ۲ - سمین، بدین:
کوری چوارشانه ی مهس ۳ - شبعان، شبع: مهسه له
قایر مه.

مهس بوون [چ] ۱ - السکر، الثمل ۲ - الشبع

۳ - ان یصبح سمینا، بدینا.

مهسروح [ن] دوامة «مصراع»

مهسکر [ن] مسکر

مهس کردن [چ] ۱ - التسکیر: عهرق مهسی کردگه

۲ - الاشباع: مهسی زهوه گه کردنه له تاو ۳ - ان
یصیره سمینا بدینا: چاخت کهم و مهست کهم و

خوه مهت

مهسلّلت [ن] ١ - مسألة ٢ - مثال
مهسووز [ن] ١ - مشعل : آلة غير قابلة للاحتراق
تستعمل للإضاءة أو إشعال المدافئ وغيرها ٢ -
اسيست

مهسى [ن] ١ - سكر، ثمل ٢ - شبع ٣ - سمن،
بدانة

مهشرةقان [ئن] شديد الحر: نيمهروو مهشرةقان .
مهشكه [ن] ممخضة: قرينة من الجلد تستعمل
لخض اللبن .

مهشكهدره [ن] جلد
مهشكهلان [ن] المكان الذي توضع وتحفظ فيه
المنخضة

مهشكوول [ن] ممخضة صغيرة
مهشك و مهليه [ن] (م) معمعة، دردور: خوت مهخه
ثي مهشك و مهليه

مهع [ن] ١ - صوت المعز ٢ - (طفل) اغنام
مهعاف [ئن] واسع، وسيع: حجره گهيان مهعافه .
- تهلاو مهعاف [سر] ١ - لا سامح الله: تهلاو
مهعاف، تهگهر مرد كهس ني يه ثيوهتي مناله گاني
بكات ٢ - يرحم الله: تهلاو مهعاف، بيماري گهني
گرتگه .

مهعائن [ج] ان يجمع

مهعمهع [ن] معمعة متواصلة
 مهعين [تك] بالتأكيد: مهعين على ها له مال
 مهغازه [ن] مخزن ، محل ، دكان كبير.
 مهغز [ن] ۱ - مخ ۲ - نخاع: مهغزی سقان
 مهفهر [ن] استقرار
 مهفهرگرتن [ج] الاستقرار: له لای كهس مهفهر
 نيهگرئی. نهرا دوهتهی مهفهر نيهگرئی.
 مهقاو [ن] خنان: زكام الحيوان
 مهقيهت [ن] حذر، عناية.
 مهقيهت بوون [ج] الحذر، الاعتناء: مهقيهتی
 براگهت بوو. مهقيهت بوو، پارهگهت ليت نهذزن.
 مهقله [ن] منقلة، موقد
 مهككش [ن] اكله تعد من الرز. رز غير مرشح
 مهكهنزى [ن] نوع من البنادق
 مهككه [ن] مكة المكرمة
 مهكله [ن] دواصة المسحاة
 مهكينه [ن] ۱ - ماكنة ۲ - كناية عن السرعة في
 العمل
 مهگهر [أ] اداة استثناء: الا اذا: دوهته خوہی رازیبه
 مهگهر باوگی قهبول نهکیك
 مهگوو [ثن] سکیت، قليل الكلام
 مهل [ن] ۱ - طير ، حشرة: مهل و موور

مهلى مردگ [ن] ۱ - مالك الحزين (طير) ۲ - كناية عن

الضعف والخمول: جهده منيده مهلى مردگ!

مهلا [ن] متعلم: الذي يقرأ ويكتب ۲ - ملا ديني

مهلابانگان [ن] وقت اذان الفجر

مهلازه [ن] ملاحظة

مهلازگ [ن] رحم، عصف: ماري بي مهلازگ

مهلازگ [ن] حنك: اعلى باطن الفم

مهلاس [ن] خبأ

مهلاس كردن [چ] الاختباء: له ژير دارئي مهلاس كرديو.

مهلاي [ن] ۱ - حالة كون الفرد متعلما

۲ - مهنة الملا الديني

مهله [ن] سبج ، سباحة

مهلهق [ن] طفح

مهلهق دان [چ] الطفح: ثلهون مهلهق له تاو دا.

مهلهك [ن] ملاك ، ملائكة

مهله كردن [چ] السباحة: كي زاني مهله بكيك؟ وه

مهله كردن. پهرينهو له جووه گه.

مهلهوان [ن] سباح: تاوه گه تيژه، مهگهر مهلهوانی

خاس لي بدا.

مهلهوانی [ن] سباحة

مهلهوهر [ن] طيور بصورة عامة

مهلگ [ن] ملك

مه‌لوه [ن] جراد: مه‌لوه، خه‌له‌گه خوارد،
 مه‌لوه‌ن [ن] ۱ - مقر، مرکز ۲ - موطن، مسکن
 مه‌لوچگک [ن] عصفور
 مه‌لوچگک کوش [ن] مصیادة، منجنيق
 مه‌لؤل [ئن] حزين، مهموم، کئيب: هميشه کزو
 مه‌لوله
 مه‌لؤلئ [ن] حزن، هم، کآبة.
 مه‌ليه [تم] مه‌له
 مه‌ليه‌کهر [تم] مه‌له‌کهر
 مه‌ليه‌کردن [تم] مه‌له‌کردن
 مه‌ليوان [تم] مه‌له‌وان
 مه‌مه‌ر [ن] غايه، مرام، قصد، سبب: هاتنيان ته‌پرا
 ئيره بي مه‌مه‌ر ني‌يه.
 مه‌مه‌سک [ن] مستمسک
 مه‌مه‌گک [ن] ئدي: شير مه‌مه‌گکي ري کرد.
 مه‌مه‌گک دان [چ] الارضاع: کوره له ورسی گيرئي،
 بچوو مه‌مه‌گکي بده
 مه‌مه‌نوون [ئن] متيمن، فره مه‌مه‌نوون خودام.
 مه‌مه‌نوون بوون [چ] التيمن.
 مه‌مه‌وو [ن] عم
 مه‌مه‌ووآن [ن] اعمام
 مه‌ن [ن] وحدة وزن تساوي ۴۰ كيلوغرام

مهناره [ن] منارة
 مهنه ۱ [ن] میراث
 مهنه ۲ [ثن] بائد: خوارده مهنی مهنه
 مهنقله [تم] مقله
 مهنگه [ن] معصرة ، كماشة .
 مهنگله [ن] درهم : ۵ فلسا عراقيا
 مهوته [ن] الموات من الزرع
 مهوج [ن] ۱ - شف: غطاء مصنوع من خيوط
 الصوف ۲ - تموج
 مهوره [ن] مبرد: وه مهوره تیزی چه قوه گه كرد.
 مهودا [ن] الشغل الشاغل: دوری براده ران مهودای
 سه رمه .
 مهوده [ن] موضعة، مودیل
 مهوز [ن] موز، شجرة الموز
 مهوقه [ن] ۱ - موعد ۲ - وقت، زمن ۳ - عندما،
 حينما: مهوقه ی ثبوه هاتین، من خه قتبوم
 مهوكل [ن] ۱ - جن، جنیة ۲ - شخص مخيف
 شكلا
 مههل [ن] قحط: سالی مههل
 مهی [ن] ۱ - مشروب روحي ۲ - بحث
 مهی كردن [ج] البحث عن: تهوه مهی چه كه ن لیره؟
 مهیل [ن] ۱ - مركب: وه سواری مهیل چگن تهرا

بهسره. ۲ - میل، رغبة.
 مهیلکان [ن] دمیة، لعة.
 مهیمون [ن] میمون
 مت [ن] قطعة: متی خهرگ
 مترگ [ن] ۱ - قوان: الة التسجيل ۲ - کنایة عن
 الثرثرة: کهم قسه بکه، چمان مترگی!
 متگ [تم] مت
 منگووله [تم] متگ
 مت وملوو [ن] تشمشم
 مت وملووکردن [چ] التشمشم: مت وملووی چیشی
 کردگه، هاتگه ئهرا ئیره.
 مخ [ن] ۱ - مخ ۲ - عقل: کابرا چمان مخ له سهری
 نی به.
 مخت [ن] ادب، تأدیپ: مختی منال وه باوگک و
 دایگه
 مخت دار [ئن] مؤدب
 مخت دان [چ] التأدیپ: منال مختی نهدهی زمخت
 بوو
 مختدهر [ن] مؤدب
 مخت گرتن [چ] التأدیپ: منال، نهگهر له منالیا
 مخت نهگرت دی مخت نیه گرتی.
 مخور [ن] بخور

مچ [ن] رسغ، معصم

مچرگات [ن] ۱ - ترهات: کارمان مچرگاته ۲ - غیر معقول

مچگ [ن] طرف، حافة

مچگه [ن] کم: مچگه‌ی شهو

مچگه‌دار [ئن] ذو کم

مچ گرتن [ج] مسك الرسغ عند اداء الصلاة

مچگینه [ئن] ربرب: خارجگی مچگینه.

مدرهك [ئن] خطر: وریا بوو، ری‌یه‌گه مدره‌که.

مدره‌گی [ن] خطورة

مدروووك [تم] مدرهك

مدرووکی [تم] مدره‌کی

مر [ن] ۱ - تعصر ۲ - تزمخر، زمخرة

مراخانی [ن] سترة طويلة

مراد [ن] مراد، امنیة، هدف، مأرب: خودا مرادیان
بدا.

مرانن [ج] الاماتة: خه‌رهك کاری ثایهم مرنی.

خه‌وره‌گه یهك دهس مرانه‌ی

مرانن [ج] ۱ - التعصر ۲ - التزمخر

مروه [ن] ۱ - عصر، تعصر ۲ - زمخرة

مروه‌کب [ن] حبر

مروه‌کهو [تم] مروه‌کب

مره مر [ن] زمخړه متواصلة
 مره وېردن [چ] ۱- الاكل الى حد التخمة: مره وېرد
 له پلاوو گوشت ۲- رفع اليد بقصد الضرب: بو ووه
 دهمه قسه بيان و مره و له يهك بردن
 مرت [ن] الغشاء المبطن للامعاء
 مرت بردن [چ] ازالة الغشاء المبطن للامعاء: ثاوه گه
 سوور بو، مرتی ليخه روومان برد.
 مرت چوون [چ] زوال الغشاء المبطن للامعاء: له به
 زگی چوو، مرتی ليخه رووی چوو.
 مردار [ن] نطيحة، فطيسة
 مرداره و بوون [چ] الفطس: ميه گمان مرداره و بو.
 مرداره و کوردن [چ] جعله يفتس: گورگ مرداری
 وهرکي گمانه وه کرد
 مرده [ن] غير مريح: کاری مرده
 مرده شوور [ن] غسل الموتی
 مرده شوورخانه [ن] مغسل الموتی
 مردگ [ن] متوفي، ميت: نای له کورې مردگم!
 مردن [چ] الموت، الوفاة: يه کي مرتی، يه کي تيگه
 دی. باوگی پيراره که مرد.
 مردی [ن] كون الحيوان والنبات ميتا.
 مرقانن [چ] القباغ: جوور و هراز مرقنی
 مرقه [ن] قباغ

مرفه مرق [ن] قباع متكرر

مرك [ن] مرفق

مركادان [چ] الترفق: الارتكاء على المرفق

مركردن [چ] التعصر: ولاخ، وهختی زایگه مړ کینگ

مرواری [ن] لؤلؤ

مروهت [ن] مرؤة، رحم

مروهت دار [ثن] ذو مرؤة، رحيم

مروڈ [ن] مرید، اتباع

مرومار [ن] مشادة كلامية: لهسهر ئاودان بوہ مرو

ماریان

مرومیشت [ن] تناحر: له سهر ئاودان بوہ مرومیشتیان .

مز [ن] ۱ - اجرة، اتعاب ۲ - السحت الحرام

مزاكوره [ن] مجادلة مناظرة

مزاكوره كردن [چ] الجدال، التجادل، التناظر

مزگانى [ن] ۱ - بشرى ۲ - بشارة: ما يعطى للمبشر

مزگانى دان [چ] التبشير: مزگانى پييان بده كوره بان

هاته وه

مزگهفت [ن] مسجد، جامع

مزنه [ن] اعتقاد، تصور.

مزور [ن] مستخدم، اجير

مزورى [ن] ۱ - مهنة المستخدم ۲ - اجرة

المستخدم

مژ [ن] جمرة النار
 مژانن [چ] السماح لصغار الاغنام بالرضاعة
 مژمهك [ن] مصاص، مصاصة
 مژين [چ] ۱ - الامتصاص ۲ - الاستنشاق
 ۳ - الرضاعة
 مسانن [چ] التبول (للحيوان)
 مسايوگ [ن] عشيق: ههركهس دهسى نهچگ وه
 مسايوك دالگ ئيژى مهمو. رووژان تهنگى وه مسايوك
 دالگ خوهى ئيژى مهمو (بهند)
 مسقال [ن] ۱ - مثقال ۲ - كمية قليلة جدا
 مسك [ن] مسك
 مسنگه [ن] نحاس، صفار
 مسين [نن] نحاسي، مصنوع من النحاس
 مشانن [چ] الشمخرة
 مشه [ن] شمخرة
 مشه مش [ن] شمخرة مستمرة
 مشهاتن [چ] الشمخرة: مشهى تبي له خهو.
 مشكل [ن] اعتقاد مشوب بالشك
 مشكوول [تم] مشكل
 مشكى [ن] غطاء رأس مخطط للرجال والنساء
 مغناطيز [ن] مغناطيس
 مف [ن] ۱ - مصة ۲ - نشق، نخف

مفائن [ج] النشق (منعا للمخاط من السيلان)
مفت [ثن] مجاني، بدون مقابل: گهنم وهنزهی
دیناری مفتہ

مفتخوهر [ثن] طفیلی

مف کردن [ج] ان یمخط

مف کیشان [ج] النشق، النخف: ههوايه ههر مف
کیشی

مف کوتان [ج] التشمشم، البحث بلهفة: ئهرا فلسی
مف کوتی

مق [ن] ۱ - صدمة ۲ - حسرة

مقائن [ج] القباع

مقه [ن] قباع

مقه مق [ن] قباع متکرر

مقهوا [ن] ۱ - مقبا، لدائن ۲ - کنایة عن الخمول
وعدم الحركة.

مق بردن [ج] ۱ - الاصابة بالصدمة ۲ - التحسر

مقورباز [ثن] ماکر

مقوربازی [ن] مکر

مکروب [ن] مکروب

مکول [ن] کمین: له مکول ئهراى وسيا بو.

مکول گرتن [ج] الکمین: له پشت دارنی مکول
گرت

مگانن [ج] ان یخن: وهختی قسه کیك مگنی.

مگهس [ن] ذباب

مگهسه [ن] ۱ - تسکع ۲ - تذبذب

مگهسه کردن [ج] ۱ - التسکع ۲ - التذبذب

مگن [ن] اخن: مگنه، کهس خاس له قسیه‌ی

نیه‌ره‌سیگه‌وه

مگنی [ن] خنة

مل [ن] رقبه، عنق، جید

أ - ئەو مل گرتن [ج] ۱ - التحمل: من زهرده‌گی

وریا گرمه‌و مل.

۲ - التعهد: ئەو شەن کردن خه‌رمانه‌ گرتە‌و مل

ب - له‌مل = علی حساب: پاره‌ی نانه‌گی له‌ مل منه

ج - له‌مله‌و‌بوون [ج] ۱ - التخلص من العیء

۲ - ترکه‌ له‌سیله: ته‌ خودا له‌ ملیه‌و‌ بووا!

د - له‌مله‌و‌کردن [ج] ۱ - اداء ما مطلوب او مکلف به

۲ - التخلص من (مشکلة، دین، واجب... الخ)

ه - له‌مل خسن [ج] اداء ما مطلوب والتخلص من

العیء

و - له‌مل نان [ج] ۱ - الحکم علی ۲ - القاء تبعه

۳ - الاجبار، الفرض: نان له‌ملی نیمه‌ی خو‌نه‌گه‌ بدتی

ز - وه‌ملا‌بردن [ج] الامرار علی: برده‌ی مل مالاً

ح - وه‌ملا‌چوون [ج] ۱ - الدهس: پای چگه‌ مل

ماریگا

۲ - العروج: بجهنه مل مآمانا.

ط - وهملادان [چ] - التغطية: سهرده، وهمل خوهدا بده

۲ - السقوط على: نهوزاد كهفتهو خوارو دا وه مل

كوجگيگا.

ملاس [ئن] لثيم

ملاسی [ئن] لؤم

ملاك [ن] تذوق: لهشه وه كيه وه ملاكي هيچ نه كرده.

ملاك كردن [ن] التذوق

مله قوتی [ن] اختلاس النظر: له بان ديواره گيه وه ههر

مله قوتی به

مله قوتی كردن [چ] ان يختلس النظر

ملءو [ن] ۱ - نبات المحلب ۲ - ثمار المحلب

ملج [ن] تمطق

ملچه [ن] ۱ - صوت الاطلاق ۲ - تمطق

ملچه كردن [چ] احداث الصوت عند الاطلاق

ملچه ودان [چ] التمطق: ههر چيشتی بخوتی دهم

ملچه و دتی

ملق [ن] ۱ - رج، رجة ۲ - دفع، دفعة

ملق دان [چ] ۱ - الرج ۲ - الدفع، الاندفاع

ملك [ن] ۱ - سلسلة جبل ۲ - دائرة من الصوف حول

رقبة النعجة

ملگه [ن] یاقة: ملگهئی شهوه گهی چرکنه .
 مل گرتن [ج] ۱ - الالحاح: له شهوه کیه وه ملمان
 گرتگه بچیم نهولیا ۲ - الاصابة ب: شهر ملی بگری
 ۳ - الشفاء: خودا بکهی له بیمیاریه گه مل نهگری
 مللهت [ن] ملة، امة، شعب، قوم
 مل نان [ج] ۱ - الانطلاق بدون وجهة ۲ - الهجوم
 ملوور [ن] زوان: نبات مر الثمار، ثماره
 ملهور [ن] متهور، عنید
 ملهوری [ن] تهور، عناد
 ملیه [ن] سلسله جبلية
 ملیس [ن] ساکت، هادیء
 ملیسی [ن] سکوت، هدوء
 من [ر] انا: من و سالار
 منا [ن] عیب
 مناکردن [ج] ان یعیب: کاری گهن مهکه، تا مهردم
 منات نهکه ن .
 منال [ن] ۱ - طفل ۲ - ذریه، خلف، ابن
 مناله و ببون [ج] التصغر، استعادة الطفولة
 منالی [ن] طفولة، مرحلة الطفولة
 مناوره [ن] ۱ - مناورة عسكرية ۲ - مراوغة
 مناوره کردن [ج] المناورة
 منتهت [ن] منة، منية

منهت بردن [چ] ان يتحمل المنية: کاری خوهت
بکهو منتهی کهس مهوه.

منهت دار [ئن] صاحب منة، صاحب فضل

منهت کیشان [تم] منهت بردن.

منهت نان [چ] ان یمن: کار ئهرا خوهتان کهین،
منهت له عالهم نهین!

منهی [ن] بحث، تقصي الامور

منهیکهر [ن] باحث، متقصي الامور

منهی کردن [چ] البحث عن، التقصي:

ثوئورمبیله گیان دزیاگه چگنه منهیی بکهن.

منجه منج [ن] ۱ - دنین: کلام غیر مفهوم

۲ - تمجمج: اکل بدون شهية

منجه منج کردن [چ] ۱ - الدنین: ههر منجه منج کرد،

کهس لی نه ره سیه وه التمجمج

۲ - التناول بدون شهية: هیچ نه خوارد، ههر

منجه منج کرد.

من وتو [ن] تفرقة، تمییز

من وتو کردن [چ] التفرقة، التمییز: کاری خوهتان

بکهن، ئهرا ئی قهره من وتو کهین!؟

مو [ن] ۱ - شعر ۲ - زغب ۳ - الاساس الذي يحاك

عليه الكلاش

- مو نیه چووگه به نیشانه و [در] متحایین: ئه وه قهره دوسن

مۆنبه چو وگه به بنیانه وه .

مۆهر [ن] شعر العانة

- چمان له مۆهری گری [در] یزعل، یغناظ: ئهرا ههر
کهس باسی مالی مجید بکیگ، ته چمان له مۆهرت
گری!

مۆش [ن] فأر

مۆشه سی [ن] طير الحیاری

مۆشه دهنگ [ن] الاضلاع الغضروفية

مۆشهك [ن] ۱- طحان ۲- صاروخ

مۆشه کی [ن] مهنة الطحان

مۆشه لان [ن] مستوطنة الفئران

مۆش خورما [ن] ابن العرس (جرذ النخل)

مۆشی [ن] مصباح زيتي من قنينة

مۆنان [چ] حیاکه اساس الكلاش

مۆنەر [ن] ۱- مثقب: الة لتثقيب قاعدة الكلاش عند

حیاکه الاساس ۲- الشخص الذي يحبك اساس

الكلاش

موت [ن] شرح

موت هودان [چ] ۱- القعود ۲- القمی: له بان

به رزی بهك موت هودا و تهماشا كرد.

موتگه [ن] قعی

موتگه و دان [چ] القمی: سهگ بازگ موتگه

داگه سه وه

مووچه [ن] تکویر

مووچه کردن [چ] التکویر: مووچه‌ی خه وره گه کرد.

موودیل [ن] موضه، مودیل

موور [ن] ۱ - قمل: پری سه‌ری مووره ۲ - رثاء

۳ - سوسة الطحین

موورت [ن] شجرة الیاس

مووردان [چ] ۱ - التقمیل: له چرکنی له شی

موورداگه ۲ - التدود: ئارده گه موور داگه .

موورن [ثن] ۱ - کثیر القمل ۲ - وضع: موورن و

بی فهر

موورهاوردن [چ] الرثاء: موور ئه‌را براگه‌ی هاورد

مووری [ن] نمل

مووری دان [چ] التنمل: حجره گه مان مووری داگه .

مووریزه [ن] مستوطنة النمل

مووریزه‌لان [تم] مووریزه .

مووسه [ن] ۱ - تسکع ۲ - حاجة

مووسه مووس [ن] تسکع مستمر

مووسه کردن [چ] التسکع: وهی کوولانه‌یلا مووسه

که ن

مووسه هاتن [چ] الاحتیاج: ئه‌را فلسی مووسه‌ی تیی

مووسین [چ] التقبیل: له چه و حیدره و انور بمووس و

ينهى تيويلاهوه

مووق [ن] حقنة

مووق نان [ج] الحقن

موولوق [ن] علياء، سماء

- له موولوق چوون [ج] السمو، الارتفاع.

مووم [ن] شمع: كههرهبا كوشياوه، موومي دم دان.

موون [ن] عيوس، متقطب الجيين: هه ميشه موونه

موون [ن] مشعر: كثير الشعر: دم و چهو، موونه

موونه [ن] مسحة، اثر ضئيل

موون بوون [ج] العبس، التجهم

مويت [تم] مهوته

مهر [ن] ١ - ختم ٢ - تربة: قطعة من الطين اليابس

يضع عليها المصلى جبينه عند الصلاة

مهلت [ن] مهلة، امهال

مهلت دان [ج] الامهال: مهلت يده نان بخووم

مهلت نه دا شه كه تي بخوويمنهوه.

مي [ن] ١ - مرة: يهك مي گيرني، يهك مي خهني

٢ - ارضاع صغار الاغنام والمواشي لفترة قصيرة لكي

تدر الام حليبها

ميان [ن] ميدان، ساحة كبيرة يجري فيها التعامل في

الصباح الباكر.

سي چوار بز ن برد نهرا ميان.

میانه [ن] وسط، بین: تا ئیرنگه ئی یاسه له میانه
نه بوه.

میه [ن] نعج، نعجة

میته [ن] مساعدة: کەس نی یه بچووگه و میه تیان

أ - ئەومیەت چوون [چ] المساعدة

ب - ئەومیەت هاتن [چ] المساعدة: کی هاتهو
میه تیان؟

میخهك [ن] قرنفل

میخسگه [ن] رزه

میهر [تم] ۱ - مهر ۲ - تریة الصلاة.

میهراته [ن] سند عقد النكاح

میهره [تم] ماره

میهره برین [تم] ماره برین

میهرکیشان [چ] التبرک بالتعويدة

میهرنجه [ن] ضرب من النبات البري

میسل [ن] جن

میهکوت [ن] مطرقة ذات رأس خشبي

میهنگ [ئن] متعب، منهك

میهنگ بوون [چ] ان يتعب، ان ينهك

میهنگ كردن [چ] الاتعب، الانهك

میهو [ن] مواء القط

میهوانن [چ] المواء: پشی میهوانی

میهوکردن [تم] میهوانن

میخ [ن] ۱ - اصار: وتد خشبی ۲ - الرقطة المائیه: مرض يصيب الفواكه.

میخ دان [ج] الاصابة بالرقطة المائیه: خه یاره گه میخ داگه

میخزه [ن] طفح جلدي

میر [ن] ۱ - امیر ۲ - سید: بهائی میرم.

میرئاخور [ن] رئیس سائس الخیول.

میراث [ن] میراث، ارث، ورثة

میراثی [ن] میراثی، خاص بالمیراث او الارث

میراو [ن] کراخ: مراقب الري

میرغهزهب [ن] جلاد: بهرگی میرغهزهبی پووشا

میرغهزهو [تم] میرغهزهب

میرکان [ن] ۱ - مسکن، دار، موطن: شوونی

میرکانت بورینگه و ۲ - اطلال

میرگوزار [ن] مروج، مروج

میز [ن] مائدة

میز [ن] بول

میزه جهره [ن] مرض التبول: تقطر البول

میزه جهره گرتن [ج] الاصابة بمرض التبول

میزهر [ن] عمامة وبخاصة لرجال الدين

میزکردن [ج] التبول: تا پاره که نامدار میز کرده جی

میزلدان [ن] مثانة

ميزهاتن [ج] الشعور بالحاجة الى التبول
ميزين [ثن] بولى، ملطخ بالبول
ميزوو [ن] تاريخ: سجل الاحداث الماضية،
الاحداث الماضية

ميشهن [ن] ضريبة الاغنام
ميشهنگر [ن] جايي ضريبة الاغنام
ميشت [ن] ١ - كف ٢ - قبضة: ملئ الكف:
ميشتى چاى بده فاطمة ٣ - حفنة
- قول ميشت [ن] ياطن الكف: چيشتى ها له قول
ميشتى.

ميشتاح [ن] بيتوته في البستان لخرن الثمار.
ميشتهگان [ن] العادة السرية
ميشتهگان كردن [ج] ممارسة العادة السرية.
ميشتك [ن] مقبض، يده: ميشتگى كارد.
ميشتگانه [ن] زيادة بمقدار قبضة واحدة او حفنة
واحدة عند التبادل: سهر وه سهره و ميشتگانه.

میل [ن] ١ - رغبة، محبة ٢ - اشتياق
میل [ن] شنف: النظر على شيء كالمفروض على
خنزر

میل [ن] ١ - ميل: وحدة طول ٢ - عمود حديدي
٣ - خط: ميل كه وى ها له پارچه گه ٤ - قلم التكميل
٥ - ماسورة البندقية

ميلاو [ن] قدح السلاح الناري
 ميئهوبوون [ج] الشنق: ههركهس قسه بكردا، ميئهو
 لى بوو
 ميئلكان [ن] دمية، لعبة
 ميمزا [ن] اولاد العمه، اولاد الخالة
 ميمل [ن] جنادل
 مينه [ن] دار، بيت
 مينهت [ن] ۱ - تعب ۲ - كدح
 مينهت دار [ن] ۱ - كادح ۲ - متعب: كارى
 مينهت دار
 مينهتكيش [ن] كادح
 مينهت كيشان [ج] الكدح: سالى دوانزه مانگك مينهت
 كيشى، هيچى پهتى
 مينهك [ن] ۱ - احتياط ۲ - حمل صغير بالامتعة
 والحاجيات الاخرى
 مينهنوار [ن] الذي كوّن بيتا او نقل الى دار لتوه
 ميؤ [ن] شجرة العنب، ورق العنب
 ميوه [ن] فاكهة، فواكه
 ميوهت [ج] خدمة
 ميوهجات [ن] فواكه: لهتاوسان ميوهجات فرهبوو.
 ميوهت كردن [ج] الخدمة: نهوى ميوهتى قهوم خووى
 نهكيك، ميوهتى بيگانه چون كيگك!

- ن -

ن ۱ [ن] / نوون / الحرف الرابع والعشرون من
الالف باء

ن ۲ [ك] فعل كينون للجمع الغائب: نهوان شيرن .

ن ۳ [پاش] ۱ - تضاف الى الاسم فتكون صفة:

تك + ن = تكن ، تر + ن = ترن ۲ - تضاف الى الفعل

الماضي فتكون مصدر الفعل: كرد + ن = كردن ،

هات + ن = هاتن .

نا [پش] ۱ - تضاف الى الاسم فتقلب المعنى علما

وتحوله الى صفته: نا + پياگ = ناپياگ . ۲ - تضاف

الى الصفة فتنتفيها: ديار = ناديار .

نائوميدي [ئن] بائس ، قانظ

نائوميدي [ن] بؤس ، قنوط

نايلهی [ئن] غير عارف (طرق، اماکن): نايلهيم ،

هيچ لي ناوه نيه ناسم .

نابووت [ئن] معدم: نابووته ، هيچ خوداي نيه ديري

نابووتي [ن] عدم

ناپياگ [ئن] ۱ - غير شريف ۲ - عديم المروءة

ناپياگي [ن] ۱ - عدم الشرف ۲ - عدم المروءة

ناپهسن [ئن] غير مرغوب فيه: شيوهي فره ناپهسنه .

ناته مام [ئن] ۱ - ناقص: كاري ناته مام ۲ - غير

شريف: زني ناته مام .

ناته مامی [ن] ۱ - نقص ۲ - قلة شرف
 ناتوور [ن] حارس (الزرع، البستان)
 ناچهسه [ئن] محروم: نکى ناھمى و ناچهسه.
 ناچوور [ئن] ۱ - غير معقول: كاری ناچوور. غير
 مناسب ۳ - متخاصم: ئيمه و ئهوان ناچووريم.
 ناچووری [ن] ۱ - كون الشيء غير معقول ۲ - كون
 الشيء غير مناسب ۳ - خصومة.
 ناچار [ئن] ۱ - مضطر ۲ - مجبر.
 ناچار بوون [چ] ۱ - الاضطرار: ناچار بوم بچمه ربه و
 ۲ - الانجبار.
 ناچار كردن [چ] ۱ - الاجبار ۲ - جعله مضطرا
 ناچاری [ن] ۱ - اضطرار ۲ - جبر، اجبار
 ناچوز [ن] نشوز
 ناچوز كردن [چ] النشوز: نه لاقى ژنهى دا، تا ناچوزى
 كرد؟
 ناحهز [ن] خصم: ئى كارتە، دلى ناحهز خواهش كرد
 ناحهزى [ن] خصومة
 ناخ [ن] صميم، اعماق: له ناخى دله وه.
 ناخاله [ئن] جاهل، غير مدرك للامور: منالى ناخاله
 ناخاله ی [ن] جهل، جهالة
 ناخوهش [ئن] ۱ - غير مستساغ ۲ - كریه ۳ - غير
 مرض

ناخوهشی [ن] ۱ - کره ، بغض ۲ - شحناء ، عداوة

۳ - مشکلة

ناخوره [ن] مزراب

ناخون [ن] أظفر

ناد [ن] نداء، مناداة: ناد علی هاوردو چگی

نادان [ثن] جاهل، غیر مدرک للامور

نادانی [ن] جهل، جهالة

ناددرس [ثن] ۱ - غیر صحیح: کاری ناددرس

۲ - غیر کامل، ناقص ۳ - غیر شریف (مرأة): ژنی

ناددرس.

نادرسی [ن] ۱ - نقص، نقصان، نقيصه

۲ - اختلال الشرف.

نادیار [ثن] مجهول، نکره، غیر معروف

نادیاری [ن] کون الشيء او الفرد مجهولا

نارازی [ن] ساخط، غیر راض: گشت نارازیه

نارهت [ثن] متزعج، قلق

نارهت بوون [ج] الانزعاج، ان یصبح قلقا

نارهت کردن [ج] الازعاج، جعله قلقا

نارهتی [ن] زعج، انزعاج، قلقی

نارهزا [تم] نارازی

نارهوا [ثن] ۱ - غیر لائق، غیر مناسب ۲ - غیر عادل:

قسهی نارهوا، کاری نارهوا ۳ - زائف: پارهی نارهوا

ناره‌وایی [ن] ۱ - حالة كون الشيء غير لائق، غير مناسب ۲ - حالة كون الشيء غير عادل ۳ - زيف ناريك [ئن] ۱ - غير معقول ۲ - شاذ ناريكى [ن] ۱ - كون الشيء غير معقول ۲ - شواذ تاز [ن] ۱ - دلال، غنج ۲ - انحراف بسيط في العين نازار [ئن] ۱ - مدلل ۲ - محبوب، ودود، فائن ۳ - عزيز ۴ - انيس، جيد الطبع نازار كردن [چ] التذليل: نازار منال كردن نحاس نى به.

نازاري [ن] ۱ - دلال ۲ - كون الشيء او الفرد محبوبا، ودودا ۳ - كون الفرد (مرأة) فائنة ۴ - كون الشيء او الفرد عزيزا ۵ - كون الفرد انيسا، جيد الطبع

نازه‌نين [ئن] ظريف، لطيف الشمائل

نازدار [تم] نازار

نازدار كردن [تم] نازار كردن

نازدارى [تم] نازارى

نازكيش [ن] مدلل: الذي يدلل الاخرين

نازكيشان [چ] التذليل، تحمل الدلال

نازگه [ئن] ۱ - سهل الكسر ۲ - خفيف، رقيق:

پووسى نازگه

۳ - قصم، هشم

نازگه و بون [چ] ان یصبح اکثر رقة: دلی نازگه و بوه.
نازگه بون [چ] ۱ - ان یصبح سهل الکسر ۲ - ان
یصبح خفیفاً رقیقاً ۳ - ان یصبح هشاً
نازگی [ن] ۱ - سهولة الکسر ۲ - خفة، رقة
۳ - هشاشة

نازلله [ن] ۱ - النزول ۲ - الهجوم

نازلله بون [چ]

نازلله کردن [چ] البعث، الارسال: خودا بیماری
تهرای نازلله کرد

نازناو [ن] اسم مستعار: نازناوی فایقی شاعر،
بیکهسه.

نازوتوور [ن] دلال، غنج

ناساز [ئن] ۱ - غیر صحی: ناو ناساز ۲ - متوعک:

ثمروو ناسازم ۳ - نشاز: دهنگی ناسازه

ناسازی [ن] ۱ - حالة کون الشیء غیر صحی ۲ -

وعکة ۳ - نشاز

ناساق [ئن] ۱ - مریض ۲ - (مرأة) غیر شریف: ژنی

ناساق

ناساقی [ن] ۱ - مرض ۲ - زنا

ناسوور [ن] ماسورة الحیاة

ناسیاگ [ئن] ۱ - معروف ۲ - مشهور

ناسین [چ] ۱ - المعرفة ۲ - التمييز

ناشکور [ئن] ناگر الجمیل: وہ رزقی خوت ناشکور
مہیہ

ناشی [ئن] جاہل بالامور: منالی ناشی

ناشیرین [ئن] ۱ - غیر مستحب ۲ - غیر معقول

۳ - غیر مستساغ

ناف [ن] سرہ

نافہك [ن] سرہ

ناق [ن] عنق: ناقی ہرکس بگریٰ له ملیہ و نیہو.

ناقرہ [ن] عنق

ناقرہ گرتن [چ] ان تصبیہ (مشکلہ، ازمہ . الخ) چ

شہریٰ ناقرہم گرت

ناق گرتن [چ] التمسك ب: له شہوہ کیہوہ ناقرہم

گرنگہ ٹہرا پارہ.

ناکام [ئن] بائس

ناکامی [ن] بؤس، شقاء: گشت ژبانی وہ ناکامی

برده و سہر.

ناکاو [ئک] له ناکاو: فجأة، بغتہ: له ناکاو، پہلاماری

دا. له ناکاو کیشا وہ لای ملیاو وای.

ناکس [ئن] سافل: ترسم دہورہ گم دہوری ناکس

بوو x ناکس حاکم بوو یانہم دہورہس بوو (فولکلور)

ناکووک [ئن] متزاعل: ئیمہو ٹہوان ناکووکیم

ناکووکی [ن] زعل، فتور فی العلاقة

نال [ن] نعل الحيوان: كحدوة الفرس

نالانن [چ] ۱ - النواح، الانيس: لهوهر ژانی سهر
ثمشهو ههما شهو نالان ۲ - الهدير: ههر رووژ تووڤ
وهبان سهرمانا نالنی

نالنه [ن] ۱ - نوح، انين ۲ - هدير
نالهار [ئن] ساقل

نالنه کردن [چ] الهدير: وهختی دهنگی گولله وه بان
سهرمانهو نالنه کرد، زهنهقی زهنهق دار برد

نالنه نال [ن] انين ونواح متواصل

نال کردن [چ] ان ينعل (الحيوان): نالی نهسپهگه
بکه.

نالوهن [ن] البيطار: الذي ينعل الحيوان

نالوهنی [ن] مهنة البيطار. المادة السابقة

نامه [ن] رسالة، مکتوب

نامهرد [ئن] نکال

نامهردی [ن] تشکیل

نامهردی کردن [چ] التثكيل

نامهی [ن] نكبة، مصيبة

نام خودا [س] ما شاء الله! نام خودا کوره!

نامووس [ن] ۱ - ناموس ۲ - حياء

نامووس بردن [چ] الاهانة: نهوقره قسه پيان کردن،
نامووسيان بردن.

نامووس چوون [چ] ان يهان: نهوقره ماچ دهسهو
کرديم، نامووسمان چگه.

ناموس دار [ئن] شريف، محترم
نان ۱ [ن] ۱ - خبز ۲ - رغيف الخبز ۳ - طعام
أ - ناني ثيواره [ن] طعام العشاء
ب - ناني كهفته پرون [در] اصابة الخير
ج - ناني نيمه روو [ن] طعام الغداء
د - ناني وهرمهيت [ن] طعام يوكل بعد دفن الميت
نان ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر
الفعل: بان + نان = بان نان، تاو + دان = تاودان.
نانهوا [ن] خباز
نانهواخانه [ن] مخبز
نانهوايي [ن] مهنة الخباز
نانهوايي كردن [ج] امتهان مهنة الخباز.
نانهجيم [ئن] سافل، خسيس
نانهجيمي [ن] سفالة، خسة
نانهوه ۱ [ج] ۱ - تحديد (المكان): شوونى
بووسانهگه نايهوه. نهوه لچار شوونى بنهروهه ثمجا بار
بکه.
۲ - اثاره (المشاكل، الحروب.. الخ): شهر نانهوه
۳ - وضع (الدجاج على البيض): مامرى نانهسهوه.
نانهوه ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر
الفعل: سهر + نانهوه = سهر نانهوه
نانهوشکه [ن] عسمة: كسرة الخبز اليابس
نان دان [ج] الاطعام: مانگي ناني سهد نهفر نهدا.
تاو ۱ [ن] ۱ - اسم، مسمى ۲ - الوجه الداخلى

للملابس والاقمشة

ناو ۲ [ثك] ۱ - داخل: كهس له ناو حجره گه نى به .

۲ - بين: ئه و ژنه كى به له ناو پيال له يله گه؟

أ - ئه و ناو چوون [چ] ۱ - الدخول: قاييه گه كرده وه و
چگه و ناو ۲ - التزايد: ماشه لالا . مه ردمه گه هه ر
چوو گه و ناو بان ۳ - الاختراق: گووله له ئاسن چوو گه و
ناو .

ب - ئه و ناو هاتن [چ] ۱ - الدخول: خوو كهس
نه هاته و ناو؟ ۲ - التزايد: ئيمه هه ر ته وانه يم ، هيچ
نه هاتكه سه و ناو مان .

ج - له ناو بردن [چ] المحو، القضاء على: خودا
دوژمنتان له ناو بوئيك!

د - له ناو چوون [چ] ۱ - الانهيار: شو رشى ملله ت
له ناو نيه چوو ۲ - الانقراض: ميرى له ناو چوو، وه لى
ملله ت له ناو نيه چوو .

ه - له ناو دان [چ] التبذير، التبديد: دا له ناوى پاره ي
خوه ي .

و - وه ناو ادا ن [چ] المزج ، الخلط: خه رگه گه شله
كه مى خاك بده وه ناو يا .

ز - وه ناو ادا ن [چ] ۱ - المزج ، الخلط: ئاو دا وه ناو
شيره گه يا . ۲ - المرور والاجتياز: دا وه ناوى بازا ردا .

ح - وه ناو اكر دن [چ] ۱ - الدخول بسرعة: گو رگه كرده

ناوی ربه نه گه یا ۲ - الاطلاق: گولله ی کرده ناویانا .

ناوه [ن] حد، فاصل، فاصله

ناوهخت [ئن] غیر معتاد: نائی ناوهخت، سهردانی
ناوهخت

ناوهدان [چ] تعیین الحدود، الفصل بفاصل: ناوهی
بوسانه گانیان دان .

ناوه کیشان [چ] رسم الحدود: کهی ناوهی عراق و
تورکیا کیشیاگه؟

ناوه لکی [ن] ماعون صغیر مصنوع من الخشب

ناویر [ن] خط فاصل، قاطع

ناویردن [چ] الذکر، ذکر الاسم: کابرا خووناو کهس
نهورد؟ هه رکهس ناوم بویگک، هه زار قسه پیی کهم .

ناویا [ن] نفاجة : قطعة قماش مثلثة الشكل
لتوسیع الملبس وتقویته .

ناویه له کانه [ن] حلاوة يقدمها اهل العروس الى اهل

العريس وتوزع على المشاركين في حفل الزفاف

ناوییتجگک [ن] صفاق: الغشاء المصلي المبطن
للتجويف البطني .

ناوچی [ن] عزل، فصل (في العراك)

ناوچی کهر [ن] الشخص الذي يعزل بين شخصين او
جهتين في العراك

ناوچی کردن [چ] العزل، الفصل: عامر وعبدالله بوه

جهنگيان و کيس نه يو ناوجيان بکيک .

ناودار [ن] معروف، مشهور .

ناوداري [ن] شهرة

ناوراس [نك] وسط: نيسته ناو راسمان

ناوراسگ [ن] متوسط: كوره ناوراسگه گهي بيماره

ناوزگ [ن] احشاء البطن .

ناوشان [ن] منطقة بين الكتفين

ناوقهي [ن] خاصة

ناوك [ن] ۱ - سره: ناوكم كه فنگه ۲ - لب، نوي:

ناوكي فستق .

ناوكه بر [ن] بنت مندوره للزواج من شخص معين:

زينب ناوكه بري نه بهزه .

ناوكه ن [ن] كرى الانهار والسواقي

ناوله پاپرين [ج] التنايز باللقاب: ناو له پا پرين فره

بهده

ناوماله [ن] اثاث، متاع البيت

ناوميه رگ [ن] لولب الممخضة: عمود خشبي يشد

عضيدتي الممخضة

ناونان [ج] ۱ - التسمية: ناوى دوه ته دان بنه ن ليلي

۲ - التحديد، التعيين: چه بايسته، ناوى بنه، چه ز له

چه كهين، ناوى بنه .

ناونه سق [ن] تنايز باللقاب

ناونه سه ق برین [چ] التنايز بالالقب
 ناونورگ [ن] شمرة (الطفل)
 ناونورگ کردن [چ] الاصابة بالشمرة: کوره یان
 ناونورگ کردو بردنه ی نهرا خه سه خانه
 ناونی [ن] بین، حد فاصل
 ناونیشان [ن] عنوان: ناونیشانی جمال زانی مه کتوویی
 نه رای بنوسی؟
 ناووک [ئن] وسط، اوسط: ژنه ناووکه گه ی جوانه.
 ناهق [ئن] باطل، غیر عادل، غیر محق
 ناهقی [ن] بطل، ظلك
 ناهه موار [ئن] ۱ - شرس ۲ - فظ، غلیظ
 ناهه مواری [ن] ۱ - شراسة ۲ - فظاظة، غلاظة
 ناهمی [تم] نائومید
 ناهمی بوون [چ] ان ینحرم من: له مال و منال ناهمی
 بوه.
 ناهمی کردن [چ] التحريم من: ناهمی خوهی کرد له
 باوگ و برا.
 نایاب [ئن] منقطع النظير، ممتاز: خانگی نووو
 نایاب سه نکه.
 نایابی [ن] كون الشيء منقطع النظير
 نایه [ن] ناحية، جهة، طرف، اتجاه: مالی میران ها
 له ی نایه.

ناين [چ] ۱ - الوضع ۲ - الغرس ۳ - السد
نه ۱ [أ] لا، كلا: چين ٿهرا مال؟ نه
نه ۲ [پاش] ۱ - تضاف الى الاسم فتكون الصفة
وتقلب للمعنى: دارا: نه دارا ۲ - تضاف الى الفعل
فتكون فعل امر غير صريح: نه كهى، نه چى ۳ -
تضاف الى الافعال الانشائية لتنفيها: ٿه گهر نه كردا،
ٿه گهر نه مردا

نه ۳ [پو] لا. ولا: نه ها له مال، نه ها لد ده پست.
نه پخته [ئن] غير مرتب، غير منظم، مشوش
نه جابهت [ن] نجابة، حياء
نه جابهت دار [ئن] نجيب، محترم، ذو حياء
نه جار [ن] نجار

نه جارى [ن] نجارة
نه جارى كردن [چ] امتهان النجارة
نه جه [ن] منطقة احراش

نه جين [ئن] ذو احراش: فرهى زه وه گه يان نه جينه.
نهخت [ئن] خصب: زه وى هه زار گيرى نهخته
په لكانه نهخته.

نهختال [ن] ذرة، كمية قليلة جدا
نهخت بوون [چ] التخصب، ان يصبح خصبا:
سه ماتي زه و پكيك نهخت بوو
نهخت كردن [چ] التخصيب: سه مات نهختى زه و

كَيْك .

نهختی [ن] خصوبة

نهخسور [ن] قصبه الافق

نهختینه [ئن] دسم: نانی نهختینه. گوشتاوی
نهختینه .

نهخش [ن] ۱ - نقش ۲ - تطریر

نهخش کیشان [ج] ۱ - نقش ۲ - التطریر

نهخشین [ئن] ۱ - منقوش ۲ - مطرز

نهخونهوار [ئن] امی: وەر له ئیمه نهخونهوار فره بو
چونکه مهکتب کهم بو.

نهخونهواری [ن] امیه: مهکتب فره بو
نهخوانهواری کهمهو بو.

نهخیر [سر] ۱ - کلا، لا: له سهردار پیرسیم - نهخیر
فایدهی نی به ۲ - للتعبیر عن الاستهزاء والرفض - ده

دینار بده پیم - نهخیر سه دینار

نهدارا [ئن] فقیر

نهدارای [ن] فقر: نهدارای چیشته بهدیگه .

نهدیبدی [ئن] متوحش، همجی

نهدیبه [ئن] غر: غیر حکیم، یفتقر الی تجارب
الحیة

نهەر [ن] حافة: نهری دهس

نهپانن [ج] النحیب، البكاء بصوت عال

نهره [ن] ۱ - ذکر: نهره شیر ۲ - زمجره، زئیر: نهره شیر

نهره نهر [ن] نحب متواصل

نهرگه [ن] منكب: نهرگه ی شان

نهرم [ئن] ۱ - لین ۲ - خفیف: وارانسی نهرم ۳ -
ناعم، املس ۴ - رقیق، شفق: دلّی نهرم ۵ - رخو:
قلیل الصلاية نسبیا، ثاسنی نهرم ۶ - بارد غیر حار او
حاد: تماکووی نهرم ۷ - بطيء: ری کردنی نهرم ۸ -
طریق: قابل للطرق ۹ - لطیف: ودود: قسهی نهرم
۱۰ - وثیر: جی ی نهرم.

نهرمه [ن] لحم بلا عظم .

نهرمگه [تم] نهرمه

نهرمی [ن] ۱ - لیونة ۲ - خفة ۳ - نعومة ۴ - رقة،
شفقة ۵ - رخاوة ۶ - برودة ۷ - بطء ۸ - قابلية الطرق
۹ - لطافة ۱۰ - كون الشيء (فراش) وثیرا.

نهرمین [ن] ارض لینه

نهرووک [ن] موات الزرع

نهرزاکهت [ن] دلال: وه نهرزاکه ته وه نان خوهین!

نهرزان [ئن] ۱ - جاهل ۲ - سري، مکتوم

نهرزر [ن] نذر

نهرزکردن [چ] تقدیم النذر: نهرز بکه، تا کورپت وه

سالم بایگه وه

نهسوق [ن] غنج، دلال: نهرا نهوقه ره قه برانی ،

خودا نهسوقت بشیونی .

نهسهقدار [ئن] مدلل

نهشئه [ن] نشوة، ابتهاج عامر

نهشئه دار [ئن] مبتهج

نهشئه کردن [چ] الابتهاج

نهعره ته [ن] نعیر

نهعره ته دان [چ] النعیر: نهعره ته داو هریشته

سه ری دژمن

نهعره ته کیشان [تم] نهعره ته دان

نهف [ن] نفع، فائده، ربح: ئی کاری ئیسوه هیچ

نهف نیه دیری .

نهفات [ن] رمی (بکلام قبیح)، قذف

نهفات کردن [چ] الرمی، القذف: ناوخاس ئووقه ره

بی مخته نهفات کیگه باوگی .

نهفاع [ئن] واسع، وسیع: حجره گه مان فره نفاعه .

نهفاعی [ن] وسعة

نهفام [ئن] جاهل نهفامی [ن] جهل، جهالة

نهفه رعام [ن] ابادة

نهفه رعام کردن [چ] الابادة: جهنگ نهفه رعامی نه ورپا

کرد .

نهفت [ن] نفظ: نهفت جی چیلگ گرتگه سه

نهفت کردن [ج] ۱ - التزويد بالنفط ۲ - رش النفط
علی ...

نهفتین [ئن] ۱ - نفتی، حاوی علی النفط، ملطخ
بالنفط ۲ - يعمل بالنفط: چراخ نهفتین

نهفتین کردن [ج] التلطیح بالنفط: نهفتین
مراخانیه گهی کرد.

نهفدار [ئن] مفید، مریح، نافع
نهفرین [ن] لعنة

نهفرین کرده [ئن] ملعون: شهیتان نهفرین کرده.

نهفرین کردن [ج] ان یلعن: خودا نهفرینی کردگه.

نهفله [ن] ۱ - تبذیر، تبذید

نهفله کردن [ج] التبذیر، التبذید: فهیروز پاره
دهرنیه کیگک، هدر نهفله کیگک

نهقاره [ن] نای

نهقاره ژهن [ن] عازف النای

نهقیم [ن] رصاعة

نهکا [پو] لثلا، کی لا، خشية، مخافة ان: قسه
نهکهن، نهکا محسن بتووری.

نهکوو [تم] نهکا

نهگک [تم] نهکا

نهگریس [ئن] منحوس، مشاکس، عنود

نهگووت [ئن] نحس وکسول

نه گوتهی [ن] نحاسه وکسل

نه لاتانن [ج] الجثیر، النعیر: جوور ئه ووری وه هار
نه لاتان و هات.

نه لاته [ن] جثیر، نعیر

نه لاتهدان [تم] نه لاتانن

نه مام [ن] شابه جمیله

نه مامهت [ن] مصیبه، مشکله: کهسی دیه لهی

نه مامهته، برا بهدی برا بکیگ

نه مامی [ن] جمال

نه مان [ج] ۱ - الفناء، الهلاك: کهس وه بانی دنیاوه

نیه مینی ۲ - التفاذ: پاره پیی نه ما.

نه مر [ئن] خالد: کهس نه مر نی به: گشت مرئی

نه مرئی [ن] خلود: نه مرئی ئه پرا شهیدانی مللهت!!

نه میان [ج] الانحناء: نه میاو چووئی ئه پرای.

نه ناس [ئن] غریب، غیر معروف: چون قهرت وه

یه کی نه ناس بدهم!!

نه ننگ [ئن] کسول، متوان: یاسین کار که ره، وه لی

رووستهم فره نه ننگ و بی دهسللاته

نه نگی [ن] کسل، توان

نه ننگ [ن] جده: ام الاب او الام

نه و [ن] لباد

نه و [ن] مورد: خودا له بانی سه روئی باخه، هیچ

نه‌وايه‌گی تر نه‌دیریم

نه‌واپر [ئن] مقطوع: من لا مورد له: هیچ

نه‌دیریک و نه‌واپره

نه‌واپر بوون [چ] ان یصبح بلا مورد: بووسانه‌گی‌ی

لی سه‌نین و نه‌واپر بو.

نه‌واپر کردن [چ] ان یقطع مورد: هه‌رچگ دایشت

بردنه‌ی و نه‌وا بری کردن.

نه‌واون [ئن] نافر: ترفض النعجة ارضاع صغیرها:

میه جرن نه‌واونه.

نه‌واون بوون [چ] ان یصبح نافرا: میه پهر نه‌واون

بو.

نه‌واون کردن [چ] جعله نافرا

نه‌وه [ن] ۱ - ابناء، خلف، احفاد، سلاله ۲ - جیل

نه‌وه [ن] بطل: غیر موجود اصلا: ئه‌را نه‌وه ئیژی!

نه‌وهت [ن] تسعین، تسعون (۹۰)

نه‌وهد [تم] نه‌وهت

نه‌وهدل [ئن] غیر راضی، غیر راغب: دیاره، احمد وه

ژن خوازین کوره‌ی نه‌وه‌دله.

نه‌وه‌دلی [ن] عدم الرضا، عدم الرغبة

نه‌وه‌وایه [ئن] ۱ - مبتسر: حادث او منجز قبل

الاولان: کاری نه‌وه‌وایه ۲ - خریج، مخروج: مولود

قبل موعد الولادة: منالی نه‌وه‌وایه.

نهوبهر [ن] باكورة (وبخاصة ثمار الموسم): خورماي
نهوبهر، نهوبهري سيف.

نهوجوان [ن] شباب

نهوجواني [ن] شباب: وه نهوجواني مرد.

نهورووز [ن] عيد النوروز في ٢١ اذار من كل سنة
- عيدنگ و دو نهورووز [در] فرحة غامرة: نهگر
دووسى بكن، عيدنگ و دو نهورووزه!

نهوس [ن] رغبة شديدة للاكل

نهوسن [ن] محب الاكل، اكال، كثير الاكل:
چليس و نهوسن.

نهوكر [ن] خادم، اجير في البيوت: باوگم نهوكرى
باوگي نهوّه. تا من بوومه نهوكرى.

نهوكونت [ن] قطعة رثة من اللباد

نهونهام [ن] جميل، فاتن

نهونهامى [ن] جمال، فتنة

نههات [ن] بلية، مصيبة، كارثة نكبة: كهس جوور
ته نههات نهگريگهى.

نههاتى [ن] نههات

نهى [ن] قصب: چيت له نهى دروست كريهئى. بلور
له نهى به

نهيجه [ن] غاية القصب

نهجرس [ن] حشرة الحرمز

نج [ن] رأس مدبب: چووی نج دار

نجه [ن] حث (ویخاصة الحيوان)

نجهنج [ن] حث متواصل

نج دار [نن] مدبب

نخه [ن] حمص، نبات الحمص

نخته [ن] ۱ - نقطة ۲ - ذرة ۳ - كمية قليلة

نخشه [ن] ۱ - اول الشيء: نخشهی تماکوو ۲ -

ذرة، ۳ - اقل شيء: وهيك نخشه بجولينه وه

کوشيهين.

نخون [ن] تشجيع، حث

نخون دان [ج] التشجيع، الحث: نخونی کوره گان

بده، خيشته گه بکيشن.

نرخ [ن] سعر، ثمن، قيمة

نرخ دار [نن] ثمين

نرخ دانان [ج] التسعير، وضع السعر: وهجه ني نرخی

دانان؟

نردونوار [نن] ذو ملابس جديدة: منال نردونوار.

نردونواری [ن] كون الفرد ذو ملابس جديدة

نرکانن [ج] ۱ - الانين، التأوه: له ژیری بار نرکنی.

۲ - الهدير.

نرکه [ن] ۱ - انين، تأوه ۲ - هدير

نرکه کردن [تم] نرکانن

نرکه نرک [ن] انین، مستمر، تاوه مستمر.
 نرکه هاتن [ج] الهدیر: سیروان نرکه ی تی.
 نرکونوار [تم] نردو نوار
 نز [ن] ۱ - کلام، نفوه، نطق ۲ - تسرب ۳ - قطر:
 نزی تاو. نزی ئه سر له چهوی نه هات.
 نزاع [ن] نزاع، منازعة

نزّه [ن] نضح تسرب (السائل)
 نزّه کردن [ج] النضح، التسرب: رَوْن له قوتی یه گه نزّه
 کرد.

نزرگ [ن] فواق، حازوق
 نزرگ کردن [ج] الفواق، ان يحوزق: منال بیمار هر
 نزرگ کرده و هری ها له خاسی
 نزم [ئن] ۱ - منخفص: زهوی نزم ۲ - واطیء:
 شنیورز له دالاهوو نزم تره ۳ - قصیر: من له براگه م
 نزم ترم

نزمان [ن] ارض منخفضة
 نزمانن [ج] ۱ - التنزیل ۲ - التخفیض
 نزمه و بوون [ج] ۱ - النزول ۲ - الانخفاض ۳ -
 القصر: جوّه هر وشك بوو، نزمه و بوو.
 نزمه و کردن [ج] ۱ - التنزیل ۲ - التخفیض، الخفض
 نزمی [ن] ۱ - انخفاض ۲ - قصر
 نزوله [ن] ۱ - التماس ۲ - انین، تاوه ۳ - اعدار،

حجة ٤ - امثلة

نزیک [ئن] قریب (مکانا وزمانا): مآلمان لیرووه نزیکه
سهری سال نزیکه. رهمهزان نزیکه.

نزیکه [ئک] حوالی، تقریباً: نزیکه‌ی سهد کهس ها
له مالیان

نزیکه‌وبوون [چ] التقرب: همر وهختی زه‌وله خوهر
نزیکه‌وبوو زمسانه نزیکه‌وبوه.

نزیکه‌وکردن [چ] التقرب: کهمی دهست نزیکه‌و
بکه.

نزیک بوونه‌وه [تم] نزیکه‌و بوون.

نزیک کردنه‌وه [تم] نزیکه‌و کردن

ئزی [ن] ١ - عدس، نبات العدس ٢ - کنایة عن
الصغر والقلة: ئزی‌یهک نان دا پیی.

نسر [ن] جذر، اساس: نسرطان ده‌رچگ

نسار [ن] الجانب المظلل من الجبل

نسریم [ئن] مشاکس: چهنی کوره‌گهت نسریم!

نسری [ن] مشاکسة

نشینه [ن] شرح، مقعد

نف [ن] غرق، کرع

نف نان [چ] الکرع: نف نا له تاوه‌گه

نق [ن] نطق: نق لی‌یه‌وه نه‌هات.

نقه [سر] تستعمل لحث الحمیر علی السیر

نق برین [چ] الاسکات: ته نقت بوورا

نقره [ن] معدن الفضة

نق کردن [چ] النطق ، التكلم: نق مهکه ، نقت بووری.

نقلانه [ن] نذیر نحس

نقلانه دان [چ] ان ینذر بالنحس: نقلانه لی دا تا بیمار کهفت

نق له بهن بردن [چ] الخنق (صوت): گورمیچه بهک دا له ناو زگی و نقی له په ن برد.

نق له بهن چوون [چ] الاختناق (صوت): عه روق کردو نقی له بهن چگ.

نقوره [ن] نقرة، حفرة عميقة

نقول [ن] کرامیل (حلوی) صلب.

نقوم [ن] ۱ - غرق ۲ - غوص

نقوم بردن [چ] الغوص: نقوم برده و ژیر

نقوم بوون [چ] الغرق: ناوه گه قول بو ، نقوم له تینی بو

نقوم کردن [چ] الاغراق: دهس پیه و ناو نقومی کرد له چالاوه گه.

نقیر [ن] ملك نکیر: جوور نقیرو نقیر ملی گرتگه.

نقیزه [ن] نخس

نقیزه دان [چ] النخس: نقیزه ی خه ره گه مه ده ، له قه وه شنی.

نك [ن] رأس مدبب: وه نكي قهله مهگه کرده پيشتيا
نكائن [چ] التأوه: له به تهوه گه ی گره نكنی
نكه [ن] تأوه.

نكه نك [ن] تأوه متواصل

نكته [ن] نكث

نكته كردن [چ] النكث به: نكته ی خوهت پيمان
كردید!

نك دار [ئن] مدبب

نكن [ئن]

نگا [ن] ۱ - مشاهده ۲ - رصد

نگابان [ن] راصد

نگابانی [ن] مهنة الراصد

نگابانی كردن [چ] الرصد: له تاوی دژمن، شهوو
رووژ نگابانی كه ن

نگاگر [ن] مشاهد، متفرج

نگاگردن [چ] المشاهدة، التفرج: شهوی، سهعتی
دوان نگای تهله فزیون كه م.

نگهت [ن] نكبة، مصيبة

نگهت گرتن [چ] التنكب، الاصابة بنكبة

نگهتی [ن] حالة بكون الفرد مصابا بنكبة او كارثة

نگین [ن] سطوة، قوة، سيطرة

نم [ن] ۱ - رذاذ ۲ - رطوبة

نماز [ن] صلاة، نمازی نیمه‌روو بویه. رووژی پینج
جار نمازه.

نمازکەر [ن] مصلی

نماز کردن [ج] اداء الصلاة، اقامة الصلاة: نمازی
عسر کردم و هاتم.

نمازی [ن] ۱ - ذو علاقة بالصلاة ۲ - المتمسك
بالصلاة

نمانن [ج] ۱ - التنزِيل: دهست بنمن تا دهسم
بره‌سیگه پیا ۲ - التخفيض: چیشته قورس زه و نمئی
نمهك [ن] طعام

نمهك کردن [ج] الغذاء، تناول الطعام: له شهوه كيهوه
نمهك هیچ نه‌کردهمه.

نمهئم [ن] مطر رذاذ

نمهئم کردن [ج] الرذاذ: ان ترذ السماء

نمتگ [ن] كمية قليلة جدا

نمرج [ن] ۱ - رطوبة ۲ - رائحة الرطوبة ۳ - شيء
خفيف: نمرچی تهو ها له له‌شی

نم دار [ن] رطب: زهوی نم دار

نم گرتن [ج] الترطب: ئارده‌گه نم گرتکه.

نموونه [ن] ۱ - نموذج: نموونهی تماکوو، نموونهی

گه‌نم ۲ - مثال: کامران نموونهی ئازایی و دل‌داری‌یه.

نهنگک [ن] حوت

نوا [نك] ۱ - امام: له نوامان رنی بکه ۲ - قبل:
ته مووز ها له نوای تاب.

نوات [ن] - نوی: سه نهم گولنه گهی دم نقل و نهوات
چون وه بی مراد من بچم له لات. [فولکلور]

نواکیش [ن] رائد، طلیعی، قیادی
نواکیشان [چ] القيادة، ان یكون طلیعة: کی نوایان
کیشا ئه را جهنگه؟

نوانگه [ئن] یکر: الولد الاول: میدیا منال نوانگیه
نوتگی [ن] ذره، کمیة قليلة: نوتگی نان. نوتگی
قهن.

نوخان [ن] اظفر: نوخانی کللگ که له م دریزه.
نوخانگر [ن] مقص الاظفر، مقلم الاظفر
نوخانن [چ] الغلق (کفة اليد): دهسی نوچان.
نور [ن] نور: نور خودا لهی کوره! نور ها له دم و
چه وی.

نورانن [چ] النحیب: البكاء بصوت عال: وهختی
نوران وه چه ویا هات وهتی به ژنه.

نورانی [ئن] نورانی، منور، مقدس: ثایه می نورانی
نوره [ن] زرنیخ

نوره [ن] نحیب

نوره نور [ن] نحیب متواصل
نوردگ [ن] خیاطة ناعمة: جارنی نوردگی پاوه نه گهی

ماگه .

نوردگ کردن [چ] ان یخیط خیاطة ناعمة : نوردگی
بالی شه‌وه‌گه‌م بکه‌م .

نوزانن [چ] النحاط : سه‌گه‌گه هه‌ر نوزنی
نوزانه‌وه [چ] النحاط باس‌تمرار : سه‌گه‌گه نوزانه‌وه‌و
وای .

نوزه [ن] نحاط ، هریر

نوزه‌کردن [تم] نوزانن

نوزه‌هاتن [چ] ال‌هریر باس‌تمرار : چه‌یه هه‌ر نوزه‌ی
تی؟

نوسیان [چ] الالتصاق : گوشته‌گه نوسیا بن قه‌زانه‌گه‌وه
نوسین [چ] ال‌کتابة ، التحریر : مه‌کتوویی ئه‌پرام
بنوس .

نوسینه‌وه [چ] ۱ - ان یعید ال‌کتابة ۲ - ال‌استساخ

نوشتانن [چ] اللوی : ده‌می چه‌قووه‌گه نوشتان .

نوشتیان [چ] ال‌التواء : ده‌می داسه‌گه نوشتیاگه .

نوکانن [چ] النشیج : چه‌ده هه‌ر نوکنی؟!

نوکه [ن] ۱ - نشیج ۲ - صوت ال‌بکاء

نوکه‌کردن [چ] التفوه : نوکه بکه‌ی نوکه‌ت برم .

نوکه‌نوکه [ن] نشیج متواصل

نون [ن] وصف ، استدلال علی

نون دان [چ] الوصف ، ال‌استدلال علی : نونی

نوو ۱ [ن] تسعة، تسع (۹)

نوو ۲ [ئن] ۱ - جدید ۲ - حدیث ۳ - معاصر

نووه [ن] نوبه، دور: دواي بهار نووهی ئه سفه ندياره.

نووه و بوون [چ] التجدد: خانگه، ئه گهر ئه ناوی

بدهی، نووه و بوو. مانگه نووه و بوه.

نووه و کردن [چ] التجديد: نووی تورمبيله گهی

کردگه سه وه

نووه و نه وه [چ] التجدد

نوویلان [ن] حمار بعمار سنة او اکثر

نووجه [تم] نه و بهر

نووخواز [ئن] متجدد، محب التجديد

نووخوازی [ن] تجديد، حب التجديد

نوور [ن] نور

نوور [ن] دعاء علی: وه دوعا نه ها تگه تا وه نوور بچوو

(په نند)

نوورانی [تم] نورانی

نووره [ن] نوبه، دور: که ی نووره ی من تیی؟ وه

نووره قسه بکه ن.

نوورسن [چ] النظر، المعاينة: دختر نوورسه

زه خمه گه به وه.

نوور کردن [چ] الدعاء علی: ئه را که يد نووری

شونى باوانم x وه دهس و وه دهه بگری داوانم
(فولکلور).

نووزده [ن] تسع عشرة، تسعة عشر (۱۹)

نووزدههم [ئن] تاسع عشر

نووزدههمین [ئن] التاسع عشر

نووزگه [ن] الولد البكر بالنسبة للنساء: نهوزاد
نووزگه‌ی جیزانه.

نووس [ن] تقییل

نووش [ن] شرب

نووشنگ [ن] دعاء: تعویذة مكتوبة تعلق على
الجسم

نووش کردن [ج] الشرب: لهی شهر به‌ته نووش بکه.

نووش گیان [سر] هنیئاً: نووشی گیانت بووا!

نووشین [تم] نووش کردن

نووگووشه [ن] شکل متسع

نوولا [ئن] متسع

نووما [ن] مهر، قلوة

نووشتگ [ن] تعویذة، حرز

نیارا [تم] نه‌دارا

نیارای [تم] نه‌داری

نیاز [ن] ۱ - نية، مراد، غاية، غرض ۲ - هدف

نيان [ن] سر

نيانگير [نن] متريص (وخاصة الكلب)

نيه [پيش] تضاف الى الفعل المضارع فتنفيه: مري
نيه مري. كهفي: نيه كهفي.

نيچير [ن] ۱ - فريسة ۲ - طريده

نيئر - ۵ [نن] ذكر: وهركي نيئر، داري نييره

نييره خهر [ن] ذكر الحمار

نييره ومايه [ن] نورماده

نييري [ن] حالة كون الحيوان او النبات او الانسان
ذكراً

نييره [ن] رمح

نييسان [ن] شهر نيسان: الشهر الخامس من السنة
الميلادية

نييسك [ن] غصة

وهنييسكادان [ج] الغص ب: تاوهگه دا وه نييسكيا.

نييشان [ن] ۱ - علامة، دالة ۲ - اظهار ۳ - ارشاد،

ادلال ۴ - علامة الزواج (كالخاتم مثلاً)

نييشانه [ن] ۱ - علامة طبيعية على جسم الانسان ۲ -

هدف، مرمي ۳ - رمز، اثر: نييشانه ي تاو سه ونزيه

(په ند)

نييشانشكن [ن] هدف

نييشان دان [ج] ۱ - العرض، الروي ۲ - التعليم ۳ -

الارشاد، التوجيه

نیشاندەر [ن] ۱ - مؤشر ۲ - موجة

نیشانن [چ] جعله یعقد، جعله یجلس: ئەپرا ئەو
مەردمە هان وە پاووە، بچوو بنیشان.

نیشته چی [ئن] مقیم

نیشته چیی [ن] اقامة

نیشتهر [ن] مبضعة

نیشتمان [ن] ۱ - قسم الدار الخاص بالعائلة ۲ -

وطن

نیشتگ [ئن] قاعد، جالس

نیشتگانی [ن] قعود، جلوس: وه نیشتگانیه و دره و
کرد.

نیشتن [چ] ۱ - القعود، الجلوس ۲ - التغوط: دۆه که

خوون نیشتم

نیشتنه وه [چ] ۱ - الهبوط ۲ - الحط علی:

کور کورینگ نیشته و بانی دیواری باخه گه مان

نیک ۱ [ن] مغزل

نیک ۲ [ئن] حسن: کاری نیک

نیکى [ن] حسنه، احسان: سزای نیکى به دى به!

[په ند]

نیکى کردن [چ] الاحسان: هه ره کس نیکى بکا نیکى

تییگه ده سی

نیله [ن] من قطع المحراث

نیلی [ئن] نیلی (لون)

نیم [ن] نصف: نیم دینار. نیم گهز پارچه

نیمه [ن] ۱ - منتصف: نیمه‌ی ری ۲ - نصف:

نیمه‌ی دکانه‌گه هنی براگه‌یه.

نیمه‌روو [ن] ظهر: منتصف النهار

نیمه‌شهو [ن] منتصف الليل

نیمچه [ئن] ۱ - خفیف: نیمچه تهو ۲ - شبه. جزیه

نیمدار [ئن] عتیق: کهوه‌گه‌م نیمداره

- و -

و ۱ [ن] /واو/ الحرف الخامس والعشرون من

الالف باء

و ۲ [أ] ۱ - حرف جر: وهجه‌هاتی؟ وه سیاره

۲ - اداة العطف: من و علی و ستار

وا [ن] ۱ - هواء، ریح ۲ - قتل ۳ - ويل:

واوه یه‌کی قسه بکا

أ - وه وایادان [چ] ۱ - ان یعطیه للریح ۲ - التبذیر:

هرچگه دایشت دایه‌ی وه وایا.

ب - وه وایاگردن [چ] الدرّی: گه‌نمه‌گه خاک‌ها

له‌تی، که‌می بکنه‌ی وه وایا.

وات [ن] عبیره: بوه وات

واته [ن] ۱ - فضیحة ۲ - ماثورة

واپوور [ن] سبيل لتدخين الترياق
وادان [چ] ۱ - الفتل ۲ - النفخ : وای پاسکله گه‌ی دا
۳ - التهوية

وار ۱ [ن] رسم يؤخذ من لاعبي القمار اثناء اللعب
وار ۲ [پاش] تضاف الي جذر الفعل فتكون اسم
الفاعل: خوهن + وار = خوهنه‌وار

وار [ن] توسل، تضرع
واران [ن] مطر، غيث: له زمسان، فره واران واری.
وارانن [چ] الامطار: خودا واران وارنی.

واره‌وهاتن [چ] التوسل، التضرع: فره واره‌وهات،
منیش پاره‌گه‌ی دامه‌وه.

وارگ [ن] ۱ - اجهاش باليكاء ۲ - كتكوت
بعمر (۳-۴) اشهر

وارگ له بانگ دان [چ] الانفجار بکاء: هر چه‌وی
لیمان کفت وارگ دا له بانگ.

وارگ لی نه‌لسیان [چ] الانفجار صراخا

وارکوو [ن] ولی الامر

واریان [چ] ان يمطر عليه: واریا پیا وه خه‌راو
واروا [ن] استبراد

وارواکه‌فتن [چ] الاستبراد: سه‌رم ژان نه‌کا. دیاره
واروا که‌فته.

وارین [ن] الهطول (مطر): په‌سا واران واری

واز ۱ [ن] ۱ - کف ۲ - ترك
 واز ۲ [ن] ۱ - مفتوح ۲ - طليق
 وازانسن [چ] ۱ - ان يلعب ۲ - ان يلعب، ان
 يخدم: وازانه‌ی و هرچگك دايشت لی سته‌ی.
 وازنه‌ی [ن] مرهم
 وازبوون [چ] الانفتاح عكس الانغلاق
 وازکردن [چ] الفتح: وازی قاپیه‌گه بکه. وازی
 جانتاگه بکه.
 وازلی هاوردن [چ] ان يدعه، ان يترکه لسبيله: وازه
 لی بار، بیلا بچوو.
 واز هاوردن [چ] ۱ - الكف ۲ - التخلي عن: واز
 نه‌هاورد تا هه‌قی خوه‌ی لیان نه‌سن
 وازی [ن] ۱ - لعب، لهو ۲ - فسحة: له وازیه‌گه‌ی
 نیشتمان نیشن
 وازیکه‌ر [ن] لاعب: جبار وازیکه‌ری تووپانه
 وازی‌کردن [چ] اللعب، اللهو: بچن ئه‌را خوه‌تان
 وازی بکه‌ن.
 وازین [چ] اللعب: منال، بچن له ده‌شت بوازن.
 وازوو [ن] عودة الی شيء ما.
 وازوو‌کردنه‌وه [چ] العودة الی تکرار شيء ما:
 ئیسه نان خواردن. ههم وازوو‌کردنه‌وه!
 واشه [ن] طير باشق

واق [ن] ۱ - فکر، عقل، ذهن ۲ - احساس
 شعور، ادراك
 واق بردن [ج] الاذمال: وه قيژه واقيان برد.
 واق بردنه وه [ج] الذهول، الانذهال: له ترسا واقی
 بردگه سه وه.
 واق چوون [ج] الذهول، الانذهال: له ترسی
 کوریه ی واقی چگه.
 واق ور [ئن] مذهبول
 واق وری [ن] ذهول
 واکردن [ج] ۱ - النفع ۲ - الانتفاخ: له به خواردگه وا
 کردگه.
 واکیش [ن] فتحة التهوية في البيت او السرداب
 واکرتن [ج] ۱ - الانتفاخ، التورم ۲ - التبرم: قسه
 فره مهکه، همم واکرتهدا
 وال [ئن] ۱ - عريض ۲ - مفترش
 والهوبوون [ج] ۱ - التعرض ۲ - الانفراش ۳ -
 التفرش
 واله وکردن [ج] ۱ - التعريض ۲ - التفريش ۳ - جمعه
 منفوشا: قزی واله وکردگه.
 والی [ن] ۱ - كون الشيء عريضا ۲ - كون الشعر
 منفوشا
 وانگه [ن] عويل: البكاء بصوت عال على الميت،

التفجع

واوه جيلگ [ئن] سهل الكسر، هش

واوه زار [ن] مشتكى : واوه زارى وه خودا.

واوه شن [ن] مهواة

واوه شن كردن [چ] ان يهوي بالمهواة : كه مى

واوه شنى گوشته گه بکه .

واوه يلى [ن] ويل، كارثة، مصيبة

واوه يلى كردن [چ] الولولة : له سهر قهورى كورهى

ههرواوه يلى كرد .

واولله [ن] ورم، انتفاخ هوايى

واولله گرتن [چ] التورم، الانتفاخ : دهم وچهوى واولله

گرتگه .

واهمه [ن] وهم : قلق غير حقيقي

وايانن [چ] ۱ - الخطف، الاختطاف ۲ - ان يهزم :

له بهن وایانتهى

وايهم [ن] شجيرة ثمارها تشبه اللوز

وايهمه [تم] بايهمه .

واى بوور [ن] الغنغرينا، مرض الاكال، الموات

واى سوهر [ن] حمرة : مرض جلدي

واين [چ] ۱ - الهرب ۲ - الانهزام : پوولا له دهس

بالباز وای .

وه [پاش] تضاف الى الاسم والصفة فتكون الحال :

وہتاو ہات . وہپا ہات

وہبا [ن] وباء

وہتہن [ن] وطن ، موطن

وہتہنی [ن] قول ، مقولۃ: جلال وہتہنی: کما یقول
جلال

وہتن [ج] القول: چہ وہتن؟ ہدیچگ وہنی بی فایدہ
ہی.

وہتنہوہ [ج] الافشاء (سر، خیر.. الخ): ہدیچگ
کردی ئہرا باوگت وہتیہوہ.

وہجہل [ن] هلاك

وہ وہجہل دان [ج] دفعه الى الهلاك: فی کارہ مہکہ،
دہیدہمان وہ وہجہلوہ.

وہجی [ن] معقول، مقبول: قسہگہی وہجی بہ.

وہج [ن] غصن، فرع

وہچگہ [ن] صغير: وہچگہ سہگ ، وچگہ گورگ

وہدی کردن [ج] ۱ - الحصول علی ۲ - الاكتشاف:
وہدی کردنی مالیان ٹاسانہ.

وہدی ہاتن [ج] التولد: کہی شمار وہدی ہات؟

وہر ۱ [ن] ۱ - قدر (في اللبس) ۲ - عرض: چہن

گہز وہریہ؟ ۳ - حد (سيف، شفرة): جوور قیارہ

وہرو پشت نہدیبری

وہر ۲ [ن] ۱ - ظرف مکان: امام ۲ - ظرف زمان:

قبل

ا - نهو وهر بردن [چ] ۱ - التقديم ۲ - الاحضار
(وخاصة لدى الجهة الطالبة)

ب - نهو وهر چوون [چ] ۱ - التقدّم ۲ - الحضور

ج - لهو وهر چوون [چ] التمكن على : له وهرم بچوو
ژنی خوازم

ه - له وهردان [چ] السوق (غنم، حيوان.. الخ)

و - له وهر كردن [چ] اللبس : زقومه، پالتاوه گت بکه له
وهر.

وهرانیل [ن] صدرية

وهر او [ن] كمية من الماء كافية لسقي لوحة من
الزرع، سقية

وهر او رد [ن] مقابل

وهره سووزه [ن] حرقه في فم المعلة (ناشئة عن سوء
الهضم)

وهره قهت گرتن [چ] التحمل : تهوه گه ی گره،
وهره قهتی نیه گری.

وهرهك [ن] نيب : خيط او جبل يثبت به جلال
الحيوان من الامام ليمنع، مستجاره.

وهره لا بوون [چ] ان يصبح طليقا، ان يصبح مسرحا:
پهسه گان وهره لا بوونه.

وهره لا كردن [چ] جعله طليقا، جعله مسرحا: وهره لای

منالہگان مہکہ .

وہرہ لای [ن] کون الفرد او الحيوان طليقا، مسرحا

وہرہن [ن] کبش

وہرہ نيسك [ن] نشيج

وہرہ پرو [نك] وجها لوجه : وہ وہرہ پرو نہ ویرنی قسہ پی
بکیک .

وہرہ سہ [ن] حساب : دوانہ لیان لہ وہرہ سہ ی منن .

وہرہو [نك] نحو، تجاه : وہرہو مال وہرہو ہہ ورامان

وہرہ وہرہ [نك] تدریجیا : وہرہ وہرہ چہ لتوکہ گہ کوتان .

وہرچہ وی [نن] افضل، مفضل : میہ جہرن وہرچہ وی
ریہ نہ گمہ .

وہرد [ن] ۱ - کراب : حرثۃ الارض دون بذرها ۲ -

حل، فك ۳ - اطلاق، تحریر .

وہردالآن [ن] طرمہ

وہردہ سی [ن] فراش، صانع

وہردہ وہردہ [ن] محاولة الهجوم على الخصم

وہردہ وہردہ کردن [چ] ان يحاول الهجوم على

الخصم : دیم مراد وہردہ وہردہ کرد ئہرا براگہ ی

وہردہ برین [چ] حرثۃ الارض دون بذرها : وہردہ برینہ،

وہلی جاری توہم نہ خسنہ

وہرددان [چ] ۱ - الحل، الفك ۲ - اطلاق السراح

وہرددانہ وہ [چ] اعادۃ حرثۃ الارض

وهردلهك [ن] سوق عنوة: وه وهردلهك بردهى ثهرا مال.

وهرزش [ن] رياضة

وهرزير [ن] فلاح اجير

وه رزيرى [ن] فلاحه بالاجرة

وهرشهو [ن] معدن «ستيل»

وهرك [ن] حمل: صغار الغنم

وهرگه [ن] امام (في الركون): يهكى سوار وهرگهى

بوو، يهكى سوار پيشتگهى

وهرگه وهران [ن] ضد، عداء: بوئه وه وهرگه ورائى

يهكترى

وهرگرتن [چ] ۱- الضد ۲ - السد ۳ - الاستلام

وهرگن [ن] عهن: وهرگنى كاوپر: خوږى له وهرگن

گرانتره (صوف الحمل)

وهرهمه مگى [ن] رضيع: منال وهرهمه مگى

وهرمل [ن] مكثفه: من قطع البردعة.

وهران [چ] ۱ - الهجوم على ۲ - التوجه على غير

هدى

وهرانگ [ن] قطعة من القماش او اي نسيج اخر

تضعه النساء تحت القرب التي تحملها على ظهرها.

وهرور [ن] مسدس

وهز [ن] ۱ - مثل، شكل: كهس له وهزى ثهوان نى يه

۲ - ضارب الى: زهردوهز.

وسپ [ن] مدح
وهسپوده [ن] مادح
وهسپ دانه وه [چ] الملح: ههر وهسپی سامال دانه وه
له نازایی

وهسمه [ن] وسمة، صبغة الوسمة
وهشانن [چ] الرمي، القذف: بی زهجمهت نهو قهله مه
ته رام بوهشن.

وهشکیان [چ] الضرب: وهشکیا تیان و شهل و پهلیان
کرد.

- له یهك وهشکیان: التضارب: خیللی باپیر وهشکیانه
له یهك.

وهعهده [ن] ۱ - وعده، عهد، تعهد ۲ - موعد
وهعهده دان [چ] ۱ - الوعد، العهد، التعهد ۲ - ان
یعین موعد: وهعهده دانه ئیواره یهکهو بگرن.

وهفر [ن] ثلج: له زمسان وهفر واری
وهفرین [ئن] ۱ - ثلجي ۲ - ابيض کلون الثلج
وهقائن [چ] البكاء بصوت كانه مريض (وبخاصة
الطفل): نهو مناله چهیه، ههر وهقئی؟

وهقههاتن [تم] وهقائن

وهق کوتان [تم] وهقائن

وهکهژوو [ن] تلكؤ اللسان

وهلآت [ن] ۱ - ولاية ۲ - دولة، قطر ۳ - وطن

وهلآئن [چ] الولولة، الثرثرة
 وهله [ن] ١ - ولولة ٢ - ثرثرة
 وهلك [ن] عكازة: عصي المشي
 وهلكهت [ئن] متعب، منهوك القوى
 وهلكهت بوون [چ] ان يتعب
 وهلكهت كردن [چ] ان يتعب: كيشه وهلكهتمان
 كرد.

وهلهوهل [ن] ولولة، ثرثرة
 وهلهوهل كردن [چ] الولولة، الثرثرة: بهسه! كهه
 وهلهوهل بكه.

وهلف [ن] ١ - خرطوم مياه ٢ - حنفيه الماء ٣ -
 زبانه، ولف

وهلنگ [ن] ١ - ورف الشجر ٢ - ورق الكتابة

وهلى [پو] لكن: كامران زيلهكه، وهلى زمخته
 وهن [ن] شجرة البطم ٢ - مشكلة: چ وهنى نايهوه!
 وهنوشه [ن] بنفسج

وهنوشه [ئن] بنفسجي، لون بنفسجي
 وهنگ [تك] مصاب بالدوار، دائخ: سهرم وهنگه
 وهنگ بوون [چ] ان يصاب بالدوار، بالدوخة:
 لهدهنگى منال وهنگ بوم
 وهنگ كردن [چ] جعله يدوخ: بوورهى مهكينهگه
 وهنگمان كرد.

وهنگی [ن] دوار، دوخه

وهو [ن] كنة: زوجة الابن بالنسبة للوالدين

وهوحه [سر] تستعمل لايقاف الايقار

وههار [ن] ربيع: له وههار دنيا سهوئزه.

وههاری [ئن] ربيعي، خاص بالربيع؛ دلنگی وههاری

وههس [ن] ۱ - طبع، مزاج ۲ - رغبة ۳ - انشراح،

فرصة

وههس دار [ئن] ۱ - ذو مزاج ۲ - منشرح الصدر،

فرح.

وهی ۱ [سر] تستعمل للتعبير عن الاستغراب: وهي!

چهني روى سهخته!

وهی ۲ [ئب] نداء الاستغاثة: وهي مردم. وهي باوگه

وهيشت [ن] ۱ - حرارة: وهيشتي ناگر ۲ - شدة،

حدة: له وهيشتي ژانی سهر قهراری نهگرت.

وهيشت دار [ئپه] ۱ - حار ۲ - شديد، حاد.

وهی وهی [سر] ۱ - للتعبير عن الاستغراب والتهكم ۲

- للتعبير عن الاعجاب

وته [ن] ۱ - كلام، نطق ۲ - تمتمة

وتهوت [ن] تمتمة مستمرة

وتووات [تم] وتهوت

وتوویل [ئن] صععلوك

وتووئلی [ن] صععلكة

- وجاخ [ن] ۱ - موقد: وجاخی کوورو تهژگای سیه
 ۲ - كناية عن الاولاد والذرية.
- وجاخ کوور [ئن] الذي لا ینجب الاولاد
 وجاخ کووری [ن] عدم انجاب الاولاد
- وړ [ئن] ۱ - دائخ، مصاب بالدوار: ههوا گرتمه و وړم
 ۲ - اټول، مسطول: وړه، هېچ نیه زانی.
- وړا [ئن] مهذار: ئی قهره قسه کهیت وړا لیت
 ده چگه.
- وړابوون [چ] ان یصبح مهذارا: فره قسه مهکه وړا
 بود.
- وړانن [چ] ۱ - الهذر ۲ - اللوم، التأنيب: همیشه
 له وه وه گهی وړنی
 وړه [ن] ملامه، تأنيب ۲ - هذر
 وړه کردن [چ] اللوم، التأنيب
- وړبوون [چ] ۱ - الاصابة بالدوخة، الاصابة بالدوار
 ۲ - ان یصبح اټول، مسطول
 وړحهو [سر] تستعمل للحث والتشجيع
 وړچ [ن] دب
- وړد - ۱ [ن] ۱ - عله، مصيبة ۲ - عمل: وړد گهنی
 گرتیده له وهر ۳ - وسوسة
- وړد - ۲ [ئن] ۱ - دقیق، ناعم ۲ - مسحوق
 وړدان [چ] الهذر: بهسه! کهم وړ بده!

ورده‌ورده [ثك] تدریجاً، شیئا فشیئا: ورده ورده
کاره‌گه‌یان که‌فته و ده‌یشت.

وردکردن [چ] الوسوسة: دلی ورد کرد.

وردومان [ن] قصف: وردومانی شار قه‌یخه‌یه.

وردومان کردن [چ] القصف: دوژمن وردومانی
شاره‌گه‌مان کرد.

ورپرگ [ن] لجاجه، عناد

ورپرگ کردن [چ] اللجاجه، العناد: نه‌یه قیزیکه،
کوپه‌مان وورپرگ کیگک.

ورسگ [ئن] جائع: له‌شه‌وه‌کیه‌وه نان نه‌خواردمه،
ورسگمه.

ورسگ بوون [چ] الجوع: نه‌وه نان، هر وه‌ختی
ورسگت بو نان بخوه.

ورسگ کردن [چ] التجویع: ناوی شیرین، ورسگ
کیک.

ورسگی [ن] جوع: له ورسگی پا خس

ورسی [تم] ورسگی

ورکردن [چ] ۱ - ان یصبه بالدوار ۲ - ان یصیره
اثول: نه‌وقه‌ره دانه لی وری کردن.

وروویم [ن] لغط: کلام غیر مفهوم: مه‌رده‌گه ورو
ویمیانه

وروویم کردن [چ] اللغط: به‌سه، کهم ورو ویم

بکهن .

وری [ن] ۱ - دوخه، دوار ۲ - نول

وریا [ئن] نییه، متتبه، یقظ، محترس، خذر

وریابوون [چ] الانتباه، الیقظة، الاحتراس، الحذر:

وریا بوو، پاره‌گهت نه‌دزن .

وریاکردن [چ] التنبیه، الایقاظ، التحذیر

وریسکائن [چ] ان یخز وخرزا حادا وفجائیا: جار جار

پیشتم وریسکنی

وریسکه [ن] وخرز حاد ومفاجیء

ورینه [ن] هذیان، بطاح

ورینه‌کردن [چ] الهذیان، البطاح: وه دهمی خه‌وه‌و

ورینه کرد .

وزه [ن] نطق، تفوه .

وزه‌کردن [چ] النطق، التفوه

وزه [ن] شبر: المسافة ما بین اصبع الابهام واصبع

الخنصر

وزه‌کردن [چ] القیاس بالشبر: وژهی قالیه‌گه بکه بزآن

چه‌نی دریژه .

وس [سر] اسکت!

وسائن [چ] الایقاف: بووسنه‌ی تا هاتم . له‌ری

وسانان تا بره‌سمه‌پینانا .

وسواس [ئن] مسوس

وسواسی [ن] وسوسة

وسیاگه [نن] واقف

وسیان [ج] ۱ - الوقوف ۲ - التوقف: مه‌کینه‌گه
وسیاگه

وسیان‌هوه [ج] التوقف: جه‌نگک وسیاوهو، هه‌رک‌ه‌س
هاته‌و ئه‌را مالی خو‌هی

وشه [سر] تستعمل لطرده‌ الحمیر

وشك [ئن] ۱ - یابس: خه‌له‌ی وشك ۲ - صلب،
متصلب: ده‌ماری له‌شم وشكه ۳ - نقد: پاره‌ی وشك
۴ - متکبر: لوتی وشكه ۵ - مضرج: گیانی وشكه له
خون ۶ - جاف ۷ - ناشف ۸ - ناضب ۹ - غیر
حامل: مانگه‌گه‌مان وشكه.

وشکانن [ج] التفتیش: بالباز وشکاننه‌مان.

وشکائی [ن] ۱ - ارض یابسه ۲ - جو‌آو طقس صاح

وشكه [ن] صاف، خالص: سی دینار وشكه

وشكه‌وبوون [ج] الجف، النشف: له‌چگه‌گه‌م
شووردمه‌و هی‌مان وشكه‌و نه‌بو‌ه.

وشكه‌وکه‌ر [ن] مجفف، مجففة

وشكه‌وکردن [ج] ۱ - التجفیف ۲ - التنشیف: وه

ئاگر ده‌زماله‌گه‌ی وشكه‌و کرد.

وشك بوون [ج] ۱ - التصلب: قولم ووشك بو‌ه ۲ -

التضرج: وشك بو‌ه له‌ خون ۳ - النضوب: چال‌آوه‌گه

وشك بؤه ٤ - الموت: داره خورماگه وشك بؤه.
وشك كردن [چ] ١ - التصليب ٢ - ان يجف حليه
(حيوان - انسان) مانگاگه مان وشك گردگه ٣- ان
يجف ماءه: جووه گه وشك كردگه. چالآوه گه وشك
گردگه ٤ - التضريج: وشكى كرد له خون ٥ -
التلطبخ: وشكى كرد له خهرك ٦ - التوقف عن
الانجاب: بزن هول وشك كردگه.

وشكن [ئن] ١ - صلب قليلا ٢ - حشن
وشكنى [ن] ١ - صلابه ٢ - خشونه
وشكى [ن] ١ - بيس ٢ - جفاف ٣ - صلابه ٤ - تكبير

وشيان [چ] النزف: خونى لوتى وشيا.
وشين [چ] الحلب: خاوهر پهسا مانگاگه وشى
ول [ئن] ١ - تائه ٢ - طليق: نووماگه يان ولّه
٣- عديم الفائدة ٤ - غير ذي اهمية ، غير ذي
فائدة ٥ - طائش: گوللهى ولّ.

ولآ [ئن] ١ - واسع، وسيع ٢ - متفرش
ولآخ [ن] دواب
ولآخانه [ن] رسم يؤخذ على الحيوان مقابل مبيته في
الخان او اي مكان اخر.

لآيه و بوبون [چ] ١ - التفرش ٢ - التوسع
لآيه و كردن [چ] ١ - التفرش ٢ - التوسع
لآين [چ] الفرق: كه مى له شم بولآ ٢ - العصر باليد

۳ - الدوس: منال قه‌سیله‌گه وه پا ولاین ۴ - العجن:
خه‌وره‌گه خاس نه‌ولایا‌گه.

ولایی [ن] ۱ - وسعه ۲ - تفرش

ول بوون [ج] التیه، الضیاع: له‌ری ول بوم.

ولک [ن] ورك

ول کردن [ج] ۱ - جعله یته، یضیع: نه‌وه چه‌که‌یدا!

ولمان کردی ۲ - اطلاق سراح: مانگی له‌به‌ن بوم.

ولی کردن.

۳ - الحل، الفك ۴ - تركه فی مكان حتى یته: ولی

سه‌گه‌گیان کرد له‌دوری تاوای.

ولنگه [ن] صدی: ولنگهی ده‌نگیان نه‌ژنه‌فتم.

ولنگه‌کردن [ج] الصدی: ده‌نگی ولنگه‌کرد.

ولی [ن] ۱ - تیه، ضیاع ۲ - کون الشیء او الفرد

عديم الفائدة او غير ذي قيمة او اهمية ۳ - تحرر من

القيود

ولیان [ج] التعجن: خه‌وره‌گه خاس نیه‌ولیی

وننه [پو] والا: ده‌نگ مه‌که، وننه تووری

وتی [ن] لطم الخدود علی المیت

ویار [ن] معبر النهر: ویاری جووه‌گه‌ها له‌خواری

تاویه‌وه.

ویارکردن [ج] الطفر: له‌عه‌رق خواردن شه‌وویارنیه

کیگ

ویانگ [ن] حجة، تحجج، عذر، ذریعة، تذرع
ویانگ گرتن [چ] التحجج، التذرع، الاتیان بالاعذار

ویهن [ن] شجرة البطم

ویر [سر] علی حسابی

ویران [ئن] ۱ - خرب، مهدومة، منهدم: مالم ویرانه

۲ - مبهذل: حالم ویرانه

ویران بوون [چ] ۱ - التخریب، التهدم ۲ - ان

یسوء: کاره گه مان ویران بو ۳ - ان یتلف: چاکه ته گهم

ویران بو ۴ - التبید

ویران کردن [چ] ۱ - التخریب، التهدیم ۲ - التبید

۳ - الاتلاف

ویرائی [ن] ۱ - خراب، هدم ۲ - سوء ۳ - تبید ۴ -

تلف

ویر کردن [چ] ان یدفع (حسابا) بدلا عن: ویری پانزه

نه فهر کرد. ویری چایی پانزه نه فهر کرد.

ویروو [سر] للتعبیر عن الهلع: ویروو لی دیدامه!

ویزه [ن] ازیز: ویزه ی گولله

ویزه هاتن [چ] الازیز: ویزه ی گولله وه بان سه رمانا

هات.

ویژدان [ن] وجدان، ضمیر

ویژدان دار [ئن] ذو وجدان، ذو ضمیر: ههر که س

ویژدان داروئی کاره نیه کیك.

ویژدنگ [ن] رکه
ویژنگ [ن] غربال ذو ثقوب صغيرة
ویژنگ کردن [چ] الغریلة: ویژنگی جوہگہ بکہ
ویژو واژ [ن] تنمل
ویژو واژ کردن [چ] التتمل: دەسم تہزیگ وویژو واژ
کیگ.

ویش [ن] حرش، احراش
ویشگ [ن] سقط الحصاد: ما یسقط من السنابل
عند الحصاد

ویشگ چن [ن] اللقاط: الذي یلقط سقط الحصاد
من السنابل

ویشگ چنین [چ] اللقط: جمع سقط الحصاد
ویقائن [چ] الوقوة: ئەو منالہ چہیہ، ہەر ویقئی!
ویقہ [ن] وقوة

ویقہویق [ن] وقوة متواصلة
ویقن [ئن] ۱ - كثير الوقوة ۲ - ضعيف البنية: منالی
ویقن.

ویل [ن] الدرك الاسفل من النار

ویل [تم] ولّ

ویل بوون [تم] ولّ بوون

ویل کردن [تم] ولّ کردن.

ویل وچیل [ئن] بلید: شکر فرہ ورو ویل وچیلہ.

ویل وچیلی [ن] بلادہ

ویم [ن] مشکلة: خودایا توشی چه ویمی ہاتم!

وینہ [ن] ۱ - صورة ۲ - رسم ۳ - شکل ، هیثہ

۴ - مثل: کہس له وینہی نی یہ

وینہگا [ن] ۱ - مصور ۲ - مرسم

وینہگر [ن] ۱ - مصور ۲ - رسام

وینہگرتن [چ] ۱ - التصوير ۲ - الرسم: وینہی

دارتاشی گرتگہ

- ه -

هـ [ن] / هی / الحرف السادس والعشرون من الالف

باء

ها ۱ [ك] فعل كینونة للمفرد الغائب: رشید ها له

مال

ها ۲ [أ] نعم: کریم! ها

ها ۳ [س] تستعمل للاستفسار والاستغراب: ها چه

یکہم!

هات [ن] ۱ - حظ، نصیب ۲ - خیر

هاتن ۱ [چ] ۱ - المجيء: دوه که کی هات تہرا

مالیان! ۲ - الهبوب: کہمی وا تیی

هاتن ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتكون مصدر

الفعل: گیر + هاتن = گیرهاتن

هات وچوو [ن] تنقل

هات وچو وکردن [چ] التنقل: هات وچو وکن له
بهینی مندلی و خانہ قی .

هات ونه هات [ئن] مجهول النتيجة: ئی کاره هات و
نه هاته: ئه یه ری هات و نه هاته .

هاجی لهق لهق [ن] طیر اللقلق

هار [ئن] ۱ - مسعور، مکلوب ۲ - هائج ۳ - عنیف
۴ - مجنون

هاره [ن] ۱ - خریر الماء ۲ - ضجیح الاصوات

هاربوون [چ] ۱ - التسعر، التکلب ۲ - ان یصبح
هائجا ۳ - ان یصبح عنیفا ۴ - الجنون، التجنن: له
دهوله مهنی هار بوه .

هارکردن [چ] ان یجن، ان یخبل: پاره هاری
کردگه .

هاری [ن] ۱ - داء الکلب ۲ - جنون

هازر [ئن] ۱ - حاضر ۲ - متهیء: نان هازره شام
بکه یم؟

هازربوون [چ] ۱ - الحضور ۲ - التهیؤ: هازر بوون
تا بچین

هازرکردن [چ] ۱ - التحضیر، الاحضار ۲ - التهیئة

هازری [ن] ۱ - حضور، تحضر ۲ - تهیؤ، التهیئة

هاژه [ن] ۱ - خریر: هاژه ی ئاو ۲ - ازیز: هاژه ی
گولله

هاژه کردن [چ] ۱ - الخریر ۲ - الازیز
 هاژه هاتن [تم] هاژه کردن
 هاژه هاژه [ن] ۱ - خریر متواصل ۲ - ازیز متواصل
 هاشا [ن] انکار
 هاشا کردن [چ] الانکار
 هال ۱ [ن] فقدان الوعي وبخاصة لدى النساء عند
 الولادة
 هال ۲ [ثن] خدر: دگانم هاله
 هاله له قی [ن] ترنج، تزحج: هاله له قی ته پای هات.
 هال بوون [چ] الخدر: دگانم هال بو.
 هال کردن [چ] ۱ - فقد الوعي: ژنه ی میرزا هال
 کردو مرد.
 ۲ - التخدير: نه ناره گه ترش بوو دگانم هال کرد
 هالی [ن] - فقد الوعي ۲ - خدر تخدير
 هالی [ثن] عارف، متبه: سالار هالی به
 هالی بوون [چ] الادراك: له قسه گهم هالی بو؟
 هالی کردن [چ] الاعلام، التنبیه: هالی مال بکهو
 بچوو ته پای ته فری.
 هام [ن] ما يفرش من البيدر حوله لدوسه.
 هاماج [ن] ۱ - مجال ۲ - مسافة: بهینی من وئه وان
 هاماجی په نجا متر نه یو.
 هامخه [ن] الذي يفرش «الهام»

هام حسن [چ] ان يفرش «الهام»: هامی خهرمانگه
خس.

هامشوو [ن] ۱ - التزاور: هامشوو تان ها له يهك؟ ۲ -
تردد على مكان معين: هامشوويان ها له شار؟
هامشو و كردن [چ] التزاور: هيّمان هامشوو يه كتری
كه ن.

هان ۱ [ن] تحريض، حث

هان ۲ [ك] فعل الكينونة للجمع الغائب:

احمد و محمد هان له بازار.

هانا [ن] ۱ - التجاء، لجوء ۲ - استغاثة: هانام وه
كه س نيه پرسی.

هانابردن [چ] اللجوء، الالتجاء: هانا بردهو
قهومه گانی.

هانابانا [ن] الظواهر والبواطن: گشت هاناو بانای
زانی.

هان دان [چ] التحريض، الحث: هانی مناله گان دا

کوچگه فریبی یکن. هانی سگه گه داو پی

هاندهر [ن] محرض

هاها ۱ [سر] تستعمل للاستغراب والاعجاب: هاها،

نيه زانی!

هاها ۲ [ثب] نداء: هاها باوگه! هاها پروّله. هاها

شوان!

- هاو [پش] تضاف الى الاسم فتعني: ۱- المعية
- ۲- نظير: هاو + تا = هاواتا ۳- مماثل، متشابه، صنو
- ۴- رفاقة، زمالة: هاو + رپی = هاورپی.
- هاوار ۱- [ن] صراخ الاستغاثة والاستجداء: دهنگی
هاواری له لیمان رهد بو.
- هاوار ۲ [نن] منبسط، مستو: زهوی هاوار
هاواراکهر [ن] الة لتسوية وتعديل الارض
هاواراکردن [چ] التسوية، التعديل: هاواری زهوهگهیا
کرد.
- هاوارکهر [ن] مستغیث، مستنجد: هاوارکهر کل کردن
ثممدای نهرایان بوئی
- هاوارکردن [چ] ۱- الاستغاثة، الاستصراخ طلبا للنجدة:
ههرچگه هاوار کرد کهس له دادی نهپرسی
- ۲- الصراخ: بهسه، کهم هاوار بکه.
- هاواری [ن] سهل، ارض سهلیة
هاوبهش [ن] شریک
هاوبهشی [ن] شراکة
- هاوپهپه [ن] جوار، تجاور: نیمه و نهوان هاوپهپهیم.
- هاوپیشته [نن] متعاقب في الولادة «رویس»: وهاب و
شهاب هاوپیشتهن.
- هاوتا [نن] متساو، متعادل: بارهگه هاوتایه.
- هاوتایی [ن] تساو، تعادل

هاودهس [ن] ربط اثنین معا وبخاصة الحيوان بصف
واحد من قائمتيها الاماميتين .

هاودهس كردن [ج] الربط معا. المادة السابقة
هاودهنگ [ن] انيس، كلیم: بيلا يه كئی ته وليا بچوو
تهرا هاودهنگ .

هاودهنگی [ن] انس

هاودهم [تم] هاودهنگ

هاودهمی [تم] هاودهنگی

هاوردن ۱ [ج] ۱ - الجلب: كه می تاو بار ۲ -
الاحضار: بچوو شیرزاد بار. ۳ - الانجاب: ژنه ی
نهریمان کوری هاورد .

هاوردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر
الفعل: تاو + هاوردن = تاوهاوردن . دهنگ + هاوردن
= دهنگ هاوردن .

هاوردنهوه [ج] الاسترجاع، الارجاع: بچوو
پاسکله گم له لای محمود بارهوه . چگه ژنه ی طارق
بارینگهوه .

هاورئی [ن] رفيق، صديق، صاحب طريق، زميل .
هاورپی [ن] رفاقة، صداقة، مصاحبة في السفر
او الرحلة ، زمالة

هاوزاوا [ن] عدیل: دوان ژنه گانیاں خوهيشك بوو،
هاوزاوان .

هاوسا [ن] جار: هاوسای خاص له برای گهن
خاستره.

هاوسال [ئن] سنين: متساو في العمر: متولد في
نفس السنة

هاوسایی [ن] جيرة

هاوسایی كردن [ج] الجيرة: هه ر كهس، تا هاوسایی
نه كه يد نيه ناسيدهی.

هاوسهنگ [ئن] متعادل، متساو

هاوشير [ن] اخ او اخت في الرضاعة

هاوكار [ن] حريف: معامل الفرد في حرفته

هاوكاری [ن] ۱ - رفاقة في العمل ۲ - تضامن

هاولف [ئن] اتراپ. متساو في العمر: جهوههرو
حيدر هاولفن.

هاولفی [ن] تساو في العمر

هاومال [ن] نظير الفرد الاجتماعي

هاومالی كردن [ج] مناظرة الاخرين اجتماعيا

هاوناو [ن] شريك في الاسم: اثنان او اكثر يحملون

اسما واحدا: دوهتهی ئيمهو دوهتهی قاسم هاو ناون.

هاووهو [ن] زوجة اخ الزوج بالنسبة للزوجة

هاير [ئن] ۱ - حاضر، مستعد ۲ - متهيء

هايرى [ن] ۱ - حضور، استعداد ۲ - تهيؤ

هه [س] للتعبير عن الاندهاش والاستغراب: هه!

جه مشير مردا

هه پهل [ن] نبات جبلي ينمو في الربيع ويؤكل

هه پوو [سر] لا يوجد. نان هه پوو!

هه تا [پ] ۱ - الى: هه ر له ئيرنگه هه تا ئيواره ۲ -

جتي: هه تا كه ركوك له به غدا هوونگتره

هه ج [ن] حج: زيارة بيت الله الحرام في مكة

المكرمة

هه جي [ن] حاج: الذي زار بيت الله الحرام في مكة

المكرمة

هه جي جي [ن] رجال (كالغجن): جوور هه جي جي،

هه ر رووژي ها له شووتني.

هه چان [ن] استراحة عمل. ۲ - فترة الانقطاع عن

العمل ۳ - صولة: وه يهك هه چان، باري تورمبه يله گه

کردن

هه چان خوارده وه [چ] الاستراحة: شه كه تين،

هه چاني بخوه نه وه.

هه چه [سر] لحت الحمير على السير: هه چه!

هه چه هه چ [ن] حث متواصل

هه دهه [ن] اقصى حد، حد اقصى

هه دهه كردن [چ] ان يصل الى اقصى حد: هه دهه

بكه ن بيس نه فر نين.

هه ر ۱ [ن] ۱ - كل: هه رچك، هه ركه س: هه رچك

کرد فایده‌ی نه‌بو ۲ - ای: هرچگ له ده‌سداتی درنخ
مه‌که.

هر ۲ [نك] حالما: هر هاتهو خه‌ورم بکه.
هر ۱ [ن] - هیاچ، هرچ، ضوضاء، ضجعة،
ضجیح

۲ - فوضی. اضطراب: بوه یه‌ك هه‌رای، بیارو
سه‌یرکه!

هه‌راج [ن] بیع بالمزاد العلنی
هه‌راج کیشان [چ] البیع بالمزاد العلنی: هه‌رچگ
دایشتن، هه‌راجی کیشان

هه‌راسان [ئن] ۱ - متیم ۲ - مجنون
هه‌راسان بوون [چ] ۱ - التیم ۲ - الجنون
هه‌راسان کردن [چ] ۱ - ان یصیره متیما ۲ - ان یجن
هه‌راسانی [ن] ۱ - تیم ۲ - جنون.

هه‌راش [ن] ۱ - خشن: کبیر الحجمم ۲ - بکر:
وه‌رکی هه‌راش

هه‌راشی [ن] ۱ - خشونة ۲ - بکر
هه‌رام [ئن] حرام: گوشتی وه‌راز هه‌رامه.
هه‌رام بوون [چ] الذهب سدی: ئه‌را هیلین نانه‌گه
هه‌رام بوو؟
هه‌رام کردن [چ] ۱ - التحريم: خودا هه‌رام گوشتی
وه‌راز کردگه

۲ - الاستحرام: مردمی که هرام کردن نان نخورند
۳ - جعله یذهب سدی: هرامی نانه که مه‌کن.
هوامی [ن] کون الشيء حراما: هرام بدیگ له
سقانت!

هراو [ن] ۱ - صبر، اصطبار ۲ - سيطرة على النفس
أ - نهو هراو هاتن [چ] ان تتسنى له الفرص: نه هاته و
هراو که وشه گانی بکیگه و پا.

ب - نهو هراو هیشتن [چ] ان یسبح له الفرصة:
نه هیشتیه و هراو پاره نه ولی خوه یا بویک.
ج - له هراو بردن [چ] الاربك: کرده ی قاله قال و له
هراو برده مان.

هراهرا [ن] هرج ومرج: بوه یك هرا هرائی!
ههه [ن] ۱ - تردد الصوت ۲ - صدی، دوی:
ههه ی دهنگی نیشته و پاخه گه.

ههه [ن] منشار: وه ههه داره گه بری
ههه ژ [ئن] مسعور، مكلوب: سه گه گه ههه ژه
ههه ژبوون [چ] التسعر، التكلب: سه گه گه مان
ههه ژ بوه.

ههه ژگردن [چ] تصییره مسعورا، مكلوبا: له په داینه
دهمیه و ههه ژ ی کردینه.

ههه ژ ی [ن] سحر، تكلب

ههه سه ناك [ئن] ۱ - جشع ۲ - اكال

هه‌ره‌سه‌ناک بوون [چ] التجشع: گه‌نه‌ ئایه‌م فره
هه‌ره‌سه‌ناک بوو.

هه‌ره‌سه‌ناک کردن [چ] تصییره‌ جشعا
هه‌ره‌سه‌ناکی [ن] جشاعة: هه‌ره‌سه‌ناکی هه‌رامه.

هه‌ره‌ش [تم] هه‌ره‌ژ

هه‌ره‌شه [ن] ته‌دید، وعید

هه‌ره‌شه‌دان [چ] الته‌دید، الوعید: هه‌ره‌هه‌ره‌شه

ده‌ین و هه‌چ له‌ بئتان نی‌یه!

هه‌ره‌شه‌کردن [تم] هه‌ره‌شه‌دان

هه‌ره‌کان [ن] لعبة‌ اطفال وتبدأ بـ«هه‌ره‌کان و

مه‌ره‌کان، بار خه‌رتی گرته‌کان...»

هه‌ره‌کردن [چ] الدوی، اله‌دیر: ده‌نگی هه‌ره‌کرد.

هه‌ره‌نگ [ن] قوة: هه‌ره‌نگ له‌ دلم‌ نه‌ما.

هه‌ره‌و [تم] ته‌نجاخ

هه‌ره‌چوه‌ن [ن] كيفما اتفق، كيفما كان: هه‌ره‌چوه‌نی

بوه‌و بچوو.

هه‌رده [ن] صحراء

هه‌ردگ [ن] فلان: هه‌ره‌ بوه‌ هه‌ردگ!

هه‌ردو [ر] کلتا، کلا: هه‌ردو بالی بریانه

هه‌ردوگتان [ر] کلاکما، کلتاکما: هه‌ردوگتان جارنی

منالین.

هه‌ردووگدان [تم] هه‌ردووگتان

هردوگمان [ر] کلانا، کلثانا، هردوگمان وه يکه وه
چيم .

هردوگيان [ر] کلاهما، کلثاهما

ههزه کار [ئن] ۱ - مراهق ۲ - (م) قليل الخبرة

ههزه کاری [ن] ۱ - مراهقة ۲ - قلة الخبرة

ههرزین [چ] ان يساوي، ان يعادل: تفهنگه گه ههزار
دينار ههزئی .

ههرفی [ئن] مبكر: ساواي ههرفی . خهلهی ههرفی

ههركز [ئك] ابدأ، قط، بتاتا: ههركز قه بوول نيه كه م

ههركيز [تم] ههركز

ههرمى [ن] عرموط، شجرة العرموط

ههريسه [ن] اكلة جريش

ههرين [چ] ۱ - الطحن: وه نزهی گهنم ههړی ۲ -

السحق، الابداء: دوژمن ههړين وه يه كا .

ههز [تم] ههز

ههزار [ن] الف (۱۰۰۰)

ههزاريا [ن] حشرة ام اربعة واربعين

ههزاريشه [ن] صندوق خشبي لحفظ اقداح الشاي

ههزکردن [تم] ههزکردن

ههزم [ن] هضم

ههزم بوون [چ] ان ينهضم

ههزم کردن [چ] الهضم

هه‌زوه [ن] نبات العزبوة،
 هه‌ژار [ئن] فقير: هه‌ژاره‌و هه‌چ شك خوادى نيه‌وهى
 هه‌ژارى [ن] فقير: له هه‌ژارى يانگ له‌وه‌ر دا.
 هه‌ژده [ن] ثمانية عشر، ثمانى عشرة (١٨)
 هه‌ژده‌مين [ئن] الثامن عشر، الثامنة عشر.
 هه‌ژده‌هم [تم] هه‌ژده‌مين
 هه‌ژوه [ن] ١ - كركم ٢ - كناية عن الصفرة او
 الاصفار: په‌نگى هه‌ژوهى زه‌رده.
 هه‌سار [ن] سياج.
 هه‌ساردان [چ] التسييج: هه‌سارى باخه‌گه‌يان دان.
 هه‌سانن [چ] التلهث: وه‌ختى ده‌و كه‌م هه‌سنم
 هه‌ساو [ن] حساب، احتساب
 هه‌ساوه‌ر [ن] عراف
 هه‌ساو‌كه‌ر [ن] ١ - محاسب ٢ - عداد
 هه‌ساو‌كردن [چ] ١ - الاحتساب ٢ - العد
 هه‌ساوى [ئن] معقول: كارى هه‌ساوى
 هه‌سه‌ل [ن] غسل
 هه‌سه‌هه‌س [ن] لهات متواصل
 هه‌سه‌يل [ن] حصير
 هه‌شار [ن] اختباء، اختفاء
 هه‌شار‌كردن [چ] ١ - الاختباء: خوهمان هه‌شار‌كردن
 له‌ناو باخه‌گه ٢ - الاخفاء

ههشهك [ن] قوۋە.

ههشت [ن] ثمانية ، ثمانى (۸)

ههشتا [ن] ثمانون ، ثمانين (۸۰)

ههشتگوشه [ن] مئمن

ههشتلا [تم] ههشتگوشه

ههشتم [ئن] ثامن : ههشتم كهس محسن بۆ.

ههشتمين [ئن] الثامن

ههشر [ن] ۱ - حشر: يوم القيامة ۲ - ابداع

ههشرکردن [چ] ۱ - الحشر ۲ - الابداع : ئمروو،

كريم له وازى ههشر كرد.

ههشيشه [ن] حشيشة (مخدر)

ههفت [ن] سبعة ، سبع (۷)

ههفتا [ن] سبعين (۷۰)

ههفتانه [ن] اجرة اسبوعية : ههفتانهى سى ديناوه.

ههفتاوه [ن] ابريق : ههفتاوهيهك ئه لگرت و چگه و سه

ئاودهس

ههفته [ن] ۱ - اسبوع ۲ - ذكرى اسبوعية

ههفترووم [ن] بنات نعش ، الدب الاكبر

ههفتگوشه [ن] مستع

ههفتلا [تم] ههفتگوشه

ههفتم [ئن] سابع

ههفتمین [ئڻ] السابع
 ههفی [ن] خش: حیه کبیره
 ههفده [ن] سبعة عشر ، سبع عشرة (۱۷)
 ههفدهم [ئڻ] سابع عشر
 ههق [ن] حق
 ههقانی [ئڻ] محب للحق ، عادل: قوباد فوه
 ههقانی به .
 ههقه [ن] وحدة وزن تساوي (۱۲۵۰ گراما)
 ههق کردن [چ] الانتقام ، المجازاة: له بهینی من و
 ئیوه خودا ههق بکئیک
 ههکیم [ن] حکیم ، طیب: لقان ههکیم خاسیهو
 نیهکئیک .
 ههگوه [ن] خرج: کیس ذو عدلین
 هههل [ئڻ] هوس ، تهوس
 ههلا [ن] رکض ، عدو: وههلا هات .
 ههلاج [ن] ۱ - علاج: له لای مهلاوده وریش ههلاج
 نهرات نهوا ۲ - حلاج ، حائك .
 ههلاجی [ن] حلج ، حیاکه
 ههلاکردن [چ] الرکض ، العدو: دیره ، ههلا بکه .
 ههلامات [ن] ۱ - هجوم: قووشه ن کردیمن و
 ههلامات نهرا دژمن بردیم
 ۲ - زکام: تهو دئیری ، ههلامات گرتگه

ههلامات بردن [چ] اللجوء الى، الهجوم على
 ههلامات دان [چ] ۱- الهجوم على ۲ - اللجوء الى
 ههلامت گرتن [چ] الاصابة بمرض الزكام
 ههله [ئن] ۱ - اكبر: كوره ههله گه وراگه يان سه ربازه
 ۲ - اكثر ۳ - اعظم
 ههلهت [ن] الارض المتموجة.
 ههلهپله [ن] سرعة، عجلة
 ههلهپله كردن [چ] ۱ - الاسراع ۲ - التسرع ۳ -
 الاستعجال: ههلهپله مهكه، جارئي وهخته
 ههلهداوان [ن] هرع، سرعة: وههلهداوان هات.
 ههلهبت [سر] طبعاً، بالطبع! - ههوان هاتنه؟
 - ههلهبت!

ههله بوون [چ] التهوس
 ههلهپاجان [ن] نبات يستعمل في الطب الشعبي
 ههلهچوووپاچوو [ن] متناقض وغير مفهوم: ههلهچوو
 پاچوو قسه كرد.

ههلهخهله تانن [ئن] الخدعة، الاحتيال على
 ههلهخهله تياگ [ئن] مخدوع
 ههلهفا [ن] حلفاً، نيات الحلفا
 ههلهفاين [ئن] كثير الحلفا
 ههلهفري [ئن] ۱- كثير الحركة ۲ - قليل الاعتبار (م)
 ههلهفري [ن] ۱ - كثرة الحركة ۲ - قلة الاعتبار

ههلقون [تم] ههلقر
 ههلقونی [تم] ههلقری
 ههلمه [ن] باقة: ههلمهی ساف
 ههلمت [ن] اندفاع علی العمل
 ههلقوا [ن] حلوی
 ههلقوگ [ن] مهد
 ههلقوگ [تم] ههلقوگ
 ههلهل [ن] مشي سريع: وههلهل هات وهروه پیمان
 ههلهله [ن] هلهله، زغرده
 ههلهلهدان [چ] ان يهلهل، ان يزگرد
 ههلهلی [تم] ههلهله
 ههلهلیدان [تم] ههلهلهدان
 هم [ن] ۱ - هم، غم، حزن: هم گرتگهسهی،
 دهسی نهو کار نیه چووک
 ۲ - ایضا: هم زیارهت و هم تجارهت (په‌ند)
 هممال [ن] حمال
 هممالی [ن] حمالة: مهنة الحمال
 هممالی کردن [چ] العمل حمالا: وههمالی کردن نان
 خوهی درارینگ
 هممانه [ن] کیس جلدي لحفظ الذخائر
 هممه [نك] سوف: هممه تی
 هممگه [ن] كل: ئی هممگه مهردمه نهرا هاتنه؟!

ههمل [ن] فرض، فرضية
ههمل کردن [چ] الافتراض: ههمل بکهن من
نههاتمه، چهکهین؟

ههمنگ [ن] طنپ: حیل بیت الشعر یشد بالوتد
ههمیسه [نک] دائما: ههمیسه سهری قاله
ههمیسهیی [ئن] دائمی: هات و چوری ههمیسهیی به
ههمین [نک] حالما: ههمین هات، خهورم بکهن.
ههن [ن] ۱ - جهة، ناحية: لهی ههنه رَوّ ناو چگ
۲ - نصیب: خودا لهههنی هاوردگه.
ههناز [ن] اتجاه: مآلمان ها لهی ههنازه.

ههناسه دان [چ] الزفیر
ههناسه کیشان [چ] الشهیق
ههناسه کوری [ن] بُّهر: تقاصر النفس: وهختی دهو
کهم ههناسه کوری ئهپام تی.

ههناس دان [چ] التنفس: نه مردگه، ههناس دینگ.
ههناو [ن] زحم: القوة الدافعة
ههنهك [ن] مزاح، ممازحة، المداعبة: ئهوه پاس
کهین، تا ههنهك کهین؟

ههنجانن [چ] العزم: گوشتهگه بهه نجن.
ههنجینه [ئن] مقطع الی اجزاء صغيرة، ممزق
ههنجینه بوون [چ] التمزق، التقطع
ههنجینه کردن [چ] التمزيق، التقطیع

هندسه [ن] هندسة، علوم الهندسة.

هنگل [ن] ابط: به تیه‌گه داگه‌سه و ژیر هه‌نگلی

- له‌بن هه‌نگل دان [چ] ۱ - التخریض، الحث

۲ - التحذیر

هه‌نووز [نک] قط، ابدأ، بتاتا: هه‌نووز باوهر نیه‌که‌م.

هه‌نی [نک] عندما، حينما: هه‌نی من هاتم، واران

واری

هه‌و [ن] ۱ - ضرة ۲ - كلمة تستعمل لحث دابة

الحراثة على الاستدارة.

هه‌وا [ن] ۱ - هواء، ریح: هه‌واگه تنه.

۲ - علو، سمو: له هه‌وا که‌فته و خوار.

أ - له‌هه‌وا بردن [چ] الرفع: برده‌ی له هه‌واو کوتایه‌ی وه

زه‌وا.

ب - له‌هه‌وا چوون [چ] الارتفاع: توویه‌گه چگ له

هه‌وا.

ج - لی‌هه‌وا [ن] تقلید، محاكاة

د - لی‌هه‌وا وه‌وکردن [چ] التقلید، المحاکاة: لی

هه‌وا‌ی باوگیه و کرد.

هه‌وا بردن [چ] التطایر: له زه‌و داو شمشیره‌گه له ده‌سی

هه‌وا برد.

هه‌وادان [چ] القذف عالیا: هه‌وا‌ی قه‌لمه‌گه دا ئه‌را

سامان

هه‌وآل [ن] ۱ - حال ۲ - خبر
 هه‌واوړ [ئن] متعلق، مربوط من احدى الاطراف
 بشيء ومرتفع عن الارض من الطرف الاخر
 هه‌واوړبوون [چ] التعلق: المآدة السابقة
 هه‌واوړكردن [چ] التعليق: المآدة السابقة: كه‌س
 هه‌سه هه‌وا وړى بكېك له زه‌و؟
 هه‌واوړى [ن] تعلق في الهواء
 هه‌وانه [تم] هه‌مانه
 هه‌وه‌جه [ن] حاجة، احتياج
 هه‌وه‌ز [ن] رغبة: وه‌وه‌وز خوه‌ت كار بكه.
 هه‌وه‌زه‌اتن [چ] ان يرغب: له‌چه هه‌وه‌زه‌ت تى؟
 هه‌وه‌ننه [ئن] ۱ - فوضى ۲ - مجاني
 هه‌وه‌ننه‌خوهر [ن] طفيلي
 هه‌وراز [ن] منطقة جبلية وعرة
 هه‌وسله [ن] ۱ - صبر ۲ - تحمل
 هه‌وسله‌دار [ئن] صبور: هه‌وسله‌دار هه‌ميشه‌ نا‌جحه.
 هه‌وسله‌كردن [چ] الصبر: هه‌وسله‌ بكنه‌ن، ئيسه
 به‌شتان‌دهم
 هه‌وكهر [ن] رادع: چه‌نى زمخته! هه‌وكهر نه‌پىرى!
 هه‌وكهرى [ن] ردع
 هه‌ول ۱ [ن] ۱ - محاولة ۲ - خوف ۳ - موكب،
 ركب، ضعن

ههول ۲ [ئن] ۱ - منغث، مصاب بالغثيان: دلی
ههوله.

ههول دان [چ] المحاولة: ههچگه ههول دان نهچن
فايدهی نهبو.

ههول کردن [چ] الاصابة بالغثيان: لهگه رمی دلم
ههول کرد.

ههی [سر] للتعبير عن الرفض والغیظ: دهسمیه تی
براگهت بده - ههی!

ههیتاههیت [تک] بسرعة: ههیتاههیت نان خوویهان
خواردن.

ههیتاههیت کردن [چ] الاسراع: ذیره، ههیتاههیت
بکهن.

ههیتوهوت [ن] جلاجل

ههیزده [تم] ههژده

ههیزدهمین [تم] ههژدهمین

ههیزدههم [تم] ههژدههم

ههیسیهت [ن] ۱ - حیاء، ادب ۲ - اعتبار: لهیه
لالگیانهوه له مهردم ههیسیهتیان چگه.

ههیسیهت دار [ئن] ۱ - ذو حیاء وادب ۲ - ذو اعتبار
ههیشت ۱ [تم] ههشت

ههیشت ۲ [ئن] وقع: فره ههیشت و زمخته

ههیشتا [تم] ههشتا

هه‌یشتیوون [چ] ان یتوقح : له به دانه ده‌میوه هه‌یشت بوه.

هه‌یشت کردن [چ] جعله وقحا : بی هه‌وکهری هه‌یشتی کردگه.

هه‌ی وه‌شیره [ن] النواح والبكاء علی المیت

هتلی [ئن] ۱ - مخادع ۲ - مناور، مراوغ

هجران [ن] توق، حنان : له هجران کوره‌ی کوور بو.

هره [ن] صوت الانهيار والسقوط

هرت [ن] فوضى : شاری هرته

هرتگانن [چ] الاضناء

هرتمان [ن] هرطمان، نبات الهرطمان

هرس [ن] غضب، غیظ : له هرسا په‌رداخه‌گه

شکان

هرسمه [ن] نشیج

هرسمه‌دان [چ] النشیج : له‌به گیری هرسمه دا.

هرکانن [چ] ان یهمهم طلبا للعلف (حیوان):

ماهینه‌گه هه‌ر هرکنی.

هرکه [ن] حمحمة : صوت طلب العلف

هرکه‌هرك [ن] حمحمة متواصلة

هرکردن [چ] ۱ - الانهيار ۲ - الانسراح

هروباف [ن] تبجح، تبرم

هروباف کردن [چ] التبجح، التبرم : به‌سه، کهم

هرویاف بکه .

هروو [ن] ۱ - قبول الغنم ارضاع صغارها بعد ان
رفضها

هرووش [ئن] مسحوق، مطحون

هرووشه [ن] ۱ - جريش ۲ - اكلة جريش

هرووشه کردن [ج] الجرش: هرووشه‌ی گهنمه‌گه
بکه .

هرووش بوون [ج] التهشم: پەرداخه‌گه له دهس
کهفت هرووش بو .

هرووش کردن [ج] التهشم

هرووکردن [ج] ۱ - ان تقبل الغنم ارضاع صغارها
بعد رفضها لها ۲ - القبول والرضا: تووریاگه،
هه‌رچگ کهن هروو نیه‌کیگه .

هروی [ن] تحريم من الحق

هریت [ن] خيوط سداة النسيج

هریز [ن] ثيل

هریزین [ئن] كثير الثيل

هریشت [ن] حملة: وه يهك هریشت درهوی قوراگه
کردن .

هریشت کردن [ج] القيام بحمله

هروی کردن [ج] التحريم من الحق: براگانی هریه لی

کردن و هیچ وهی نه‌دان

هزه [ن] طمی

هزه [ن] ۱ - حقیف الريح ۲ - هسهسه

هزه کردن [چ] ۱ - ان تحف الريح ۲ - ان یهسهس

هزه‌هاژ [ن] ۱ - حقیف متواصل ۲ - هسهسه

متواصلة

هش [ئن] تستعمل لاسکات الاخرین

هشک ۱ [ن] تحریض (الکلاب) علی الهجوم

هشک ۲ [تم] وشک

هشکه‌وبوون [تم] وشکه‌وبوون

هشکه‌وکهر [تم] وشکه‌وکهر

هشکه‌وکردن [تم] وشکه‌وکردن

هشک بوون [تم] وشک بوون

هشک دان [چ] التحریض علی الهجوم: هشک

سه‌گک داو پیان.

هشک کردن [تم] وشک کردن

هشکن [تم] وشکن

هشکی [تم] وشکی

هف [ن] ۱ - ازدراد، التهام ۲ - غلی خفیف

هفه [ن] حفة

هفه‌کردن [چ] الحفة

هف دان [چ] الغلی قلیلا: هفی بده وه شیره‌گه.

هف کردن [چ] ازدراد، الالتهام ۲ - الغلیان، الفور

هفه [ن] حفیف
هفه کردن [چ] ان یحف
هف وهاف [ن] حفیف مستمر
هل [ئن] اجم: بدو قرن او قرون (معن): بزنی هل.
هلاک [ئن] مجهد
هلاک بوون [چ] ان یجهد: له به خیشت کیشان
هلاک بوون.
هلاک کردن [چ] الاجهاد: واران و قورو خهرگ
هلاکمان کرد.
هلاکی [ن] اجهاد
هلاو [ن] رکض، عدو: وه هلاو هات.
هلاو کردن [چ] الرکض، العدو: ههر له مال تا وه شار
هلاو کردن.
هلاوان [چ] ۱ - ان یعدو به ۲ - ان یعدو: لیره تا
مال هلاو تا.
هله [ن] حلة: مخزن مصنوع من اوراق وسيقان
السوس
هلم [ن] بخار
هلم کردن [چ] التبخر: ئاو بکولی دهس کیگه هلم
کردن
هلمی [ئن] بخاری: ئوئی هلمی.
هلی [ن] اجم: کون الماعز بدون قرون

هم ۱ [ن] دفع، حركة، هم
 هم ۲ [أ] تستعمل لاحبار المتكلم بأنه يستمع اليه
 هم دان [چ] الدفع، التحرك، التحريك: زو كەن،
 همی بدهنه خووەتان
 هن [را] للتملك: ئەو كتابه هن كى به؟ هنى منه
 هنجگه [ن] سعار (شدة الجوع)
 هنجگه كردن [چ] السعار: هنجگه كردیده هەرچگه
 خووى تیر نیه خووى
 هنجنهك [تم] هنجگه
 هنگلان [ن] لعبة الخلال
 هو [سر] هتاف التحقير: هوا، هوا
 هووه [ن] نير
 هوتره [ن] عطل: اندفاع للهجوم
 هوتره كردن [چ] العطل: الاندفاع للهجوم: له مالا
 هوتره نهرايان كردن. هوترى ئاواى ئاوهختى كردن
 هوچ [ن] لاشيء، فراغ
 هوړ [ن] ۱ - فكر، بال، ذهن، ذاكرة ۲ - اهتمام
 أ - ئەوهوړ كهفتن [چ] التذكر: ئيسه ناوى
 كهفتهو هوړم
 ب - ئەوهوړهاتن [چ] ان يخطر ببال: ناوى نيهتتى
 ئەو هوړم
 ج - له هوړ بردن [چ] جعله ينسى: قسهگه له هوړى

برد

د - له هورچوون [چ] النسيان: له هورم چگک ټاو بارم

هوره [ن] ۱ - حشرة المن ۲ - عتامة ۳ - غزارة

هورهاتن [چ] ان يعته، ان يصبح معتوها

هوربردن [چ] فقده الذاكرة: پيرى هورى بردگه .

هورد [ئن] ناعم، دقيق: ټارد له شهكهر هوردرته .

هورده ۱ [ن] صرافة: فكة النقود

هورده ۲ [تم] هورد

هوردهبوون [چ] الانسحاق، التهشم، شيشهگه

هورده بو .

هوردهکردن [چ] السحق، التهشك

هوردهوبوون [چ] الصرف (العملة) الى اجزاء صغيرة

هوردهوكردن [چ] التصريف (نقود) الى اجزاء:

دينارى ټهرام هوردهوبكه .

هوردهولى بوون [چ] امعان النظر تا هوردهولى نهبو،

نيه ناسيدهى

هوردگه [ن] خياطة ناعمة

هوردهى [ن] كون الشيء ناعما، مسحوقا

هوردگه [ئن] ناعم: شهكهرى هوردگه

هوردوباريك [ئك] بالتفصيل: جملة وتفصيلا:

هوردوباريك باسى ټهرامان كرد .

هوركردن [چ] الاشتياق: هورى مال و كهس وكارى

خوهی کیگ

هورکردنه وه [ج] التفکر: هور بکره وه، به شکم قهرت
وه کهسی دا بو.

هورلی کردنه وه [ج] اعاده النظر في الشيء: خاس
هور لی بکه نه وه.

هوکردن [ج] الهتاف احتقارا: هه رکهس وه ئیرا بهد
بو، هور لی کهن.

هور [ن] اشعر، شقراء: بزنی هور، دوتی هور.

هوره و بوون [ج] ان يصبح اشقرا، شقراء

هوره و کردن [ج] جعله اشقر، شقراء

هوری [ن] شقر

هورا [ن] هتاف الاستهزاء: هورا! هورا!

هورا کردن [ج] الاستهزاء هتافا: هورا لی کردن و

وایاننه ی

هوو [ن] ۱ - سبب علة، داع، موجب: هووی کار

نه کردنی چهس؟

۲ - عادة، الفة، طباع: دوگا له یهگ دوول بلوه پرن،

هوو یهک نه گرن، خوو یهک گرن (بهند)

هووده [تم] ثووده

هووره [ن] ضرب من الغناء الكردي

هووره کهر [ج] مغني: المادة السابقة

هووره کردن [ج] الغناء، المادة السابقة

هووز [ن] آل: هووزی جوامیر تیرینگن له قهره ولس
هووش [ن] ۱ - وعی، حس، ادراک: نه خهوشه
هووشی نه ماگه

۲ - یقظه: یام مهو، هووش باره و سه ر خوهدا!

أ - نهو هووش هاتن [چ] استرداد الوعی: له خوهی
چگه و دوای سه عهتی هاته و هووش

ب - نهو هووش هاوردن [چ] اعاده الوعی الی:
دکتور هاورده یه و هووش

ج - له هووش بردن [ن] افقاده الوعی: نهو قهره دانه
لی له هووش برده نی

د - له هووش چوون [ن] فقد الوعی: بیماره و جار جار
له هووش چوو.

هووشگ [ن] اللقاطه، سقط الحصاد

هووشگچن [ن] اللقاط: الذي يجمع سقط الحصاد

هووشگ چنین [چ] ان یلقط سقط الحصاد: هیچ
خودای نه دبیری، هووشگ چنی.

هووشیار [ن] متیقظ، متبه، محترس

هووشیار بوون [چ] التیقظ، الانتباه، الاحتراس

هووشیاری [ن] یقظه، انتباه، احتراس

هووفه [ن] اندفاع، هجمة

هووفه کردن [چ] الاندفاع، الهجوم علی: له ناکاواوه

قیاره یگه وه هووفه کرد نه رای. وه گورزیگه وه هووفه ی

کرد

هووفن [ئن] متبرم

هووك [ن] مس من الجنون، هلوسة

هووكاره [ن] ۱- تعلم: كهمه كهمه خونه وارى
هووكاره بوود.

۱ - تعود: شهوئل جار ستهمه، دواخر هووكاره بوو.
هووكاره كهر [ن] معلم، مدرب

هووكاره بوون [چ] ۱ - التعلم ۲ - التعود

هووكاره كردن [چ] ۱ - التعليم ۲ - التعويد

هووكاره بى [ن] ۱ - حالة التعلم ۲ - حالة التعود

هووك دار [ئن] به مس من الجنون، مهلوس

هووكئل [ن] جن، جنية

هووكئل دار [ئن] مجنون

هووكن [تم] هووك دار

هووگرتن [چ] الالفه، التالف: دو گاله يهك دوول

بلوهرن، هوو يهك نه گرن، خوو يهك گرن «په نند»

هووله [ن] درس، دوس

هووله كهر [ن] دراسة، دواسه

هووله كردن [چ] الدرس، الدوس: هووله ي

خهرمانه گه ي كرد؟

هوون [ن] صدغ: لى هوون به ره و هوون شه بروو قه لهم

كهش (فولكلور)

هوونگ [ئن] معتدل: له سه‌رده‌وا دنيا هوونگه .
هوونگه‌وبوون [چ] ۱ - الاعتدال: تاووه‌وا
هوونگه‌و بوه .

۲ - الانسراح: وهه‌والی خیر، دل هوونگه‌و بووگه .
هوونگه‌وکردن [چ] ۱ - جعله معتدلا ۲ - جعله
منشرا

هوونگی [ن] ۱ - اعتدال ۲ - انسراح الصدر

هی [ن] ۱ - منع ۲ - زجر

هیاسه [ن] حیاسه: حزام نسائی

هییا [ن] اندفاع، اسراع: هه‌ر ده‌نگمان نه‌ژنه‌فت،
هییا کرده‌و ده‌یشت .

هییاکردن [چ] الاندفاع، الاسراع: هه‌ر ده‌نگی پیی
هییا کیگه‌و ده‌شت

هیتاوه [ن] ارجوحة، لعبة الارجوحة

هیچ [تم] هوچ

هیران [ئن] مغرم

هیران بوون [چ] ان یغرم به: له‌په جوانه خویشکی
خوهی هیرائی بوو .

هیران کردن [چ] جعله مغرما به: جوانی هیرانم
کرد .

هییره‌زانه‌کی [ن] ارجوحة (لعبة)

هیروو [ن] ورد الختمة

هیروو [س] بعدا لذلك، - خدیجة، شو بکوه بارام -

هیرووا

هیز [ن] ۱ - قوة ۲ - نشاط، حركة

هیزه [ن] مرض الهیضة

هیزه [ن] کیس من الجلد يستعمل لحفظ السمن

(الدهن)

هیزه کردن [ج] الهیض: له به شامی و کالگ خوارد

هیزه کرد.

هیزهویی حسن [ج] التحريك: له قورسی کهس هیزه و

پی نه خس.

هیزی دان [تم] هیزه و پی حسن

هیزم [ن] نبات بري

هیسر [ن] بغل

هیشهر [ئن] وقح: نهرا ئی قهره هیشهر و زمختیت!

هیشهر بوون [ج] ان یصبح وقحا: بی که سه و هیشهر

بوه.

هیشهر کردن [ج] ان یصیره وقحا: بی که سی هیشهری

کردگه.

هیشهری [ن] وقاحة

هیشتا [ئک] لازال، لایزال، مازال: هیشتا خه فتنه

هیشتر [ن] ابل، جمل، بعیر

هیشتن [ج] ۱ - السماح ۲ - القبول: نه هیشتن قسه

بکهم .

هیکه [ن] قهقهة

هیک و هاك [ن] قهقهة متواصلة

هیکال [ن] ۱ - سخرية ۲ - استهزاء

هیکال کردن [چ] ۱ - ان یسخر من ۲ - ان یستهزأ

من: تهی فقهیره ، هیکالی کردن و نه هیشتن قسه

بکیگ

هیل [ن] حب الهال

هیل [ن] خط، خط في حراثة الارض: له بهکهم

هیل کهمه نه گهم بریا .

أ - تهوژیر هیل هاتن [چ] العودة الى جادة الصواب

ب - تهوژیر هیل هاوردن [چ] جعله یرضخ للامر

الواقع، ارجاعه الى طریق الصواب .

هیلانن [چ] الصهیل: ماهینه گه هیلنی، دیاره تیه نگیه

هیله [ن] صهیل

هیلهت [ن] حيلة ، خدعة

هیله تبار [ثن] حیال ، مخادع

هیلهت کردن [چ] الاحتيال، الخدعة

هی له وه رکردن [چ] ۱ - المنع ۲ - النجر: فره بی

مخته، کهس نی به هی له وه ری بکیگ

هیل دان [چ] ان یخط، ان یحرت خطا: زه وه گه یان

وهو دهسه ماگه سهی، هیمان هیله لی نه داگه .

هَيْل كِيشان [چ] ان يخط
هَيْمان [تک] لا زال، لا يزال، ما زال: هَيْمان واران
وارى

هَيْمى [ن] ۱ - مجال ۲ - فاصله ۳ - ابعاد
هَيْنى [تم] ههنى

هَيْهوت [ن] ۱ - هية: پياگى هَيْهوت دار
۲ - شدة: له هَيْهوت کار بيمار بو.
۳ - خوف: له هَيْهوت دا دگانى بان دگان نيه گرينگ
هَيْهوا [سر] للتعبير عن الغضب والبغض: هَيْهوا
دى وازه ليمان بار.

- ى -

ى [ن] / يى / الحرف الاخير من الالف باء
ئى [أ] اداة نكرة للمفرد نان = نائى، مال = مائى
ى ۱ [ر] تملك: ماله گهى، ژنه گهى
ى ۲ [أ] اداة اضافة: سهرى سال، كارى شهو
پووژى مهحشر

ى ۳ [پاش] ۱ - تضاف الى الصفة فتكون اسما:
کهم = كه مى. زهرد = زهردى
۲ - تضاف الى الاسم فتكون الصفة: كورد =
كوردى، عه رب = عه ربى

يا [ئب] يا خودا

يا [پو] شرطية: اما، او: يا ئورام يا بېرام

یابوو [ن] قسلة: حصان مخص

یاخو [سر] یاخو کهس نه هات!

یاخود [پو] ربط: او، حتی: غه ریب له غوربهت

ته گهر وهشا بوو، یاخود سه رکرده ی تیپ و سپا بوو

(فولکلور)

باخی [ئن] عاص، متمرّد، خارج علی القانون

یاخی بوون [چ] العصیان، التمرّد، الخروج علی

القانون

یاخی کردن [چ] جعله یعضی، یتمرّد، یخرج علی

القانون

یاد [ن] ذکر، ذکری، ذاکرة

أ - نه ویادکردن [چ] الاستذکار: چ کار ینگی بکه مهو

یادا

ب - نه ویادهاتن [چ] التذکر، الخضر فی الذهن

ج - له یادکردن [چ] النسیان: تا مردن له یادت نیه کهم

یادکردن [چ] ۱ - التذکر ۲ - الحنین، التوق الی:

یاد مال کینگ.

یادگار [ن] ۱ - ذکر ۲ - مساعد، معین: خودا

یادگاری بوو

یادگاری [ن] رمز الذکر ۲ - مساعدة، معاونة

یار [ن] ۱ - حیب ۲ - صدیق: یاران چه بکه م؟

یاره ما [ن] سوابط: کل نبات معترش کالخیار وغیره

یارده [ن] وحدة طول تساوي (٩٠سم) او ثلاثة اقدم
یارمه تی [ن] مساعدة، عون
یارمه تی دان [ج] المساعدة، المعاونة: فه قیره و کس
نی په یارمه تی بدی.

یارو [ر] الذي، التي: الشخص او الشيء المعني:
کام کور؟ یارو له دهس راسه و نیشتبو.
المنوه عنه: کامیان نازایه؟ یارو که رواسی زهر دینک له
وهر کربو.

یاری [ن] ١ - لعب، مياراة: یاری گووتان خو شه
٢ - مزاح، هزل: کاره گه راسی په وه یاری مه گره ی
٣ - لهو، تسلية: تاقی کورده وه نزیکه و بوه، بخوه و
واز له یاری بارن.

یاری کهر [ن] ١ - لاعب ٢ - هزي
یاری کورن [ج] ١ - اللعب ٢ - الممازحة ٣ - اللهو
یازووق [ن] جیف: یازووقه کوری نازا زه بوون بووا!

یاس [ن] ١ - عاصی، متمرد ٢ - ضجر
یاسا [ن] ١ - قانون ٢ - شریعة، ناموس الحیاة
یاساق [ن] ممنوع، مخطور

یاساق کورن [ج] المنع، الحظر
یاساول [ن] حارس، خفیر: یاساولی دهری قابی
یاساولی سهری مه ره زه.

یاس بوون [ج] العصیان، التمرد ٢ - التضجر

ياس كردن [چ] ۱ - جعله يعصي ، يتمرد ۲ - الضجر
ياس گرتن [چ] التمرد: وه قهولمان نه كرد، ياسه
ليمان گرت

ياسمين [ن] ياسمين

ياقوت [ن] ياقوت

يال [ن] ۱ - عرف الخيل: يال ماهينه گه دريژه

۲ - سلسله جبليّة: سواره گان له يالّه گه چگنه نه ورپوا.

يال كردن [چ] ۱ - نمو العرف ۲ - قص العرف

يام [ئن] ابله، غشيم: يا دروو كيگك، يا يامه!!

يام كردن [چ] ان يصير ابله، غشيم:

نيه زاني، يا يامي خوهه كه يدا!

يامي [ن] كون الفرد ابله، بليد، غشيم

يان ۱ [ن] بسط، بساط

يان ۲ [ر] ضمير متصل للجمع الغائب مال = ماليان

کور = کوريان، باوگ = باوگيان

يانه ۱ [ن] ۱- نادي ۲- دار: بهومه چوو وه دين دلّه ي

ديوانه م × دي كه م واوه يلى بخه له يانه م (فولكلور).

يانه ۲ [ر] هؤلاء: يانه برامن

يانزه [ن] احد عشرة، احدى عشر (۱۱)

يانزه هم [ئن] حادي عشر

يانگير [ن] معول

يانى [ك] يعنى: نى قسه يانى چه؟

یاو [تم] یابوو

یاوهر [ن] ۱ - مساعد، معاون ۲ - مستشار

یایی [تم] یاد

یای [ن] نابض، زنبړك: یایی چه قوو

یای دار [ن] ذو نابض، ذو زنبړك: چه قووی یای دار.

یه [ر] هذا، هذه: یه له ټهوه خاستره.

یه ټیم [تن] یتیم: یتیم الاب

یه ټیم بوون [چ] ان یصبح یتیم: باوگی مردو یه ټیم

بو.

یه ټیمی [ن] یتیم: حالة فقد الفرد لوالده

یه خ [ن] جلید، صقیع

یه خچال [ن] ثلاجة: یه خچاله گه خاس ټاو سهرد

کیک

یه ختهرمه [ن] خصی

یه ختهرمه کردن [چ] الخصی: یه ختهرمه ی

ټه سپه گه ی کرد.

یه خنی [ن] مرق: یه خنی گوشت

یه خو [تم] یاخو

یه دهك [ن] احتیاط: خهزی یه دهك

یه رهق [ن] العضو الذكري عند الحيوان

یه رهقان [ن] مرض اليرقان، مرض الصفارة

یه رهقان کردن [چ] الاصابة بمرض اليرقان

یهرمه [ن] ركبۃ: ئاو هاته یهرمه‌ی یاو

یەزدان [ن] الله، الخالق، الرب

یەسیر [ئن] یتیم الام

یەسیربوون [چ] ان یصبح یتیم الام:

منال، یه‌تیم بوو، نه‌گه‌ک یه‌سیر بوو

یەسیر کردن [چ] ان یصیره یتیم الام

یەسیری [ن] فقد الام

یەقه [ن] ۱ - یاقة ۲ - رقبه

یەقین [ن] یقین: هه‌رکەس یەقین وه خودا دایشتبوو،

دانیه‌مینێ

یەقین دار [ئن] مؤمن

یەك ۱ [ن] واحد، واحدة (۱)

یەك ۲ [ئن] ممتاز: گه‌نمه‌گه‌ یه‌که

أ - ئەو یەك کردن [چ] التشابه: پوولاً و براگه‌ی ئەو یەك

که‌ن.

ب - ئەو یەك نان [چ] التجميع: جعلهم یجتمعون:

بنته‌و یەك و مائی بسینن.

ج - ئەو یەك هاتن [چ] الانطباق: له‌به‌ قسه‌ کرد.

قورگی هاته‌و یەك.

د - له‌یه‌که‌و کردن [چ] ۱ - التمييز: راس و چه‌پی

خوه‌ی له‌ یه‌که‌و نیه‌کیگه‌ ۲ - الفصل، العزل: چشته‌گه‌

بو‌ه‌سه‌ یه‌کاو له‌ یه‌که‌و نیه‌کریگه‌

ه - له يهك خسن [چ] ان يصالح: كى له يهك
خسان؟

و - له يهك دان [چ] ۱ - التضارب: جهنگه كردن وفره
له يهك دان ۲ - الايقاع. ايقاع الخلاف: دووس
بوين بهلام دژمن له يهكيان دا.

ز - له يهك دانهوه [چ] ۱ - ان يفكر مليا ۲ - ان يقارن
ح - له يهك گرتن [چ] العتاب المتبادل: تاوانى
هيچكامتان نه بو له يهك مهگرن.

ط - له يهك گيرهاتن [چ] التصادم: لهسهه بهش كردن
له يهك گيرهاتن.

ى - له يهك گيريان [تم] له يهك گيرهاتن.

ك - وهيهكابوون [چ] التخالط: دووس دژمن بووه
يهكا.

ل - وهيهكچوون [چ] ۱ - التغارس ۲ - التشابك

م - وهيهكادان [چ] ۱ - الخلط، المزج ۲ - ان
يعبث، ان يعثر: گشت دلنگهيلهگهه داگه يهكا.

ن - وهيهكا كردن [چ] ۱ - التجمع ۲ - التجميع
۳ - الخلط

س - وهيهكاهاتن [چ] التضارب: بووه جهنگيان وهاتنه
يهكا

ص - وهيهكهوه [ثك] معا، سوية. وهيهكهوه هاتن

يهكانگير [ن] التقاء

يه كانگير بوون [چ] التلاقي : له رنى يه كانگير بوون
 يه كاويهك [ئن] فعال، مؤثر: ده زمانه گه يه كاو يه كيه
 يه كه م [ئن] اول، اولى : ده رزى يه كه م
 يه كه مين [ئن] الاول، الاولى
 يه كه پا [ئن] مستعد، متحضر، متهيء على قدم
 وساق: يه ك پا له وه ده ميان كار كرد.
 يه كترى [ر] بعض البعض: ميه وانى يه كترى كردن
 يه كتير [ن] ضرب من البنادق القديمة
 يه كه جارى [ئك] بالتمام، بالمره: يه كه جارى شه كه تم
 يه كه جارى [ئك] تماما، بالمره: يه كه جارى واز هاورد.
 يه كه ده سى [ن] صفت يقيد به قائم واحد من قوائم
 الحيوان
 يه ك دل [ئن] متفق، موحد الفكر: له سهر كاره گه يه ك
 دل نيين.
 يه كه دلى [ن] اتفاق، اتحاد الفكر
 يه كه سان [ئن] ۱ - عادل: خوداى يه كه سان ۲ -
 متعادل، متساو:
 يه كه سانى [ن] ۱ - عدالة ۲ - تعادل، مساواة
 يه كه سهر [ئك] مباشرة، رأسا: داوه زى ويه كه سهر چگ
 ئه را مال.
 يه كه شه مه [ن] الاحد: اليوم الثاني من ايام الاسبوع
 يه كه گرتن [چ] ۱ - الاتحاد ۲ - الالتحام في

المعركة: لهسر دیناری یهك گرتن.

یهك مل [ئن] عنید، عنود

یهكملی [ن] عناد، معاندة

یهكیهتی [ن] وحدة، اتحاد

یهمان [ن] وباء

یخ [سر] تستعمل لطرده العنز.

یش [پاش] تضاف الى اخر الكلمة فتعني:

۱ - كذلك ايضا: منیش یاری كه م ۲ - لذلك:

تهو نههات و منیش وه ته نیا هیچ وه پیم نه کریا

۳ - اضافة الى: وه بان ته وه يشه وه هم ده می نیه مه زری!

یم [ك] فعل كینونة للمتکلم الجمع: ئیمه کارکه ریم

ین ۱ [ك] فعل كینونة للمخاطب الجمع: ئیوه کار

که رین

ین ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون صفة:

هریز = هریزین

یولغه [ن] هریذة: سیر دون الخیب

یولغه دان [چ] الهریذة: ئهسه گه رتی نیه کیگ، هر

بولغه دیگ.

یونجه [ن] نبات البرسیم

یووز [ن] تخمین، تقدیر، حزر

یووزدان [چ] التخمین، التقدير، الحزر

یووزدهر [ن] مخمن

پهنا وه خودای بانی سهر فره‌نگی گه‌وه‌ری
گهرمه‌سیر لیره‌دا ته‌اوو بقو دوا قسه‌میش ههر ته‌وسه :
له ناخی دل‌هوه سوپاس گوزاری ته‌وانهم که لهی ئه‌رکه
پیروزه‌دا ده‌سمیه‌تم دان ، سوپاس .

سهریه رشتی چاپ
محمد زه‌هاوی

رقم الایذاع فی المکتبة الوطنیة ببغداد ۳۴۶ لسنة ۱۹۸۸

دار الحریة للطباعة